

Първата книга на царете, наричана още Третата Книга на царете

ВЪВЕДЕНИЕ

[Следва въведението както към 1 Царе, така и към 2 Царе, които са части от едно цяло.]

1. Заглавие. Настоящите две книги на царете първоначално са били една, известна на еврейски като Мелаким, „Царе“. В еврейската Библия, „Царе“ продължава да се използва неразделно до времето на печатното издание на Даниел Бомберг, 1516–17 г. Гръцките преводачи на LXX, които разделят „Книгата на Самуил“ на две книги, също разделят „Книгата на царете“ на две книги и третира четирите като части от 1 до 4 на „Царства“.

Заглавието „Царе“ показва съдържанието на книгите; нашата настояща първа книга на Царете дава историята на еврейските монарси, започвайки със смъртта на Давид и царуването на Соломон и завършвайки с възкачването на Йорам в Юдея и Охозия в Израел. Втора книга на царете започва с продължение на разказа за царуването на Охозия и завършва с края на Юдейското царство.

2. Авторство. Книгите на царете са по-скоро сборник от подбрани материали, събрани от редактор, отколкото оригинално произведение от една ръка. Те съдържат изключително ценен и надежден исторически материал. Елементи, извлечени от вдъхновени ранни източници, са събрани и подредени в рамка, следвайки специфичен модел, с коментари, показващи дълбока религиозна цел. Много елементи са взети пряко или косвено от официални съдебни или храмови записи. Археологически проучвания, засягащи много от тези предмети, са доказали безспорно поразителната точност на разказите в Книгата на царете. Има разкази, заимствани, без съмнение, от записи, запазени в училищата на пророците. Историите са представени понякога с голяма драматична привлекателност, но отново с трезви морализиращи преценки. В тези писания се откриват исторически приноси, без аналог никъде в записите на Асирия, Египет или Вавилон. Дори когато се оценяват от гледна точка на профанната история, тези писания, с дълбоката си човешка привлекателност, несравними си чар, проникателните си политически преценки и проникновена си морална философия, са сред най-забележителните произведения, дошли до нас от древния Изток.

При цялото разнообразие на изходния материал, съществуват поразителни доказателства за единство и закономерност на плана. Разказите за различните царе са представени с фиксирана формула за началото и края на всяко царуване. Произнасят се присъди, в които царете се сравняват с добрите или злите монарси, които са ги предшестващи. Някои особености на мисленето и изразяването, които проникват в всички две книги на Царете, определено сочат към някой отделен човек, който е изиграл важна роля в обединяването на този материал в сегашния му вид.

Датата на съчинението се определя от заключението на самата книга, финала период от юдейската история, когато южното царство е унищожено от Навуходоносор и народът му е отведен във вавилонски плен. Не можем да идентифицираме със сигурност човека, който е събрал материалите на „Царе“ в сегашния им вид, но еврейската традиция има сведение в Талмуда, Баба Батра, 15а, че това е бил Йеремия. Ако 2 Царе 25:27–30 се разглежда като послепис, редакторът би могъл да е бил Йеремия или негов вдъхновен съвременник.

3. Историческа обстановка. Книгите на царете са паралелни на един от най-интересните и богати на събития периоди от древната история на Близкия изток. Това е периодът, когато Асирия достига върха на своята мощ и когато нейните царе тръгват да завладяват света, включвайки в своите завоевателни планове монархиите на Израел и Юдея. Това е времето на Двадесет и първата до Двадесет и шестата династия в Египет, когато Египет все още не се е отказал от завоевателните си планове и когато се е съревновавал с месопотамските сили за контрол над Палестина и Сирия. Това е времето на Нововавилонската империя, когато мидяните и халдейците побеждават Асирийската империя и подчиняват голяма част от Близкия изток на своя власт, унищожавайки народа на Юдея и отвеждайки южните племена в плен във Вавилон.

През целия този период царствата на Израел и Юдея са били в почти постоянен и жизнен контакт с народите на Изтока. Сред съпругите на Соломон е била дъщеря на фараона. Хирам от Тир е бил смятан от Соломон за личен приятел и е оказал голяма помощ при построяването на Храма. Йеровоам, който е бил предопределен да стане първият цар на Израел, е бил политически бежанец от Соломон и е потърсил убежище в Египет.

Ровоам, през петата година от царуването си, е нападат от египетския Сисак. Този библийски „Сисак“ е известният Шешонк I, основател на Двадесет и втората династия на Египет, който също така е оставил свой собствен летопис за нападенията си срещу градовете на Израел и Юдея. Омри е цар, който оставя такъв отпечатък върху потомството, че царството на Израел става известно сред асирийците като Мат Хумри, „Земя на Омри“. Салманасар III споменава, че Ахав се е сражавал със западните съюзници срещу Асирия в битката при Каркар през шестата година на Салманасар и че през осемнадесетата си година е получил данък от Йеху.

Съобщава се, че Меша от Моав е платил данък на Ахав и че се е разбунтувал срещу Израел след смъртта му. Допълнителни интересни подробности за този инцидент ни идват от известния Моавски камък – че е получил данък от цар „Йоас, самарянина“. В книгата „Царе“ се споменава плащането на данък от Менахем на Фул от Асирия и нападенията на Тиглатпаласар срещу северните племена по време на управлението на Факей. Притежаваме и записите на Тиглатпаласар III, в които той споменава контактите си с Менахем, Факей и Осия от Израел, както и с Азария и Ахаз от Юдея.

Библията също споменава плащането на данък от Осия на Салманасар V, Последващият заговор на Осия срещу Асирия и със Сок от Египет, и тригодишната обсада на Самария от Салманасар, завършваща с превземането на Самария и края на северното царство (2 Царе 17).

През 14-тата година от управлението на Езекия, Сенахирим извършва известното си нашествие в Палестина, като „всички укрепени градове на Юда“ падат в ръцете му, а самият Езекия е обсаден в Йерусалим. Сенахирим е оставил на потомството свой собствен ярък разказ за тази кампания. Приблизително по времето на героичната съпротива на Езекия срещу Сенахирим, вавилонският Меродах-Баладан (виж върху 4 Царе 20:12) изпраща своите пратеници при юдейския цар.

Йосия срещнал смъртта си от ръцете на Нехао от Египет, докато се опитвал да се съпротивлява на Египетски настъпление през Палестина. Накрая, има подробни разкази за многобройните кампании на Навуходоносор срещу Йерусалим по времето на Йоаким, Йоаким и Седекия, които доведоха до разрушаването на Йерусалим и края на южното царство.

За да оценим този важен период от еврейската история, е необходимо да разберем събитията, които тогава са се случвали в Асирия, Египет и Вавилон. За да интегрираме правилно

делата на тези различни народи е необходимо те да се подредят хронологично, така че събитията да могат да бъдат правилно поставени в историческата рамка и едновременните царе и събития да се появят едно до друго. С изключение на последните трима или четирима владетели на Асирия, асирийските и вавилонските дати за този период обикновено се приемат за напълно установени. За Египет хронологията не е толкова сигурна. Вижте стр. 17, 124.

4. Тема. Въпреки че книгите на царете представят историята на еврейските владетели от смъртта на Давид и царуването на Соломон до окончателното унищожение на царствата на Израел и Юда, основната цел не е да се представят историческите факти заради самата история. Има история, но тя е представена с цел – да покаже как преживяванията на евреите са свързани с плановите и целите на Бог. Целта не е била толкова да се напише подробна хроника на голите исторически факти, колкото да се представят уроците на историята.

Съставителят на тези книги имал дълбок религиозен мотив и много практична цел. Децата на Израел били Божий народ и тяхната задача била да изпълнят божествената цел и да живеят на земята според принципите на небесното царство. Праведността трябвало да бъде основата за национален просперитет. Грехът можел да завърши само с разруха. Ако била вярна на божествената си мисия, нацията щела да расте в сила и величие. Ако царете и владетелите не успели да живеят според божествената цел, Израел като народ щел да загине. Нацията не могла да съществува без праведност и без Бог.

Удивителното е, че когато израилтяните се провалили като нация и бяха изправени пред пълна и привидно безвъзвратна разруха, някой, който е намерил в мрачната история на скърбите и пораженията на Израел нещо, което си струва да бъде записано за поколенията напред. Уроците от провала на Израел трябвало да донесат светлина и надежда на света. Върху пепелта на поражението все още трябвало да се издигне нова структура на успех и победа. Израел можеше да загине, но правдата не трябвало да загине. Ако уроците от провала на Израел бяха научени, светът все още щеше да намери надежда в Бога.

Епохата, в която е възникнала книгата на царете, е била епохата на пророците. В Изказванията на тази книга се дължат на смелостта и духовната проникателност на пророците, носещи в сърцата на хората уроци от Бога.

Летописът на царете започва със славното царуване на Соломон и построяването на Храмът, с нацията, жизнена и силна. Завършва с царуването на слаб и позорен цар, Храмът е разрушен, а земята на Юда е пуста и разрушена. И все пак този урок за разрухата трябвало да събуди нов дух на надежда и да насочи вниманието към една нова и по-добра епоха, която предстои, с Израел, управляван от неговия вечен Цар. „Ето, идват дни, казва Господ, когато ще върна от плен народа Си Израил и Юда, казва Господ; и ще ги върна в земята, която дадох на бащите им, и те ще я владеят“ (Йеремиа 30:3). „Те ще служат на Господа, своя Бог, и на царя си Давид, когото ще им въздигна“ (ст. 9). „Яков ще се върне и ще бъде в покой, и ще бъде тих, и никой няма да го плаши“ (ст. 10). „Ще им дам едно сърце и един път, за да се боят от Мене довека, за тяхно добро и за доброто на децата им след тях; и ще склуча с тях вечен завет, че няма да се отвърна от тях, за да им правя добро; но ще вложа страх от Себе Си в сърцата им, за да не се отдалечат от Мене. Да, ще се радвам за тях, като им правя добро, и ще ги насадя в тази земя“ (гл. 32:39–41).

Въпреки че основната цел на „Царе“ не е представянето на историята като такава, тя съдържа история от голямо значение и забележителна точност. Има документи, отнасящи се до еврейските владетели, каквито никога не се срещат в анализите на съседните държави.

Светските летописи на съседите на Израел са били писани, за да възхваляват царя, да го прославят като строител, ловец или държавник, да оповестяват публично неговите благочестиви дела в служба на боговете и да разказват за неговите подвизи във войната. Еврейските записи, такива каквито са достигнали до нас, са били предназначени да прославят не човека, а Бога. Така че в тези записи на царете откриваме не само изключителните постижения на израилтяните владетели, но и техните слабости и поражения.

„Царе“ съдържа елементи от историческо значение, отнасящи се не само до кралствата на Израел и Юда, а относно околните народи. Има интересни неща, свързани с Тир и Египет, корабите от Тарсис, отиващи до Офир за злато, флота на Соломон в Ецион-Гебер на брега на Червено море, идването на Савската царица в Йерусалим с керван от камили, превозващи подправки и злато, убийството на Сенахирим от синовете му Адрамелех и Шаресар, докато се покланя в дома на своя бог, сирийските страхове от хетските царе, данъкът към Ахав от 100 000 агнета от Меша, царят на моавските овце, изпращането на египетските сили от Тирхака, за да тормозят асирийските войски, обсаждащи Лахис и Ливна, вносът на алмугови дървета от Хирам от Офир, за да направи стълбове за дома Господен, принасянето на наследника като всеизгаряне върху моавска градска стена, за да се купи помощта на боговете, асирийските пратеници, говорещи арамейски и иврит през 8-7 век пр.н.е., Зиф, Етанам и Бул като имена на месеци в ранната история на Ханаан - всичко това интересни и жизненоважни съставки на основните неща, от които се прави историята.

Една от забележителните характеристики на книгите на царете е тяхната основна хронологична рамка. Най-общо казано, царете са представени по реда на възкачването им на трона, независимо дали са управлявали в Израел или Юдея. За всяка от тях са дадени две основни хронологични данни: (1) синхронизъм, датиращ началото на царуването на цар на Юда в определена година на съвременния цар на Израел и обратно, и (2) продължителността на всяко царуване. Понякога има и други времеви твърдения, като интервали, дати на царуване на събития или синхронизъм между определени еврейски царувания и тези на други народи (виж стр. 135, 145).

Въпреки това, има много трудности при съгласуването на данните, дадени за Израел, с тези за Юдея, както и при хармонизирането и на двете с небиблейската хронология. Дори в поредица от царувания, започващи и завършващи едновременно в Израел и Юдея, общите числа не са еднакви. Подобни трудности са накарали някои библийски учени да заключат, че хронологията на еврейските царе е станала безнадеждно обърквана през вековете поради грешки на преписвачите. Усилията на други да хармонизират данните са довели до множество теории (макар и не с широк обхват), основани най-вече на различни предполагаеми ревизии на цифрите в опит да ги съгласуват с небиблейската хронология (виж стр. 140, 143).

Всъщност, привидните несъответствия се дължат до голяма степен, ако не и изцяло, на липсата ни на информация относно различните технически методи за изчисляване на времето, използвани в библийски времена. Нарастващото ни разбиране на основните хронологични принципи, използвани от еврейските писари, прави възможно, чрез последните изследвания, изграждането на последователен модел, който подравнява царуването на двете еврейски царства в хармония с практически всички библийски данни и с общоприетата хронология на Асирия и Вавилония (виж стр. 143).

Датите, използвани в този коментар, са за удобство при справка (вижте таблицата на стр. 77) са извлечени от хронологични системи на царете, базирани на задълбочени проучвания, и са избрани като показващи най-голяма степен на хармония между библийските данни и като най-близки до пълното решение на проблема. Те са представени само като предварителен план, тъй като е възможно бъдещи открития да хвърлят повече светлина върху тези

времената може да изискват повече или по-малко корекции на тази подредба в резултат на по-точното познаване на хронологията на периода.

5. Очертание.

I. От смъртта на Давид до разрухата, 3 Царе 1:1 до 11:43.

A. Последните дни на Давид, 1:1 до 2:11.

1. Последната болест на Давид, 1:1–4.

2. Усилията на Адония да получи царството, 1:5–53. а.

Подготовка за завземане на трона, 1:5–10. б.

Натан се съветва с Витсавее, 1:11–14. в. Витсавее се

съветва с Давид, 1:15–21. г. Натан се съветва с

Давид, 1:22–27. д. Давид обещава царството

на Соломон, 1:28–31. е. Давид прави Соломон цар, 1:32–40. ж.

Адония чува, че Соломон е цар, 1:41–49. з.

Соломон пощадва живота на Адония, 1:50–53.

3. Последната заповед на Давид към Соломон, 2:1–9.

4. Смъртта на Давид, 2:10, 11.

Б. Царуването на Соломон, 2:12 до 11:43.

1. Царството, утвърдено за Соломон, 2:12.

2. Отношенията на Соломон с противниците му, 2:13–46.

3. Бракът на Соломон с дъщерята на фараона, 3:1.

4. Жертвоприношението на Соломон в Гаваон и посланието му от Бога, 3:2–15.

5. Забележителното съдебно решение на Соломон, 3:16–28.

6. Служителите на съда, 4:1–28.

7. Мъдростта на Соломон, 4:29–34.

8. Строежът на Храма, 5:1 до 8:66.

9. Сградите, приношенията и корабите на Соломон, 9:1–28.

10. Посещението на Савската царица, 10:1–13.

11. Златото на Соломон, неговият трон, флот и колесници, 10:14–29.

12. Многобройните съпруги на Соломон и неговото идолопоклонство, 11:1–8.

13. Противниците на Соломон, 11:9–40.

14. Смъртта на Соломон, 11:41–43.

II. От разрухата до падането на Самария, 3 Царе 12:1 до 4 Царе 17:41.

A. Йеровоам I до Тивни, 3 Царе 12:1 до 16:22.

1. Коронацията на Ровоам и разрушаването на царството, 12:1–24.

2. Йеровоам I, 12:25 до 14:20. а.

Олтари, установени в Дан и Ветил, 12:25–33. б. Божият

човек и непокорният пророк, 13:1–32. в. Злите пътища на

Йеровоам, 13:33, 34. г. Божествени

присъди, произнесени срещу дома на Йеровоам, 14:1–20.

3. Ровоам, 14:21–31.

4. Авия, 15:1–8.

5. Аса, 15:9–24.

6. Надав, 15:25–27.

7. Вааса, 15:27 до 16:7.

8. Ела, 16:8, 9.

9. Зимри, 16:10–20.

10. Тивни, 16:21, 22.

Б. Омри до Охозия, 3 Царе 16:23 до 4 Царе 8:29.

1. Омри, 3 Царе 16:23–28.

2. Ахав, 16:29 до 22:40. а.

Беззаконията по време на царуването на Ахав,

16:29–34. б. Укорите от пророк Илия, 17:1 до 19:18. в.

Призивът на Елисей, 19:19–21. г.

Война и мир със Сирия, 20:1–43. д.

Превземането на лозето на Навутей и укорът на Илия, 21:1–29. е.

Нападението срещу Рамот-Галаад, 22:1–40.

3. Йосафат, 22:41–50.

4. Охозия в Израел, 3 Царе 22:51 до 4 Царе 1:17.

5. Йорам в Израел, 4 Царе 1:17 до 8:15. а.

Възкачването на Йорам през втората година на Йорам от Юдея, 1:17, 18. б.

Възнесението на Илия, 2:1–11. в.

Елисей наследява Илия, 2:12–25. г.

Възкачването на Йорам през осемнадесетата година на Йосафат, 3:1. д.

Злините на царуването на Йорам, 3:2, 3. е.

Моавците побеждават, 3:4–27. ж. Чудесата

на Елисей, 4:1–44. з. Нееман е

излекуван от проказата си, 5:1–27. и. Строеж

от синовете на пророците, 6:1–7. й. Сирийците са

поразени от слепота, 6:8–23. к. Самария, обсадена от

сирийците, 6:24 до 7:20. л. Посланието на Елисей за

Азаил, 8:1–15.

6. Йорам в Юда, 8:16–24.

7. Охозия в Юда, 8:25–29.

В. Ииуй до края на северното царство, 4 Царе 9:1 до 17:41.

1. Йеху, 9:1 до 10:36. а.

Йеху е помазан за цар, 9:1–13. б. Йеху

убива Йорам и Охозия, 9:14–29. в. Йезавел е

убита, 9:30–37. г. Йеху избива

цялото потомство на Ахав, 10:1–17. д. Йеху

унищожава Ваал от Израел, 10:18–28. е. Злините на

царуването на Йеху, 10:29–36.

2. Готолия, 11:1–21.

3. Йоас в Юдея, 12:1–21.

4. Йоахаз, 13:1–9.

5. Йоас в Израел, 13:10–25. а.

Неговите зли дела и война с Амасия, 13:10–13. б. Смъртта

на Елисей, 13:14–21. в. Градове,

възвърнати от Сирия, 13:22–25.

6. Амасия, 14:1–22.

7. Йеровоам II, 14:23–29.

8. Азария, 15:1–7.

9. Захария, 15:8–12.

10. Шалум, 15:13–15.

11. Менахем, 15:16–22.

12. Пекахия, 15:23–26 13.

Пекахия, 15:27–31.

14. Йотам, 15:32–38.

15. Ахаз, 16:1–20.

16. Осия, 17:1–41. а. Бунт

срещу Асирия и падането на Самария, 17:1–6. б. Злочините на Израел, които доведоха до неговата гибел, 17:7–23. в. Смесеното поклонение на самаряните, 17:24–41.

III. От Езекия до разрушението на Йерусалим от Навуходоносор, 4 Царе 18:1 до 25:30.

Период на реформи на АА, 18:1 до 20:21.

1. Езекия. а.

Езекия служи на Господа и унищожава идолопоклонството, 18:1–12. б.

Походите на Сенахирим, 18:13 до 19:37. в. Езекия е излекуван от тежката си болест, 20:1–11. г. Пратеническото посланичество от Меродах-Баладан, 20:12–19. д. Постиженията на Езекия, 20:20, 21.

Б. Период на упадък, 21:1–26.

1. Манасия, 21:1–18.

2. Амон, 21:19–26.

В. Последната реформа, 22:1 до 23:30.

1. Йосия. а.

Поправката на дома Господен, 22:1–7. б. Намирането на книгата на закона, 22:8–20. в. Събирането на старейшините, 23:1, 2. г.

Идолопоклонството унищожено от Юдея, 23:3–20. д.

Празнуването на Пасхата, 23:21–23. е. Широко разпространените реформи на Йосия, 23:24–28. ж.

Йосия убит от Нехао, 23:29, 30.

Г. Окончателният упадък и краят на южното царство, 23:31 до 25:30.

1. Йохааз, 23:31–34.

2. Йоаким, 23:35 до 24:7.

3. Йохояхин, 24:8–16.

4. Седекия, 24:17 до 25:21. а. Злото

царуване на Седекия, 24:17–20. б.

Навуходоносор превзема Йерусалим и отвежда народа във Вавилон, 25:1–21.

5. Годолия е назначен за управител, 25:22–26.

6. Освобождаването на Йоахин от затвора, 25:27–30.

ГЛАВА 1

1 Ависага обича Давид в преклонната му възраст. 5 Адония, любимецът на Давид, узурпира царството.

11 По съвета на Натан, 15 Витсавее подбужда царя, 22 и Натан я подкрепя. 28 Давид подновява клетвата си към Витсавее. 32 Соломон, по назначаването на Давид, бидейки помазан за цар от Садок и Натан, народът тържествува. 41 Йонатан

Носейки тези новини, гостите на Адония бягат. 50 Адония, летящ към роговете на олтара, след доброто си поведение е отпратен от Соломон.

1. Давид беше стар. Разказът, с който започва книгата на царете, принадлежи основно към края на книгата на Самуил, като е продължение на разказа там за Давид. Но той представлява подходящо въведение към царуването на Соломон, тъй като осигурява обстановката за разказа за въстанието на Адония. Причината, поради която Соломон се възкачва на трона преди смъртта на Давид, се крие в опита на Адония да завземе царството за себе си. Давид тогава беше стар и немощен, очевидно към края на живота си, и не беше в състояние да действа твърдо в момент на криза. Следователно авторът започва с описание на състоянието на Давид.

Давид беше навършил седемдесет години (2 Царе 5:4). Това го прави по-възрастен към момента на смъртта му от всеки друг еврейски цар, за когото са запазени сведения. Животът му беше труден и изтощителен. Трудности, страдания, излагане на външни обстоятелства и скръб бяха изтощили някога здравата му конституция и сега царят се чувстваше лишен от сили и силно отслабен. Възможно е също да е страдал от някоя изтощителна болест. А сега, към физическите му страдания, се добави и бунт от страна на един от синовете му.

Описвайки събитията от повествованието, авторът показва, че е добре осведомен. Той разкрива ярки подробности, известни само на някой, който е добре запознат с вътрешния живот на двора. Пише не за слава или полза на краля, а за потомството. Няма нужда да се изтъкват морални поуки – всеки трогателен детайл от повествованието говори сам за себе си. Трудните житейски факти са записани точно както са се случили – точно както се случват в свят, където горди и победоносни монарси и дори искрени Божии хора не са свободни от това да пожънат реколтата от посетите семена.

2. Неговите слуги. Това бяха царски придружители, министри на царя, които се грижеха за неговите лични нужди и бяха отговорни пред нацията за неговото благополучие. Йосиф Флавий ги нарича „лекари“ (Древности vii. 14. 3). Предложеното лекарство за търсене на здрава млада жена, която да предаде топлина и енергия на вцепенено и отслабнало тяло, е било използвано в древни времена, когато медицинските познания са били ограничени. Подобни рецепти могат да бъдат цитирани в средновековна Европа и съвременен Изток.

3. Шунамит. Шунем, сега наричан Солям, беше в Исахар (Исус Навиев 19:17, 18), на възвишение в равнината Ездрелон, на 10,4 км югозападно от Тавор. Сунамитката е от същото място като Суламитката от Песента на песните на Соломон (5. Сол. 6:13), но няма доказателства, че двете са били идентични.

4. Услужваше му. Избраната девойка не е била просто да помага за осигуряването на живот и жизненост на болния монарх, но и да действа като медицинска сестра и придружителка, да стои пред него за изпълнение на такива задължения, които биха служили на комфорта и здравето на краля.

5. Адония. Четвъртият син на Давид (2 Царе 3:4; 1 Летописи 3:2). По-големите синове, Аммон и Авесалом, бяха мъртви, а вероятно и Хилеав, тъй като не се чува нищо повече за него. Така Адония изглеждаше следващият в реда за трона.

„Аз ще бъда цар.“ Адония несъмнено твърдял, че има основателно право на трона. Презумпирайки старшинството си и надут от гордост, той решил да предприеме необходимите стъпки, за да осигури царството. Въпреки че сигурно е знаел за планове на баща си, той бил готов да осигури трона със сила, ако е необходимо, против очевидно божественото решение (1 Лет. 22:5–9). По-малкият брат Соломон бил по-квалифициран от Адония да служи като владетел на Израел (1 Лет. 749), но по-големият бил решен да бъде цар, независимо какви биха могли да бъдат последствията за страната или за...

онези, които биха могли да бъдат убедени да се присъединят към него. Резултатите винаги са трагични, когато разумът и благоразумието бъдат захвърлени на вятъра в служба на егото.

6. Не го е разгневilo. Адония беше разглежено дете – разглежено от прекалено снизходителен баща. Като дете на този претендент за трона му беше позволено да прави каквото си иска, а сега беше извън контрол. Много животи са били съсипани от прекаляване с бащината обич.

Добър мъж. Адония беше красив и привлекателен и затова несъмнено популярен с много от хората. Но личната красота не е сред най-важните квалификации за позиция или лидерство. Природните дарби на Адония му бяха донесли суета, глупава самонадеяност и егоистична амбиция. Младежките му страсти бяха по-силни от принципите му, а импулсите му потъпкаха убежденията му. Той беше „добър човек“ само на външен вид. Много по-важно е човек да бъде с добро сърце.

Майка му роди. Евр. *yaledah*, „тя роди“. „Майка му“ е добавено от преводача. Мааха беше майка на Авесалом (2 Царе 3:3), докато Агит беше майка на Адония (2 Царе 3:4). По-добър превод би бил „Той се роди [следващият] след Авесалом“.

7. Съветван с Йоав. С подкрепата на главнокомандващия Йоав, Адония надяваше се да спечели армията и чрез първосвещеника Авиатар да си осигури и подкрепата на свещеничеството. Както Йоав, така и Авиатар бяха много близки с Давид и му бяха вършили благородна служба в трудни и смутни времена. Йоав беше суров, смел и понякога безскрупулен човек, понякога властен и дори непокорен на царските заповеди. Авиатар беше син на Ахимелех, който претърпя смърт в името на Давид. Авиатар бил един от най-верните приятели на Давид, като бил с него в скитанията му, когато бягал от Саул (1 Царе 22:20–23), служил му, когато бил цар в Хеврон (2 Царе 15:35), и бягал с него, когато Авесалом се разбунтувал (2 Царе 15:24, 29, 35, 36; 17:15; 19:11). Причината за неговото отстъпничество по това време не е ясна, но е възможно той да не е смятал поведението на Адония за действителен бунт. Назначаването на Соломон за трона от Давид може да е било разглеждано като произтичащо от прекомерна привързаност, а поемането на короната от най-големия син може да е изглеждало единствено правилно и оправдано. От своя страна, Йоав може да е оказал подкрепа на Адония поради негодувание срещу царя, че го е понижил (2 Царе 19:13).

8. Садок. Първосвещеник с Ахимелех (виж върху 2 Царе 8:17) и след смъртта му, с Авиатар (2 Царе 20:25). Както Садок, така и Авиатар останаха верни на Давид по време на бунта на Авесалом, като бяха изпратени обратно с ковчега в Йерусалим, когато Давид избяга (2 Царе 15:24–29, 35). Точната връзка между двамата свещеници не е ясна, но е възможно, тъй като Садок е служил в скинията на свидетелството в Гаваон (1 Лет. 16:39), Авиатар вероятно е служил в светилището, съдържащо ковчега в Сион (виж 1 Лет. 16:1; вж. 2 Лет. 5:2).

Ванаия. Началникът на херетците и фелетците (2 Царе 8:18; 20:23; 1 Лет. 20:23). 18:17), телохранителят на Давид (2 Царе 23:20–23), който го придружавал по време на бунта на Авесалом (2 Царе 15:18). От имената им произтича общоприетото мнение, че са били вербовани от критяни и филистимци. Тези войски не били под командването на Йоав и Йоав несъмнено гледал ревниво на Ванея като на съперник.

Натан. Пророк, действащ по времето на Давид и много близък до царя. Соломон можел да разчита на Натан като един от главните му поддръжници. Именно той дал на новородения принц името Едидия, „любимец на Господа“ (2 Царе 12:25).

9. Закла овце. Когато Саул бил назначен за цар в Галгал, „те принесли жертви на мирни приноси“ (1 Царе 11:15). Когато Самуил бил призван да помаже Давид за цар, той получил нареждане от Господа да принесе жертва, на която били призвани Есей и синовете му (1 Царе 16:1–5). Така че, когато Авесалом завзел трона, той също принесъл жертви (2 Царе 15:12). Жертвата на Адония била мирна жертва, каквато се принасяла по време на радост или благодарност, жертва, на която мнозина могли да бъдат поканени.

Ен-Рогел. Дълбок извор под Йерусалим, точно отвъд сливането на Кедрон и Долините на Еном. Според Йосиф Флавий той се е намирал в царската градина (Древности vii. 14. 4), извън града. Днес е известен като Бир Айюб, „Кладенецът на Йов“.

10. Той не повика. Фактът, че Соломон не беше поканен на жертвоприношението, доказва, че Адония е бил добре запознат с желанието на баща си царството да отиде при Соломон и че Адония е бил решен да попречи на плановете на Давид да бъдат осъществени. Като не покани Соломон, Адония едновременно предаде собствените си планове и цел и даде повод за провал на начинанията си.

11. Натан проговори. Действието на Натан беше в съответствие с неговите отговорности като Божи пророк и верен служител на държавата. Той видя, че осъществяването на заговора ще бъде насочено срещу постигането на божествената цел и с характерната си решителност и бързина пое водещата роля в привеждането в действие на ефективни действия, предназначени да осуети заговорниците. Витсавее добре знаеше, че узурпацията на престола от Адония, естествено, ще бъде запечатана с кръвта на сина й, както и с нейната собствена. Тя, повече от всеки друг, щеше да бъде в позиция да се обърне към царя за предприемане на стъпки, каквито кризата изискваше. С голяма мъдрост и благоразумие Натан предложи план за действие, предназначен да пресече заговора и да предотврати повторение на катастрофалния опит на Авесалом.

15. Витсавее влезе. Майката на Соломон имаше свободата да влиза в двореца и бързо се отправи към царя, въпреки че беше болен. Докато се поклонил ниско със смирения поклон на умолител, Давид веднага разбра, че нещо необичайно важно е предизвикало обаждането и поиска подробности. Фактът, че Давид не знаеше нищо за случващото се, че Адония не се е консултирал с него относно предложените му планове и че Натан е бил информиран за тях първо в момента на изпълнението им, показва колко тайно е била управлявана аферата. Интригата разкри, че Адония не е бил водена от чиста съвест. Витсавее започна, като напомни на съпруга си за обещанието му към нея, че синът й Соломон ще наследи трона, а след това рязко го информира, че въпреки това обещание Адония вече е цар.

Адония си беше позволил да завземе царството, докато самият Давид все още беше на трона. В такава ситуация очите на целия Израел бяха вперени в Давид, за да видят какъв ще бъде неговият ход. Витсавее му напомни за отговорността му към нацията в този критичен момент и за факта, че ако не действа, ще понесе вината за каквато и да е съдба, която ще сполети нея и сина й.

22. Също влезе. В кулминационния момент Натан влезе и прекъсна кралицата с неговия спешен доклад. Витсавее ловко се оттегли (виж стих 28), давайки възможност на Натан да направи същото стряскащо съобщение, че Адония е цар. Със сигурност това не можеше да стане без заповедта на царя! Но как би могъл Давид да даде такива заповеди? Защо го беше направил, без да каже нито дума на своя доверен съветник и приятел? Всеки въпрос беше косвен укор, нападка срещу царя за това, че е участвал в толкова нежелана процедура, оскърбление, насочено директно към Соломон, Беная и Садок.

Как е могъл Давид да обърне гръб на тези мъже, които са били толкова близки до него? Въпросите бяха зададени, разбира се, само за да предизвикат яростно отричане от царя. Отричането непременно трябваше да доведе до царско порицание за целия скандален заговор, защото нищо подобно не можеше дори да се смята за случило се без волята на царя, освен ако не беше заговор директно срещу трона. Натан, с престорената си обида, само осигуряваше успеха на мисията си, защото сега беше ред на царя да се възмути и да нареди незабавните стъпки, които да бъдат предприети, за да се осуетят заговорниците.

28. Наречете ме Витсавее. Царицата беше готова, очаквайки следващия ход в бързо развиващата се драма. Тя се приближи до царя с увереност, защото той ѝ беше дал думата си и тя знаеше, че тя ще бъде изпълнена. Давид я успокои, подновявайки клетвата си и обещавайки, че тя ще бъде изпълнена още същия ден.

32. Наричайте ме Садок. Садок, Натан и Ванея не бяха повикани от Адония, но сега бяха повикани от царя. Те не бяха от полза за Адония в неговия заговор срещу трона, но щяха да бъдат ключовите фигури в подкрепата на трона. Давид, макар и „стар и в напреднала възраст“, е отново разпален от характерната енергия на младостта си.

Той мисли ясно и действа бързо. Дава кратки указания за ролята, която всеки трябва да играе. Внезапният проблясък на енергия и решителност в действията е в поразителен контраст с плахостта и униинето, с които Давид, когато беше много по-млад, беше приел новината за бунта на Авесалом (2 Царе 15:14). По това време Давид знаеше, че е сгрешил и че получава наказание от Бога. Сега всичко това беше изчезнало и той знаеше, че Бог е на негова страна.

33. Моето собствено муле. Животно, несъмнено добре познато на хората като запазено за единствено ползвано от царя и символизиращо за тях прерогативите и привилегиите на кралската особа. Ако Соломон бъдеше видян да язди това муле, хората щяха да знаят, че той е цар.

Гихон. Мястото, избрано за церемонията, е Гихон, известният извор на ранен Йерусалим, разположен на югоизточния склон на Офел. Той е бил разположен точно на изток от Давидовия град и днес е известен с името „Айн Сити Мария“, „Извор на нашата Дева Мария“.

Това бил изворот, до който йевусейците построили тунел, за да могат да си осигурят вода, без да се налага да излизат извън градските стени. По-късно Езекия построил тунел от Гихон, за да пренася вода до западната страна на Давидовия град (2 Лет. 32:30), до Горния водоем, или водоемът Силоам, и построил около него стена, за да може да има вода в случай на обсада (2 Лет. 33:14). Мястото, където Соломон трябвало да бъде помазан, било на повече от половин миля нагоре по долината от Ен-Рогел, където се провеждали празненствата по коронацията на Адония.

34. Помажете го. Церемонията по помазването трябваше да се извърши от Садок като свещеник и Натан като пророк – и двамата бяха овластени чрез официалните си прерогативи да извършат обряда. Самуил, който помаза Давид (1 Царе 16:13), беше едновременно пророк и свещеник. Ииуй беше помазан от един от синовете на пророците, изпратени от Елисей (4 Царе 9:1–3).

35. Назначил го. Давид очевидно е претендирал за правото да назначи свой наследник. Това е било в съответствие с признатия източен обичай. Алиат е посочил Крез; Кир е назначил Камбиз; а Дарий е номинирал Ксеркс. Херодот заявява, че е било закон на персите царят винаги да номинира наследник, преди да тръгне на поход. Още по-абсолютно право да назначи наследник е било упражнявано от някои от римските императори и понякога от халифите. Вижте гл. 1:39 и 2:24.

Израел и над Юда. Тук е забележимо умишлено разграничение между Израел и Юда.

Доказателства за разграничение датират от времето, когато земята е била разделена за първи път между племената (Исус Навин 11:21; 18:5). Давид царува първо над Юда в Хеврон (2 Царе 2:4), а след това е бил помолен от старейшините на Израел да стане техен цар (2 Царе 5:1–3). По време на бунта на Авесалом разделението между Израел и Юда е станало отчетливо по-осезаемо (2 Царе 15:10, 13; 18:6, 7; 43>19:41-43; 2>20:1, 2).

39. Бог да пази цар Соломон. Това е идиоматичен превод на еврейския език, който буквално гласи „Да живее цар Соломон“. Добре организирани планове на Давид бяха бързо и ефективно изпълнени. Новият цар беше помазан със светото масло от скиинята, като помазанието показваше, че той заема поста си по Господно назначение и с божествената благословия. След тръбата, викът „Да живее цар Соломон“ известяваше, че Соломон е цар и че е бил приет от народа. Официалното провъзгласяване дойде първо от глашатай в съответствие със заповедта на Давид (ст. 34), а след това викът беше подет от народа (ст. 40).

41. Когато Йоав чу това, със Соломон имаше група хора, които приветстваха коронацията на новия цар с необуздана радост и с радостни викове. С Адония беше група заговорници, които тъкмо завършваха празненствата си, които обаче сигурно бяха помрачени от известна зле прикрита тревога и опасения. Звукът на тръбата, който за едната група беше нотка на триумф, за другата дойде като нотка на обреченост. Бързият слух на опитния воин Йоав не закъсня да схване значението на случващото се.

42. Йонатан. Този син на един от заговорниците несъмнено е бил оставен като шпионин, за да установи какво се случва в Йерусалим и двореца. Преди това той е рискувал живота си, пренасяйки поверителна информация (2 Царе 15:27, 36; 17:17–21) – тогава обаче е бил на служба на Давид.

Добри новини. Новините бяха всичко друго, но не и добри за заговорниците, а Адония едва ли би очаквал те да са такива. Той говори така, за да успокои себе си и съучастниците си.

43. Нашият господар цар Давид. Докато Давид беше жив или докато не бъде официално назначен наследник, думата на Давид беше закон. Освен ако Адония не беше готов да подкрепи бунта си със силата на оръжието, той и тези, които бяха с него, можеха само да признаят, че волята на стария цар все още е волята на държавата и че неговите укази ще бъдат изпълнявани.

навън.

46. Соломон сядна на трона. Фактите си бяха факти, колкото и нежелани да бяха за заговорниците. Значимият факт беше, че Соломон, а не Адония, седеше на царския трон. Той беше официално избран от Давид за свой наследник; беше накаран да язди до мястото на коронацията си на царското муле; беше тържествено помазан; царската гвардия беше с него; Садок, Натан и Ванея бяха до него; сърцата на хората бяха негови; всичко беше направено както трябва и по ред, в съответствие с волята на Давид и с очевидното одобрение на Бог; на цялата сделка беше дадена максимална публичност; и единственото нещо, което бунтовниците трябваше да направят сега, беше да признаят, че Соломон наистина е цар. Вижте стих 35.

47. Царят се поклони. Никой земен монарх не живее вечно. Фактът, че Давид знаеше, че краят му е дошъл и че царският скипър сега трябва да попадне в ръцете на друг, не е без нотка на тъга. Но Давид тихо прие съдбата си, просна се на леглото си в смирено признание за факта, че неговият наследник седи върху

трона. Поклонът му не беше към новия цар, а към Бога, в знак на благодарност за всичките Му благословии и бдителна грижа.

49. Уплашиха се. Разказът на Йонатан за случилото се изпълни Адония и гостите му с ужас и смущение. Без никакви церемонии бившите последователи на Адония станаха и избягаха. Този факт показва, че те осъзнаха пълната безнадеждност на каузата, която бяха подкрепили.

50. Роговете на олтара. Роговете на олтара бяха издатини от четирите му ъгъла (Изх. 27:2; 308:2; 38:2), върху които е била поръсена кръв (Изх. 29:12; Лев. 4:7; Ез. 43:20). Да се хване за роговете означаваше да претендира за право на святилище. Това право беше отказано на умишлен убиец (Изх. 21:14) и по този начин беше отказано на Йоав след смъртта на Давид (1 Царе 2:28-31). Адония, като избяга към олтара, призна факта, че е виновен за деяние, за което може да бъде екзекутиран. Като призна Соломон за цар (ст. 51), той може би се е опитал публично да признае грешката си и да представи узурпацията си като акт на прибързаност и непредпазливост, за който може да се претендира за святилище.

53. Върви си вкъщи. Узурпацията на Адония завърши щастливо без кръвопролития. Давид показва мъдростта си в справянето с въпроса, като постави Соломон за цар и позволи на събитията да поемат по естествен път, вместо да изпрати войски, за да свалят узурпатора. Соломон пое по пътя на мъдростта и милостта, като прости, но същевременно ясно заяви, че милостта е била предоставена само при условие на добро поведение. Ако Адония се покаже като достоен човек, живеейки спокойно като обикновен гражданин и подчинявайки се на новия режим, той ще остане необезпокояван. Но ако не, животът му ще бъде застрашен. Адония се поклони на царя и се подчини на позорната му съдба.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-53 ПП 749, 750

1-7ПП 749

32-40РК 25

ГЛАВА 2

1 Давид, след като даде на Соломон заповеди, 3 за благочестието, 5 за Йоав, 7 за Верзелей, 8 за Семей, 10 умира. 12 Соломон наследява. 13 Адония, подтиквайки Витсавее да съди Соломон за Ависага, е убит. 26 Авиатар, след като му беше даден живот, е лишен от свещеничество. 28 Йоав, бягайки към роговете на олтара, е убит там. 35 Ванаия е поставен на мястото на Йоав, а Садок на мястото на Авиатар. 36 Семей, затворен в Йерусалим, поради възможността да отиде оттам в Гет, е убит.

1. Дните на Давид. Тази глава продължава повествованието от предишната глава със същите ярки детайли и графичен стил. Разказът, даден в Летописи, пропуска историята за въстанието на Адония и вместо това дава разказ за голямо събрание на „всичките Израилеви князе, със свещениците и левитите“, „началниците на войските, които служеха на царя“ и водещите мъже от цялото царство (1 Лет. 23:1, 2; гл. 28, 29), за да стане Соломон „цар за втори път“ (гл. 29:22). Както Саул (1 Царе 11:14, 15), така и Давид (2 Царе 5:1-3) бяха посветени за втори път за цар и по този начин беше и в случая със Соломон. Първото му помазване беше набързо предизвестено по доста импровизиран повод, наложен от натиска на обстоятелствата, като по това време само няколко от хората от непосредствената околност можеха да присъстват. Така беше

Съвсем уместно е да има втора и по-обща коронация, с подобаваща тържественост и показност, пред представителите на цялата нация.

2. Пътят на цялата земя. Този израз ни напомня за думите на Исус Навин (Исус Навин 23:14), когато той се изправи пред края. Смъртта не показва пристрастие. Най-великите герои на земята заемат мястото си с най-скромните хора и двамата отиват заедно в общ гроб. Светските различия са само за миг, а славата на царете изчезва навсякъде, където смъртта има власт.

Бъди силен. Мислите на Давид не са за себе си, а за сина му, не за миналото, а за... на бъдещето. Той говори като любящ баща, войник и патриот и най-вече като човек, който се е показал като цар във всяко едно отношение. Той заръчва на Соломон да бъде силен, докато поема отговорностите на лидерството, точно както Моисей е заръчал на Исус Навин (Второзаконие 31:7) и както самият Господ е заръчал на Исус Навин (Исус Навин 1:7).

Покажи се като мъж. Въпреки младостта си, Соломон вече беше цар, и особено като Такъв трябваше да се покаже като мъж. Трябваше да бъде човек, който напълно контролира себе си и народа си, безстрашен, над подкупите и корупцията. Трябваше да търси първо не собствените си интереси, а тези на народа, на който е бил назначен да служи, и на Бога, чийто представител беше.

Запази заповедта. Заповедта на Давид към Соломон беше преди всичко от религиозен характер. Соломон е първият, който е верен на Бога. Израилтяните са били Божият народ и Соломон е трябвало да управлява над тях като Божи слуга. Последните думи на Давид към Соломон не са били толкова думи на баща към сина му, а по-скоро думи на глава на Израел, на теократична държава, към неговия божествено назначен наследник на трона. Именно от тази гледна точка трябва да се разглежда целият дискурс. Като цар на Израел, Соломон е трябвало „да седне на престола на царството Господне“ (1 Лет. 28:5). Когато е поел царството, той „седна на престола Господне“ (1 Лет. 29:23). Израел е бил народ, чийто цар е бил Йехова, а човешкият владетел е бил само слуга и представител на небесния Цар.

Ходи по Неговите пътища. Царят трябваше да познава Божиите пътища и да ходи по тях, не само за свой собствен интерес, но и като пример за народа. Божиите пътища бяха пътища на праведност и мир и щяха да му донесат благословия и просперитет.

Пазете Неговите постановления. Постановленията са разпоредбите на закона. Бог даде Своите заповеди на хората и след това предписа допълнителни разпоредби, за да изясни точно какво означава послушанието в конкретни случаи. Такива подробни постановления, решения и свидетелства се намират в Мойсеевия закон. Има церемониални обреди, граждански закони, закони за здравето, както и морални изисквания.

Може да просперира. Всички Божии закони са дадени в полза на човека. Бог е поставил Неговите деца под закон, защото Той желаше да ги види щастливи и проспериращи. Неговите предписания и заповеди не бяха дадени, за да покажат Неговата върховна власт, а за да осигурят благополучието и щастието на децата на земята. Ходейки в хармония със законите на Небето, човекът трябваше да намери радост, мир, удовлетворение на духа, здраве на тялото и пълнота на живота. Неподчинението на тези закони би донесло проблеми, скръб, болест, горко, болка и смърт. Това е станало ясно в началото на историята на Израел. То е било постоянно посочвано от пророците до самия край. „Ако желае и се покоряват, ще ядете богатата на земята; но ако откажете и се разбунтувате, ще бъдете погълнати от меч; защото устата Господни са го изговорили“ (Исая 1:19, 20; вж. Йеремиа 7:5–7). Когато Израел най-накрая загина, стана ясно, че причината е неспазването на заповедите Господни (4 Царе 17:7–20).

4. Може да продължи словото си. Първоначалното обещание на Бог е дадено на Давид чрез пророк Натан (2 Царе 7:11–17), а по-късно, изглежда, директно на самия Давид (Пс. 89:3, 4). Обещанието беше, че домът на Давид и царството му ще бъдат утвърдени завинаги. Изпълнението на това обещание към децата на Давид беше при условие за продължаващо подчинение на Божиите заповеди (Пс. 132:12). Давид напомня на Соломон за тези условия, за да го насърчи да продължи да бъде верен и да се подчинява на Господните заповеди.

6. Направете прочее. Йоав беше убил Авенир (2 Царе 3:27–30). Давид по това време ясно заяви, че не е участвал в престъплението и обяви, че в определеното време Господ ще „въздаде на злодея според нечестията му“ (2 Царе 3:31–39). Йоав беше убил и Амас, когото Давид току-що беше назначил да заеме мястото на Йоав (2 Царе 3:31–39). 19:13; 20:8–10). Смъртта на тези двама е трябвало да бъде отмъщена. По времето, когато тези престъпления са били извършени, Давид не е бил в състояние да накаже Йоав, тъй като Йоав е знаел за участието на Давид в смъртта на хетееца Урия (2 Царе 11:14–25). Но повелята на справедливостта изисквали престъпления, каквито Йоав е извършил, да не останат ненаказани.

Следователно, Давид, говорейки не като частно лице, получило много години упорита и вярна служба от човека, когото сега осъждаше, а като теократичен цар, даде нареждания престъпленията на Йоав да бъдат наказани от човек, чиито ръце са чисти и който не дължи нищо на Йоав. Трябва да се помни също, че Йоав беше виновен и за действия, които Давид не споменава изрично тук, като например убийството на Авесалом въпреки изричната заповед на Давид (2 Царе 18:14, 15) и неотдавнашната му измяна в подкрепа на Адония (3 Царе 1:7), което несъмнено вече беше озлобило Соломон срещу него.

7. Проявете доброта. Приятен контраст е споменът на Давид за гостоприемството на Верзелей към него по случай бягството му от Авесалом (2 Царе 19:31–39). Да ядеш на царската трапеза означавало да получиш подкрепа от царската хазна (2 Царе 9:7; 3 Царе 18:19; Неемия 5:17). Верзелей имал син на име Химам (2 Царе 19:37). Някои смятат, че споменаването на „жилището Химам“ (Ер. 41:17) като близо до Витлеем, показва, че Давид е дал на сина на Верзелей наследство там от имот, който е бил особено негов.

8. Семей. Този човек, който се беше държал толкова предателски спрямо Давид, можеше да се окаже източник на опасност за Соломон в онези бурни времена (вж. стихове 36–46).

10. Давид спеше. Разказът за смъртта на Давид е много кратък. Летописите на Летописите добавя само, че „той почина в честита старост, наситен с дни, богатство и слава“ (1 Лет. 29:28).

Погребан. Очевидно в планината Сион, на царска земя близо до двореца на Давид (2 Царе 5:9). „Гробниците на Давид“, гробниците на наследниците на Давид, са споменати от Неемия (Неемия 3:16) и вероятно са били южно от Храма (Езекиил 43:7–9). Те несъмнено са били изкопани в скалата под Йерусалим. Йосиф Флавий съобщава, че гробницата е била разкопана за съкровищата си от Хиркан, а по-късно и от Ирод (Древности vii. 15. 3; xvi. 7).

1). Съществувал е в новозаветни времена (Деяния 2:29), но точното му местоположение в момента е неизвестно. Така наречените Гробници на царете, някога смятани за мавзолея на юдейските царе, всъщност датират от 1 век сл. Хр.

11. Седем години. По-точно „седем години и шест месеца“ (2 Царе 5:5; 1 Лет. 3:4).

12. Беше силно утвърден. Сравнете стих 46, който след споменаването на смъртта на Адония, Йоав и Семей и смирието на Авиатар, заявява, че „царството беше

установено в ръката на Соломон.“ Изглежда ясно, че през ранния период на царуването на Соломон е имало елементи на недоволство и външения, които са заплашвали утвърждаването на трона на младия цар. Соломон се е справил бързо и твърдо с тези сили на външения и бунтове и в резултат на това царството е било здраво установено под негов контрол.

13. С мир ли идваш? Самата поява на Адония на сцената повдигна въпрос относно намеренията му. Дали се е примирил със съдбата си и готов ли е да подкрепи Соломон, или все още се е надявал по някакъв начин да си осигури царството?

15. Царството беше мое. Споменаването на неуспешния му опит да си осигури трона, от страна на Адония, показва, че въпросът все още е бил много жив в сърцето му. Опасенията на Витсавее изглежда са били основателни.

От Господа. Привидно благочестиво приемане на божествената воля, но всъщност злонамерено... скрита цел да се опита да осигури с хитрост кралството, което не можеше да осигури със сила.

17. Дай ми Ависага. Може би все едно беше поискал царството. Истинското бреме на сърцето му вероятно не беше романтична грижа за красивата Ависага, а царството, което се надяваше да придобие, като я притежаваше. В древния Ориент съпругите на царя се поемаха от неговия наследник. Така че Давид, когато наследи Саул, пое и неговите съпруги (2 Царе 12:8). Авесалом, по съвет на Ахитофел, влезе при наложниците на баща си пред очите на целия народ, като по този начин публично обяви, че е поел правата на бащиния си трон (2 Царе 16:20–22). Ависага несъмнено беше смятана за последната съпруга или поне последната наложница на Давид. За Адония това, че сега иска Ависага, може да се тълкува като искане за самия трон. И все пак пред Витсавее той играеше ролята на благочестив и разкаян млад мъж, примирен със съдбата си и нуждаещ се само от красивата млада девойка, за да успокои болното си сърце.

18. Говори от твое име. Защо Витсавее беше готова да говори от името на Адония пред Цар? Дали го е смятала за искрен, или е прозряла хитростите му, но е приела молбата му с надеждата, че сърцето му ще се успокои и по този начин кралството ще бъде по-сигурно за сина ѝ?

19. Поклони ѝ се. Почитта, която Соломон показва към майка си, осигури подходящ пример за хората от неговото време, както е и за нас днес. В древните дворове кралицата майка често е била високо почитана.

22. Царството също. Може би Витсавее не е виждала нищо опасно в молбата на Адония, но Соломон веднага го е видял. Да беше удовлетворил молбата на Адония би дало силен стимул на претенциите му. Тези, които му симпатизираха, щяха да имат твърда основа, на която да обосноват претенциите на по-големия брат.

За Авиатар. Думите не са ясни, но смисълът е. Соломон дава воля на отвращението си от късогледството на майка си, че е позволила да бъде въвлечена в подобна ситуация. Нещата вече бяха достатъчно лоши и без тя да помага на Адония в усилията му да си осигури трона. В края на краищата Адония беше по-големият брат и мнозина биха си помислили, че има право да претендира за трона. А до него бяха двама от най-влиятелните мъже в страната, Авиатар, първосвещеникът, и Йоав, главнокомандващият, които му помагаха и подстрекаваха по всякакъв възможен начин. Сега майката на царя се беше оставила да бъде измамена дотолкова, че всъщност искаше не по-малко от царството за по-големия син. Соломон всъщност каза: „Защо да искам само за Ависага, защо да не поискам и царството? Той е по-големият ми брат и не принадлежи ли то по право на мен?“

него? И в доказателство за твърденията си, не е ли довел със себе си свещеника Авиатар и Йоав, в подкрепа на каузата си и като доказателство на всички, че наистина е прав?"

Витсавее очевидно е разбрала необходимото укор.

23. Срещу собствения си живот. Молбата на Адония беше равносилна на предателство и както Това се наказваше със смърт. Младият мъж беше опасен човек и не бива да се позволява на неговите заговори да застрашат сигурността на държавата. Така разсъждаваше Соломон.

24. Което е установило. Заговорът на Адония беше насочен не само срещу човека, но и срещу Бога. Господ беше този, който беше поставил Соломон на трона като наследник на баща му Давид, но сега Адония очевидно кроеше планове да основе династия чрез съюз с Ависага. Това не трябваше да бъде позволено. Предишният заговор беше помилван, но този нов опит за бунт срещу Бога не можеше да бъде толериран. Соломон беше цар по Божи избор, седнал на трона на Давид, който трябваше да бъде установен завинаги. Знаейки, че това, което правеше, беше в съответствие с волята на Небето, Соломон с тържествена клетва издаде присъда Адония да бъде умъртвен в същия ден.

26. До Авиатар. Соломон не се задоволи с половинчати мерки. Вероятно той правилно предположил, че в този нов опит да си осигури короната Адония е имал съучастници, включително Авиатар.

Към Анатот. Авиатар получил милост заради дългогодишното си приятелство с Давид в неговите несгоди. Вместо да загуби живота си, той просто щял да бъде лишен от поста си и изпратен у дома. Анатот бил град на жреци в територията на Вениамин (Исус Навин 21:17-19; 1 Летописи 6:60). Градът се намирал на 5 км североизточно от Йерусалим. Най-известен е като родното място на Йеремиа (Ер. 1:1; 32:7).

27. За да може да изпълни. Изпълненото пророчество беше това от 1 Царе 2:30-35; 3:11-14. Авиатар е потомък на дома на Илий и е единственият оцелял след клането на синовете на Ахимелех от Доик (1 Царе 22:9-23; 23:6). Със свалянето на Авиатар, висшето свещенство преминава от дома на Итамар към дома на Елеазар, по-големият син на Аарон, към който принадлежи Садок (Числа 25:11-13; 1 Лет. 24:1-6).

И Авиатар, и Садок дотогава са действали като свещеници, с известна степен на координация между двамата, докато скинията е била в Гаваон под ръководството на Садок, а ковчегът на планината Сион - под ръководството на Авиатар. След позора на Авиатар, достойнството на длъжността на първосвещеника преминава към Садок.

Не бива да се мисли, че целта на Соломон да смири Авиатар е била просто с цел да се изпълни пророчеството. Неговото действие е било продиктувано единствено от достойнствата на случая. Бог постановява, защото предвижда.

29. Спаднете върху него. След като получи новината за смъртта на Адония, Йоав избяга да търси убежище. Ако се беше чувствал напълно свободен от съучастие в неотдавнашния заговор, едва ли щеше да се страхува за живота си. Думите на Соломон, с които произнася присъдата си, не споменават нищо друго освен старите престъпления, споменати в смъртната обвинителна присъда на Давид. Една от причините, без съмнение, е, че убежището е било отказвано в случаи на умишлено убийство (Исх. 21:14). Законите срещу проливането на кръв са били толкова строги, че е съмнително дали убиец може да бъде помилван съгласно закона (Чис. 35:16-34; Втор. Зак. 19:11-13). Ако присъдата за умишлено убийство не бъде изпълнена, земята ще носи вината за кръв (Числа 35:33). Олтарът предоставял убежище само за онези, които са убили неволно, но това не било така с Йоав. Познавайки добре закона, Йоав знаел...

съдба, която го е готвила. Макар и груб и издръжлив войник, „твърде кораво“ дори за суровия воин Дейвид, старият капитан посрещна съдбата си без дума на възражение или акт на съпротива. Той беше виновен за престъпления, за които знаеше, че не може да се защити.

36. Не излизай. Положението в царството беше такова, че Соломон сметна за необходимо да следи отблизо всички заподозрени лица. Непокойният Семей беше сред онези, от които можеше да се очаква да се обединят срещу царя при всяка възможност. Той беше известен като привърженик на дома на Саул и заклет враг на дома на Давид. Ограничаването на Семей до пределите на Йерусалим беше само разумна предпазна мярка срещу измяна.

37. Кедрон. Долината, простираща се на север и на юг, точно извън източната стена на Йерусалим. Отвъд нея се намираше това, което по-късно стана известно като Елеонската планина. В момента в тази долина не тече поток, освен през дъждовния сезон.

Споменаването на преминаването на Кедрон показва, че това е било с цел да му се попречи да се върне в родните си владения, Бахурим (2 Царе 16:5), където би имал най-голямо влияние и най-добра възможност да сее смут. Бахурим се е намирал в близост до Елеонската планина по пътя от Йерусалим към Йордан.

39. Гет. Град, преди държан от филистимците, но превзет от Давид (1 Лет. 18:1). Тук се казва, че е имало цар, но царят вероятно е бил под контрола на еврейската монархия.

40. Семей се изправи. Разказът не дава никакъв намек, че пътуването на Семей до Гет, за да върне слугите си, не е било извършено с добра воля. Но фактът остава, че той не е бил послушен на царската заповед и е нарушил собствения си тържествен обет. Именно върху това се набляга. Ако Семей е искал да остане верен на клетвата си, е трябвало да информира царя за обстоятелствата, да поиска разрешение да отиде и да върне слугите си и да изчака царската заповед. Но като взе нещата в свои ръце и като се осмели да навлезе в чужда земя, която често е била във война с бащата на Соломон, Семей със сигурност се изложи на подозрение.

42. Повика Семей. Соломон не произнесе присъда над Семей, без да обмисли надлежно случая и без да изложи ясно всички факти пред обвиняемия. С проникателни въпроси Соломон ясно показва, че Семей е беззащитен. Семей беше дал тържествена клетва, че ще се подчини на царския указ. Защо не беше спазил тази клетва? Отговорът на мълчание се превърна в смъртна присъда.

44. Е посветен в. Никой човек не познава толкова добре цялото скрито зло на сърцето, колкото самият престъпник. С живот, заложен на карта, Семей знаеше, че собственото му зло сърце е най-красноречивият свидетел срещу него.

Твоята собствена глава. Бог не е произволен изпълнител на присъдата срещу прегрешението. Грешниците жънат в съда това, което самите са посели. Собственото беззаконие на Семей, а не просто съдът на земен цар, го осъди на смърт.

46. Царството беше установено. Вижте стих 12.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–4PK 26; PP 753

2 MX 174

2, 3 5T 509

ГЛАВА 3

1 Соломон се жени за дъщерята на фараона. 2 Тъй като високите места са в употреба, Соломон принася жертви в Гаваон. 5 В Гаваон Соломон, в избора, който Бог му е дал, предпочитайки мъдростта, придобива мъдрост, богатство и почит. 16 Съдът на Соломон между двете блудници го прави известен.

1. Сродство с фараона. Този стих е тясно свързан с предишния.

Първата цел на Соломон след възкачването му на трона е била да установи вътрешна сигурност. След като постигна тази цел, той е бил в позиция да обърне внимание на външни интереси. Първото споменато нещо е царският брак с дъщеря на фараона. В случая с царуването на Давид над Юдея, първо се споменават мерките, предприети за осигуряване на вътрешна сигурност (2 Царе 2:1–32; 3:1), последвано от споменаване на синовете и съпругите на Давид (2 Царе 3:2–5), а след помазването му за цар на Израел (2 Царе 5:1–3), първото споменато нещо е установяването на властта му над Израел (2 Царе 5:6–12), последвано още веднъж от споменаване на съпругите и наложиците му (2 Царе 5:13–16).

Смята се, че фараонът, с когото се споменава, че е установил сродство с Соломон, да бъде един от царете на Двадесет и първата династия, чиято столица е била Танис в Долен Египет. Трябва да е бил предшественик на Сисак (Шешонк), основател на Двадесет и втората династия, който нахлул в Юдея през петата година от Ровоам (1 Царе 14:25). Много авторитети смятат, че фараонът, с когото Соломон се е сродил, е бил Псусен.

Времето, когато Соломон сключва съюз с Египет, е период, когато Египет е бил слаби и разделени. Това беше и период на слабост за Асирия и Вавилон, а някога могъщите хетейци вече не бяха нация. Такъв период на обща слабост в Близкия изток предложи несравнима възможност на Давид и Соломон да създадат силна нация за Божия народ в земята, която Той беше отделил за тях.

Взе дъщерята на фараона. Политическите съюзи често са били скрепявани чрез бракове между царските семейства. Свещеният историк не отправя никакво упреждане за брака на Соломон с тази идолопоклонническа принцеса. Той просто описва инцидента. Но липсата на неговото порицание не дава санкция на деянието. Бракът е бил в пряко нарушение на Божията заповед. Въпреки че дъщерята на фараона изоставила религията на родния си Египет и се присъединила към евреите, сред които била дошла да живее (РК 53), този благотворен резултат не оправдал брака с чужденец. Фараонът взел град Гезер от ханаанците и го подарил на дъщеря си като зестра и на народа на Израел (1 Царе 9:16).

Градът на Давид. Тук се прави разлика между града на Давид и Йерусалим. Древната цитадела Сион, крепост на йевусейците (2 Царе 5:7–9), е била разположена в южния край на източния хребет, на запад от извора Гихон в долината Кедрон и на юг от района, където по-късно е трябвало да бъде построен Храмът.

Неговият собствен дом. Резиденцията на дъщерята на фараона в Давидовия град била само временна, докато Соломон построил свой собствен дворец. Този дворец трябвало да бъде северно от Давидовия град, в района на Храма. По-късно щяла да бъде построена отделна къща за египетската му съпруга (1 Царе 7:8).

2. Принасяни жертви на високи места. Според Мойсеевия закон, жертвите трябвало да се принасят в скинията, а не на открито поле (Лев. 17:3–5). Господ бил обещал да определи специално място, където да се принасят жертвите (Втор. 12:10, 11). Преди избора на това централно място обаче, жертви били принасяни на различни места в цялата страна (Съдии 6:25, 26; 13:16; 1 Царе 7:10;

13:9; 14:35; 1 Лет. 21:26), с привидно несъзнаване на вината от страна на поклонниците. Могат да се посочат две основни причини за забраната на жертвоприношенията на високи места: (1) за да се предпазят израилтяните от местата, където се е извършвало покваряващото идолопоклонническо поклонение на земята; (2) за да се предотврати възникването на неоторизирани светилища на Господа, където биха могли да се развият фалшиви практики.

3. Само той е принесъл жертва. Това не трябва да се тълкува като доказателство за идолопоклонническо поклонение в този път в живота на Соломон. В летописа току-що е посочено, че той „обичаше Господа“ и „ходеше в Давидовите повеления“. Но той не спазваше Моисеевите указания, забраняващи жертвоприношенията, освен в централно светилище. Въпреки че това указание беше игнорирано по време на периода на съдиите и дори при Самуил и Давид (ст. 2), Израел вече беше стигнал до нов час в своя религиозен опит. Започваше да се осъзнава, че Бог вече няма да толерира ситуация, на която преди е „намигнал“ (Деяния 17:30).

4. Отидоха в Гаваон. Гаваон беше на близо 9,6 км северозападно от Йерусалим. След успеха на мерките, предприети за установяване на царството, Соломон проведе голям празник в Гаваон за целия народ (2 Лет. 1:1–3), в знак на благодарност към Господа за дадените благословии. Скинията, построена в пустинята, се намираше там (2 Лет. 1:3). Ще си припомним, че много преди това гаваонците бяха измамили Исус Навин и съответно бяха осъдени да бъдат „дървасечи и водоносци за дома на моя Бог“ (Исус Навин 9:23).

5. В сън. В дните на бащата на Соломон, Давид, волята Господня била разкрита на хората чрез пророците Натан и Гад (2 Царе 7:2–17; 12:1–14; 24:11–14) и чрез специални служби, извършвани от свещениците (1 Царе 23:9–12; 30:7, 8). Освен това самият Давид също често е говорил под вдъхновение, както например, когато е писал псалмите (вижте 2 Царе 23:2). Соломон е получил посланието си чрез сън.

Бог често избирал сънищата като метод да се разкрие на Своите слуги, например на Авраам (Битие 15:12), Яков (Битие 28:12–16), Йосиф (Битие 37:5–10) и Даниил (Дан. 2:19; 7:1). Той също така говорил чрез сънища на онези извън редиците на Израел, например на Авимелех (Битие 20:3–7), Лаван (Битие 31:24), фараона и неговите слуги (Битие 40:5; 41:1–8), мадианеца (Съдии 7:13) и Навуходоносор (Дан. 2:1; 4:10–11).

18). Попитай. Бог знаеше добре от какво се нуждае Соломон, но му заповяда да поиска. Случката трябваше да бъде изпитание за младия цар. Чрез естеството на молбата си Соломон щеше да разкрие природата на сърцето си.

7. Малко дете. Соломон не внушава тук, че е дете на възраст, но че той се смята за дете по опит. Думите са думи на смирение. С тежките отговорности на нацията, които лежаха върху него, той се чувстваше неспособен да се справи със задачата и нуждаещ се от божествена помощ. По време на възкачването си на престола той вече беше женен и вероятно баща. Това се подсказва от факта, че е имал син на 41 години (2 Лет. 12:13) по време на смъртта си, след 40-годишно царуване (3 Царе 11:42).

9. Разбиращо сърце. Първата и най-голяма нужда на човека е разбиращо сърце, сърце, което може да разбира собствените си проблеми и нужди, както и Божията воля. Колкото по-големи отговорности е призван да носи човек, толкова по-голяма е нуждата му от разбиращо сърце. Този, който е поставен на властова позиция, трябва да разбира проблемите на другите и как да ги решава. При правораздаването и воденето на държавните дела той се нуждае от много практическа мъдрост, остроумие и яснота на преценката. Една от основните функции на Соломон е била да изслушва...

трудни случаи, които биха му били отнесени от по-нисшите съдии на страната. Застанал начело на Божия народ, той усещал голямата си нужда от мъдрост от Бога. Никъде не се намира по-добро разбиране за основната природа на мъдростта, отколкото в думите, написани от него: „Страхът от Господа е началото на мъдростта“ (Притчи 9:10). „Мъдростта е най-важното; затова придобивай мъдрост и с целия си имот придобивай разум“ (Притчи 4:7).

10. Угоди на Господа. Бог е доволен, когато човекът иска от Него мъдро и добро. Това носи радост на Божието сърце, когато човек се отнася мъдро към житейските въпроси.

12. Мъдро и разумно сърце. Мъдростта на Соломон изглежда е била едновременно морална и интелектуална. Тя е била мъдрост от практичен характер, отнасяща се до всички области на живота, до нещата и сърцата на хората и до делата и мислите на Създателя.

13. Не си поискал. Ето Божието потвърждение за мъдростта на молбата на Соломон. Той скромно поиска мъдрост, която щеше да донесе всички останали благословии на живота. „Блажен е човекът, който е намерил мъдрост, и човекът, който е придобил разум“ (Пр. 3:13). „Пътищата ѝ са пътища на приятни и всичките ѝ пътеки са мир. Тя е дърво на живот за онези, които се държат за нея“ (Пр. 3:17, 18). „Който ме намери, намира живот и ще придобие благоволение от Господа. А който съгрешава против мен, вредни за собствената си душа“ (Пр. 8:35, 36). Това е великият закон, който е в основата на божественото управление, за което Исус каза: „Търсете първо царството Божие и Неговата правда; и всичко това ще ви се прибави“ (Мат. 6:33).

15. Сън. Не просто сън, а сън от Бога. Соломон беше напълно сигурен, че сънят е от божествено вдъхновение и че е влязъл във връзка с Бога. Той беше толкова сигурен в това, че веднага след завръщането си в столицата отидох пред ковчега и принесох жертви на Бога. Проследяването показва без съмнение, че той е бил прав и че е получил послание директно от Господа.

Пред ковчега. Соломон започнал царуването си с тържествена религиозна церемония на всяко от двете свети места, които тогава били в страната. Едното било в Гаваон, където се намирала скинията на събранието, а другото в Йерусалим пред ковчега, който няколко години по-рано бил донесен в Давидовия град (2 Царе 6:12, 16).

Мирни жертви. В допълнение към религиозната церемония на жертвоприношението, принасяно на Господа като благоуханна мирна миролюбие (Лев. 1:9, 13, 17), за да се отбележи акт на посвещение на Бога, е имало и голяма мирна жертва, радостен празник на общото общение, на който хората са били поканени да участват в радостна хвала и благодарност за получените благословии (виж Лев. 7:12, 13, 15; 2 Царе 6:18, 19; 1 Лет. 16:2, 3).

16. Две жени. Случаят беше необикновено труден, иначе нямаше да бъде отнесен до царя. Мъдростта на Соломон беше тук, за да бъде подложена на върховно изпитание. И двамата спорещи бяха със съмнителен характер. На думите на никой от двамата не можеше да се вярва. Показанията им бяха равномерно балансирани, като твърдото потвърждение на единия беше посрещнато със също толкова твърдо отричане на другия. Изглеждаше невъзможно да се стигне до някакво сигурно или справедливо решение. Целият двор беше в атмосфера на напрежение. Дали царят щеше да трябва да признае, че въпросът е твърде труден за него? Изводи, изчисления, дедукции, хипотези - какво беше това, освен тромави тежести, които забавяха колелата на правосъдието в такъв случай? Но Соломон пресече тромавия правен механизъм...

съдът и произнесе бърза и категорична присъда, чиято справедливост беше безспорна. Детето било върнато на майка си, справедливостта била възтържена и славата на Соломон за мъдрост и разсъдливост била осигурена завинаги.

Стенопис от Помпей, който сега се намира в Националния музей в Неапол, изобразява това, което се смята за сцена, в която Соломон съди двете блудници.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1 РК 53; FE 498

3-15, Изд. 48

4 ПП 27

5 РК 75; 9Т 281

5-11РК 28

7 РК 30, 47; 3Т 449

7-159Т 281

12 FE 414; ML 236; 3Т 449

12-14РК 29

16-28РК 57

28 РК 32

ГЛАВА 4

1 Соломоновите князе. 7 Неговите дванадесет служители за провизии. 20, 24 Мирът и просторът на царството Му. 22 Неговите ежедневни провизии. 26 Неговите конюшни. 29 Неговата мъдрост.

1. Цар над целия Израел. Акцентът тук върху думата „всички“ подсказва, че авторът е съставил материала си след разпадането на царството.

2. Принцовете. Списъкът е на царския кабинет, висшите съветници и държавните служители. Те не са били „принцове“ в смисъл, че са членове на царското семейство, а служители от първи ранг, получаващи поста си от Соломон и заемащи го, докато той е благоволил.

Азария. Важно е да се отбележи, че докато в списъците на Давидовите служители, началникът на войската е на първо място (2 Царе 8:16-18; 2 Царе 20:23-26), този служител в списъка на Соломон е предшестван от онези, които заемат мирните длъжности на свещеник, книжник и летописец. Титлата „свещеник“ изглежда правилно принадлежи на Азария, а не на Садок. Терминът „свещеник“, евр. *koheh*, понякога се смята, че се отнася до граждански служител. Във 2 Царе 8:18 тази титла е дадена на синовете на Давид (преведени като „главни управници“), докато паралелният пасаж в 1 Лет. 18:17 има обяснението, че тези синове са били „главни пред царя“. В 1 Лет. 6:8-13, трима Азари са изброени в линията на произхода: Ахитув, Садок, Ахимаас Азария, Йоанан, Азария, Амария, Ахитув, Садок, Шалум, Хелкия, Азария. Първият Садок, син на Ахитув, е бил първосвещеник по времето на Давид (2 Царе 8:17). Според Летописи, Азария е бил внук, а не син на Садок. Азария, изброен първи сред „князите“, може да е бил един от тайните съветници на Соломон и по-късно първосвещеник (вижте 1 Летописи 6:8-13).

3. Синове на Сиса, писари. Във 2 Царе 20:25 „Сева“ и в 1 Лет. 18:16 „Сава“ е споменат като писар на Давид. Тези имена вероятно са варианти на „Сиса“ и писарите на Соломон може да са наследили длъжността си от баща си.

„Писарят“ е бил един от висшите служители на царството, който е издавал царските укази, е се грижил за кореспонденцията му и вероятно е управлявал и царската кесия (4 Царе 12:10).

Летописецът. Йосафат беше изпълнявал тази длъжност при Давид (1 Лет. 18:15). Летописецът беше придворен летописец, служител, чието задължение беше да документира събитията, докато те се развиваха.

се е случило и чието дело е било част от официалните архиви на кралството. Той е бил важен служител на държавата (виж 4 Царе 18:18, 37; 2 Летописи 34:8).

4. Садок и Авиатар. Вижте на 2 Сам. 8:17.

5. Приятелят на царя. Изглежда, че това е била призната длъжност по времето на Соломон (виж 2 Царе 15:37; 16:16; 1 Лет. 27:33). В Египет, да бъдеш „приятел“ или „довереник“ на царя, е поставяло човек в завидната позиция да бъде царски съветник.

6. Над домакинството. Ръководител на домакинството или управител. По времето на Езекия Тази длъжност изглежда е била от голямо значение, над тази на писар, защото когато Шевна е бил понижен, това означава, че той е бил свален от позицията си „над дома“ до тази на писар (Исая 22:15–25; 4 Царе 18:18).

Данъкът. Предпочита се маргинално четене „данък“. Става дума за принудителните работници, наети от Соломон за неговите големи обществени дела (виж гл. 5:13, 14). В изброяването на служителите на Давид в ранната част на неговото царуване не се среща такъв служител (2 Царе 8:16–18); но се среща в списъка от втората част на неговото царуване (2 Царе 20:24). Титулярът на тази непопулярна длъжност е бил убит с камъни по време на въстанието срещу Ровоам (1 Царе 12:18). Разкопките в Ецион-Гавер предоставят ясни доказателства за използването на принудителен труд.

7. Осигурявал провизии. Това означава събирането на приходи, било то в пари или в натура, за издръжката на двора и царското домакинство. Длъжността сигурно е била важна, тъй като в два случая (ст. 11, 15) притежателите са били женени за членове на царския дом. Областите, над които служителите са имали юрисдикция, не са били в съответствие с дванадесетте племена, което несъмнено се дължи отчасти на факта, че по това време голяма част от ранното племенно разделение на земята е станало отживелица. Техният брой, дванадесет, няма връзка с дванадесетте племена, а с дванадесетте месеца в годината, през всеки от които един от служителите е бил отговорен за осигуряването на своята квота от царските данъци.

8. Планината Ефрем. По-високата част от територията на Ефрем, една от най-плодородните части на Палестина, обграждаща град Сихем.

9. Маказ. Споменатите тук градове поставят територията на сина на Декар в северозападна част на Юдея, в територията, първоначално отредена на Дан (Исус Навин 19:40–43), но в ранната история на Израел, държана до голяма степен от филистимците.

10. Сохо (или Сокох). Място на 16,3 км западно-северозападно от Самария.

известен като еш-Шувейке; не градът, близо до който Давид се е сражавал с Голиат (1 Царе 17:1, 2), нито този югозападно от Хеврон (Исус Навин 15:48).

Хефър. Област на Юда, неизвестна.

11. Регион Дор. Този район се е намирал по крайбрежието, под планината Кармил, в територията, отредена на Манасия. Царят на Дор е споменат в Исус Навин 11:2 като съюзник с Явин в северния съюз и впоследствие завладян (Исус Навин 12:23), а земята му е дадена на Манасия (Исус Навин 17:11). Авинадав, чийто син е отговарял за този регион, може да е бил по-големият брат на Давид (1 Царе 16:8; 17:13).

12. Нему принадлежеше Таанах. Това беше важна област, включваща по-голямата част от равнината Ездрелон. Това е била една от най-плодородните части на Палестина. Поради местоположението си, пресичано от жизненоважни пътища от север на юг и от изток на запад, тя е била защитена от крепости. Таанах, Магедон и Бет-Шан са били сред най-важните крепости в цяла Палестина и са били присвоени на Манасия. Те не са били завладени, но са били облагани с данък, когато Израел е бил силен (Исус Навин 17:11–13; Съдии 1:27, 28). Градовете, макар и присвоени на Манасия, са били в територията на Исахар (Исус Навин 17:11).

Мегидо е мястото на смъртта на Охозия (4 Царе 9:27) и Йосия (4 Царе 23:29).

Бетсан е крепостта, която контролира източните подходи към долината, и е градът, където тялото на Саул е било изложено триумфално (1 Царе 31:8-10).

13. Градовете на Яир. Това беше голяма област в Трансйордания и включваше голяма част от територията на Манасия и Гад. Рамот-Галаад беше в територията на Гад и беше един от градовете за убежище (Второзаконие 4:43; Исус Навин 20:8; 21:38).

Регион Аргов. Територия, някога принадлежаща на царството на Ог, но завладяна от Яир (Второзаконие 3:4, 13, 14).

Големи градове със стени. Това описание е подобно на това във Втор. 3:4, 5.

14. Маханаим. Това деление се е намирало и в Трансйордания, в територията на Гад (Исус Навин 13:26; 21:38). Това е било мястото на срещата на Яков с ангелите при завръщането му в Ханаан (Бит. 32:2). По-късно то се превръща във важен център, защото е било седалището на управлението на Исвостей (2 Царе 2:8, 12, 29) и мястото, където Давид се е установил при бягството си от Авесалом (2 Царе 17:24, 27).

15. Нефталим. Това е била северна област в Галилея, южно от планината Хермон, и е включвала северозападния бряг на Галилейското езеро (Исус Навин 19:32-39). В нея се е намирал Кедес-Нефталим, един от градовете за убежище (Исус Навин 19:37; 20:7; Съдии 4:6).

16. В Асир и в Алот. Това разделение е било на север, по крайбрежието на Средиземно море (Исус Навин 19:24-31). Асирците не са успели да изгонят ханаанците от територията им, но са се заселили сред тях (Съдии 1:31, 32).

17. Исахар. Територията на Исахар е била южно от Нефталим и северно от Манасия и е включвала северната част на равнината Ездрелон (Исус Навин 19:17-23). Изглежда, че тази област е била на север от областта, спомената в 1 Царе 4:12.

18. Вениамин. Територията на Вениамин била малка, но важна. Тя включвала Йерихон, Гавая, Гаваон, Рама и първоначално самият Йерусалим (Исус Навин 18:11-28).

19. Галаад. Област на изток от Йордания, включваща части от територията на Рувим, Манасия и Гад (вижте стихове 13, 14).

Единственият офицер. Значението на тези думи не е ясно, тъй като всеки район не е имал повече от един чиновник. В LXX тук се казва „един чиновник в земята Юда“. Това може да е правилното тълкуване, защото ще се отбележи, че в противен случай територията на Юда е пропусната от списъка с области, плащащи данък на царския двор. Като специална услуга за Юда, може да е имало един чиновник над тази област, който е бил над дванадесетте други чиновници. Тъй като Юда е била родна провинция, тя е била под никое друго управление освен това на царските чиновници в Йерусалим; но е малко вероятно Юда да е била изключена от общата система за целите на приходите.

20. Бяха много. Описанието на състоянието на хората тук и в стих 25, както е умножени по брой и живеещи в условия на просперитет и мир, очевидно е предназначено да посочи факта, че Израел вече е достигнал място, където е силен и сигурен, вече не е на милостта на проблемните съседи и е способен да се възползва от предоставената му земя.

21. Над всички царства. Империята на Соломон се състоеше отчасти от група малки, полунезависими васални държави, управлявани от собствени царе, но признаваха сюзеренитета на еврейския цар и му плащаха годишен данък. Фактът, че съседите на Израел вече бяха унищожени или доведени до робство, е допълнително подчертан в гл. 9:20, 21.

Реката. Ефрат (Бит. 15:18; Исус Навин 1:4). Авторът насочва вниманието към факта, че царството на Соломон е достигнало мащаб, съответстващ на обещанията, дадени на Авраам, Моисей и Исус Навин. Вижте Империята на Давид и Соломон.

През всичките дни. Само по време на живота на Соломон тази империя просъществува. Държави като тази, над която царувал Соломон, съставени отчасти от редица кралства, слабо свързани помежду си, често се издигали бързо и също толкова бързо се разпадали на парчета.

22. Провизиите на Соломон. Точното количество зърно в „мярка“, евр. кор, не е известно, но е оценено на 50 галона (6,24 бушета). Смята се, че дворът на Соломон е побирал от 10 000 до 15 000 души.

24. Типса. Обикновено се приема за място на Ефрат, наричано от гърците Тапсак.

Аза. Газа, в крайния юг на Филистимската равнина.

Той имаше мир. Поне засега. Всичко изглеждаше под контрол, тихо отвътре и никакви атаки отвън. Но трайният мир трябваше да се основава на по-здрава основа от тази, осигурена от управлението на Соломон, както скоро щяха да покажат последвалите събития.

25. Под лозата му. Този израз е бил често срещан сред евреите (Михей 4:4; Зах. 3:10), а също така е бил използван от асирийците (4 Царе 18:31). Той описва идеален период на мир и просперитет.

От Дан чак до Вирсавее. Този израз влиза в употреба по време на съдийския период и се използва оттогава нататък през дните на Самуил, Саул, Давид и Соломон (виж Съдии 20:1; 1 Царе 3:20; 2 Царе 3:10; 17:11; 24:2, 15; 1 Лет. 21:2), за да обозначи обединена нация, която се простира от северната граница на Дан до Вирсавее в крайния юг. След царуването на Соломон терминът не се използва отново, докато Езекия не издава своя указ, с който призовава хората „от Вирсавее до Дан“ да дойдат на Пасхата в Йерусалим (2 Лет. 30:5).

26. Четиридесет хиляди сергии. Във 2 Лет. 9:25 числото е дадено като „четири хиляди“. Разликата може да се обясни като грешка на преписвач, тъй като еврейските думи за „четири“ и „четридесет“ са много сходни. Умножаването на конете и ездачите – забранено на бъдещия цар във Втор. 17:16, но предсказано от Самуил при встъпването в длъжност на Саул (1 Царе 8:11, 12) – е индикация за растежа на империята чрез използването на военна сила. По време на завладяването от Исус Навин, конете и колесниците, пленени от врага, са били унищожени (Исус Навин 11:9).

27. Тези служители. Служителите, споменати в стихове 7–19. Някои гръцки преводи поставят този стих след стих 19.

28. Ечемик. Ечемикът тогава е бил и все още е обичайната храна за конете на Изток. Понякога е бил приготвян на питки или хляб (Съдии 7:13; Йоан 6:9). Пшеницата е била обичайната зърнена култура за консумация от човека.

Дромедари. По-правилният превод е „бързи зверове“ (вижте полето). Вероятно бързи коне, защото тук се говори за царската куриерска служба (вижте Естир 8:10).

29. Мъдрост. В най-пълния си смисъл, особено както е използвана в книгите Притчи и Еклесиаст, мъдростта е истински атрибут на Бога и е дадена от Него на човека (Яков 1:5). Такава мъдрост е свързана както с характера, така и с интелекта. Думата се използва в по-ограничен смисъл в стихове 30 и 31.

30. Деца на източната страна. Племенните хора, живеещи между Палестина и Месопотамия (виж Бит. 29:1; Съдии 6:3, 33; 7:12; 8:10). За тях се говори, че живеят в шатри (Ер. 49:28, 29). Йов е един от тях (Йов 1:3).

Мъдростта на Египет. Мъдростта на Египет е била известна в целия Изток. Тя е включвала области като астрономия, медицина, архитектура, математика, музика, живопис, балсамиране и мистична философия. Оцелял е голям обем от така наречената мъдречна литература на Египет.

31. По-мъдър от всички хора. Някои от съперниците на Соломон по мъдрост са известни само от този пасаж. Някои смятат, че Еман и Етан са музикантите в скинията, назначени от Давид (1 Лет. 6:33, 44), които може да са и езрахитите в заглавията на Пс. 88 и 89. „Еман“ е обозначен като „царският гледач в Божиите думи“ (1 Лет. 25:5).

Въпреки това, идентичността на тези имена не е окончателно установена.

32. Три хиляди пословици. Неговите думи на морална и практическа мъдрост, съдържащи мъдри съвети, мъдри наблюдения, увещания към добродетел, принципи на свят живот и полезни наставления, водещи до благочестие, щастие и просперитет. Само няколко от неговите пословици са запазени.

Неговите песни. Че Соломон е бил автор на песни, се знае от факта, че някои от от тях са запазени, включително Песен на песните и евентуално Пс. 72 и 127.

33. Той говореше за дървета. Писанията на Соломон разкриват, че е имал дълбока оценка за красотите на природата. Той е бил проникателен наблюдател и несъмнено е имал навика да записва много от наблюденията си в полза на околните. Нито един от тези чисто светски трактати на Соломон в областта на естествената история не е запазен.

34. Дойде. Съвсем естествено е репутацията на Соломон за мъдрост да бъде отнесен надалеч и че мнозина ще идват при него от далечни народи, за да споделят неговата мъдрост.

Всички крале. Не всички крале лично, защото много от тях биха изпратили пратеници; макар че някои владетели, като например Савската царица, биха избрали да дойдат лично.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

21, 24, 25 РК 51

29-31 РК 32; 2Т 305

32, 33 РК 33

1

ГЛАВА 5

1 Хирам, изпращайки да поздрави Соломон, е уведомен за намерението му да построи храма и е пожелал да му осигури дървен материал за него. 7 Хирам, благославяйки Бога за Соломон и молейки храна за семейството си, му осигурява дървета. 13 Броят на работниците и работниците на Соломон.

1. Хирам, цар на Тир. В 2 Царе 5:11 и 1 Летописи 14:1 се споменава, че Хирам е изпратил работници и материали на Давид за построяването на дома си. Йосиф Флавий цитира Менандър от Ефес, който е написал на гръцки история на Тир около 300 г. пр.н.е., в която се казва, че Хирам е син на Авивал и че е царувал 34 години, умирайки на 53-годишна възраст и наследен от сина си Валеазар (Срещу Апион 1:18). Според Йосиф Флавий Храмът е построен през 11-ата (Древности viii: 3:1) или 12-ата (Срещу Апион 1:18) година на Хирам. Тъй като основаването на Храма се е състояло през четвъртата година на

¹ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 1:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Соломон (1 Царе 6:1), царуването на Хирам сигурно се е припокривало с това на Давид с около седем или осем години.

3. Къща. След като е дадено общо описание на управлението на Соломон, летописът продължава с разказ за голямото начинание на неговото царуване - построяването на Храма. Паралелен разказ за това важно начинание се намира във 2 Летописи 2 до 4.

За войните. Не че Давид е бил толкова зает с войни по време на царуването си, че да не е намерил време или възможност да построи Храма, а че Господ не му е позволил да направи това, защото е бил толкова военен човек (1 Лет. 22:8).

4. Почивка. Не е било целта на Господа Израел да бъде в постоянна война срещу нея съседи. По време на царуването на Давид войната е била необходима за установяването на трона. Но Бог е обещал на Давид син, който ще бъде „човек на почивката“ и че Той ще „даде мир и тишина на Израил в неговите дни“ (1 Лет. 22:9). Името Соломон означава „мирен“. Соломон осъзнава факта, че почивката, на която се е радвал, е дошла при него като благословия от Бога.

5. Възнамерявам да строя. Давид беше възнамерявал да построи дом за Бога, но понеже Бог не му беше позволил да изпълни тази благородна цел, той възложи на сина си тази отговорност (1 Лет. 22:6–16). Соломон пое върху себе си тази отговорност не само като заповед от баща си, но и като свещено поръчение от Бога. Целта на Давид стана негова цел, а Божията воля – негова воля. Първата му голяма задача в живота стана построяването на Храма Господен.

Господ проговори. Когато Давид за първи път предложи да построи дом за Господа, Бог изпрати послание чрез пророк Натан, което ясно обяснява на Давид, че тази работа трябва да бъде извършена не от него, а от сина му (2 Царе 7:2–17; 1 Лет. 17:1–15). Бог говори на хората по различни начини, но често пророк бива избран за канал за комуникация.

6. Заповядай. Тук е дадена в съкратена форма част от посланието на Соломон до Хирам, което е дадено много по-подробно във 2 Лет. 2:3–10. Молбата е била не само за кедрови дървета, но и за алмуг (2 Лет. 2:8) и елхови дървета (3 Царе 5:8, 10), а също и за „човек, умеещ да работи със злато“, сребро, мед и желязо (2 Лет. 2:7). В замяна на дървения материал Соломон се задължава да осигури на Хирам провизии от пшеница, ечемик, вино и масло (2 Лет. 2:10; вж. 3 Царе 5:11). Конкретната цел на построяването на Храма е представена много по-подробно във 2 Лет. 2:4–6.

Кедрови дървета. Известният ливански кедр е бил високо ценен в древността. Тирците са го използвали за мачти на корабите си (Езекиил 27:5). Царете на Асирия и Вавилон са го използвали за своите храмове и дворци. В Египет ливански кедр е бил използван в голяма степен. Ливанските гори са били пословични за своята красота и аромат (Пс. 92:12; юг от Сол. 4:11; 5:15; Ис. 35:2; Езек. 31:3–9; Осия 14:6, 7), напоявана от непрестанно течащи потоци от снежни височини (юг от Сол. 4:15; Йер. 18:14; Езек. 31:4, 5, 7), докато останалата част от Палестина може да е изсъхнала и суха. Съвременният ливански кедр обикновено е висок от 15 до 24 метра и има куполообразна форма. Листата са събрани на кичури, а клоните са дълги, разперени и извити. Известните кедри до голяма степен са изчезнали от Ливанските планини. Дървото обаче все още процъфтява в планините Тавър.

Това може да е умение. Финикийците като цяло и сидонците в частност са споменавани често в древната литература заради своите механични и художествени умения. Те са били особено известни с работата по рязане на трупи и транспортиране на дървен материал.

7. Много се радваше. Изглежда, че между Хирам и Соломон е имало истинско приятелство, което без съмнение води началото си от искреното приятелство между Хирам и Давид. Отговорът на Хирам на молбата на Соломон е даден по-подробно във 2 Лет. 2:11–16.

Благословен да бъде Господ. Това е необичаен отговор от цар на Тир. Чрез неговия При контактите си с Давид и Соломон, Хирам бил чувал за Бога на евреите. По това време името на Йехова започнало да бъде почитано от много съседи на Израел и принципите на Неговия закон и управление били по-добре разбрани. Барьерите били разрушени и се случили обръщания във вярата. Няма обаче доказателства, че самият Хирам станал поклонник на Йехова или че настоящият му отговор е дал доказателство за основна промяна в религиозните му вярвания. Думите изглеждат по-скоро като израз на уважение към Бога на Израел, за когото Хирам сега признал, че е „създал небето и земята“ (2 Лет. 2:12).

8. Всичкото твое желание. Не можеше да се очаква по-милостив отговор от всеки. Хирам се включи изцяло в плановите на Соломон и се съгласи да направи всичко, което беше поискано. Това, което направи, беше направено с охотен дух и щастливо сърце. Земните задачи щяха да бъдат много по-леки, ако същият дух се намираше по-често в сърцата на онези, на които се дават възможности да откликнат на поисканите услуги.

9. От Ливан. Дървените трупи вероятно са били спускани по планините с плаващи съдове или салове. Оттам са били транспортирани до морето и събирани на платформи или салове, и пренасяни до Йопия (2 Лет. 2:16), на 54,4 км от Йерусалим. При строежа на втория храм е следван същият курс (Ездра 3:7).

10. Хирам даде на Соломон. Изглежда е имало официално, писмено споразумение между Соломон и Хирам (2 Лет. 2:11). Соломон изложил условията на договора и те били незабавно приети от Хирам. Хирам се съгласил да достави желаната от Соломон дървесина в съответствие с договорените клаузи. Йосиф Флавий заявява, че копия от писмата между Хирам и Соломон все още са съществували по времето на Менандър (ок. 300 г. пр.н.е.) и са могли да се видят в тирските архиви („Древности“ viii. 5. 3).

11. Соломон даде на Хирам. Споразумението, сключено между Соломон и Хирам, беше взаимноизгодно. Соломон се нуждаеше от дървен материал, от който той имаше малко, а Хирам - много. Хирам се нуждаеше от хранителни продукти, от които Финикия произвеждаше малко и от които Израел може би е имал излишък. И двамата дадоха от това, което имаха, и получиха от това, от което се нуждаеха, и в резултат на това и двамата се облагодетелстваха. И двамата бяха щастливи от това споразумение, което насърчаваше както просперитета, така и мира.

Година след година. Строителните дейности на Соломон продължили в продължение на години и били направени уговорки, според които определено количество пшеница и зехтин било предавано на Хирам година след година в замяна на продължаващи доставки и услугите на тирските работници.

12. Мъдрост. Мъдростта е необходима във всички житейски дела, както в религията, така и в бизнеса, в управлението, както и в земеделието, в дома, както и в училището. Мъдростта насърчава удовлетворението и просперитета, щастieto и благочестието. Истинската мъдрост идва от Бога и води към Бога.

13. Събраха данък. Изглежда, че това е първият път, когато израилтяните са били призовани да извършват принудителен труд. Самуил беше предсказал, че с идването на царството това ще се случи (1 Царе 8:16). Давид беше обвързал с принудителна работа „чужденците, които бяха в земята Израилева“ (1 Летописи 22:2), но израилтяните досега бяха избягвали такава служба. Във връзка с построяването на Храма бяха призовани 30 000 работници.

Ако предположим, че населението е 1 300 000 здрави израилтяни (2 Царе 24:9), това би било един от 43.

14. Един месец. Тази уговорка за само един месец служба на всеки три сигурно е довела до Тази система на принудителен труд е много по-малко неприятна, отколкото би била в противен случай. Този вид труд не се е смятал за робска служба от типа, който се е налагал на чужденци, защото „от израилтяните Соломон не е направил роб“ (1 Царе 9:22). Но въпреки това е бил изключително неприятен и е бил една от основните причини за недоволство в края на царуването на Соломон (1 Царе 12:4).

Адонирам. Един от главните служители на държавата (виж гл. 4:6).

15. Носене на бремена. Тези работници не бяха израилтяни, а чужденци (2 Лет. 2:17, 18), такива, каквито Давид назначи да „дялат камъни“ (1 Лет. 22:2). Те бяха истински слуги или роби и непрекъснато вършеха тежък труд, като носенето на бремена или дялането на камъни.

16. Соломоновите служители. Тук е дадено числото 3300, но паралелен пасаж посочва 3600 (2 Летописи 2:18). 1 Царе 9:23 дава броя на „началните служители, които бяха над Соломоновата работа“ като 550, докато 2 Летописи 8:10 дава броя на „началните служители на цар Соломон“ като 250. Ще се отбележи, че общият брой на служителите от всички класи във всеки случай е 3850. Изглежда, че авторите на Царете и Летописи са класифицирали служителите по различен начин. Възможно е дори да е имало реорганизация, при която някои са били повишени, и единият автор да дава класификацията каквато е била преди, а другият каквато е била след реорганизацията.

17. Големи камъни. Тези камъни бяха големи и внимателно дялани. Много труд беше похарчен при подготовката им и транспортирането им от кариерата до мястото на Храма в Йерусалим. Възможно е те да са били използвани не толкова за основаването на самия Храм, колкото за подструктурата на Храмовата зона, оформена като квадрат на неправилния връх на планината Мория. В тази подструктура все още могат да се видят огромни камъни, за които доскоро се смяташе, че датират от епохата на Соломон, но сега е известно, че не датират по-назад от времето на Ирод. Някои от тези камъни са дълги 9 метра и високи 2,2 метра.

18. Каменоделци. Правилното четене е „гиблители“, както е написано в полето. Те са били жителите на Гевал или Библос (виж Езекиил 27:9), крайбрежен град във Финикия. Изглежда, че са били умели каменоделци и са били наемани от всякакви други експерти за изпълнението на задачи, изискващи специални умения.

ГЛАВА 6

1 Строежът на Соломоновия храм. 5 Стаите му. 11 Божието обещание към него. 15 Таванът и украсата му. 23 Херувимите. 31 Вратите. 36 Дворът. 37 Времето на построяването му.

1. Четиристотин и осемдесета година. Този стих синхронизира 480-тата година от Изход с 4-тата година от царуването на Соломон. Тази информация е от първостепенно значение, защото върху нея може да се основава еврейското хронологично изчисление от Соломон до Моисей и по-рано. От точността на датата пр.н.е. , определена за 4-тата година на Соломон, зависи точността на всички други дати, базирани на нея. Няма доказателства да се приема 480 като кръгло число или като 12 поколения, нито пък да се обхваща времето на съдиите чрез сумиране на годините на всички съдии и пропускане на годините на потисничество или чуждо управление (стр. 130). Този коментар я приема за действителната 480-та година (стр. 131), като брои годината на Изход като първа (точно както Моисей е преброил 40-те години на скитане; вижте том...). I, стр. 187).

Коя е била тази 480-та година, синхронизирана с 4-тата година на Соломон? Чрез хронологичния метод, описан на страници 143–144 по-горе, и чрез асирийски синхронизми (стр. 159), неговата 40-та и последна царска година (гл. 11:42) може да се датира от 931/30 г. пр.н.е. (Това би била еврейска гражданска година, есен до есен, започваща от 7-ия месец; вижте стр. 116). Тогава неговата 4-та година би била 967/66, в която вторият месец, Зиф (по-късно наречен Ияр), се е паднал през пролетта на 966 г. пр.н.е.

Ако тогава този втори месец от 480-та година е бил през 966 г. пр.н.е., вторият месец от първата година от 480-те е бил 479 години по-рано от 966 - през 1445 г. пр.н.е. Това е бил месецът след Изхода (вижте том I, стр. 187; за изчислението на 1445 г. вижте том I, стр. 191, 192; том II, стр. 134, 135). Старозаветните дати, приети за този коментар, се основават на синхронизирането на Зиф в 4-тата година на Соломон - през 480-тата година включително от Изхода - с 966 г. пр.н.е.

Трябва да се отбележи, че този хронологичен елемент, „в четиристотин и осемдесетата година“, е даден официално и категорично, без никакво колебание или резерва, и с необичайна прецизна прецесия. Дадена е не само годината на Соломон и ерата на Изход, но и месецът. Очевидно е предназначено да бъде точен синхронизъм, като например 4 Царе 18:9, 10; Йеремиа 25:1 и т.н.

В LXX числото е дадено като 440 вместо 480, а при Йосиф Флавий е дадено различно като 592 или 612 (Древности viii. 3. 1; xx. 10 1); както LXX, така и Йосиф Флавий имат многобройни вариации от еврейските числа в Книгата на царете. Но внимателното изучаване на числата на Йосиф Флавий показва, че те са закъснели и погрешни, а числата от еврейския текст са най-ранните и най-надеждни. Йосиф Флавий е известен с противоречивите си и погрешни числа и на неговите числа не може да се разчита за установяване на надеждна хронология.

Месец Зиф. Това е ранното еврейско име за втория месец. След изгнанието той е бил наричан Ияр. Редките и архаични имена на еврейските месеци тук и в стих 38 са доказателство за ранната дата на книгата.

Започна да строи. Решението на Соломон да построи Храма не е произволно, самонамерено действие, нито е продиктувано единствено от желанието и волята на баща му Давид. Мотивът, който е подтикнал Соломон, не е била лична амбиция, любов към славата или помпозността, а изпълнението на целта на Небето. Часът за построяването на Господния дом ясно е дошъл и Соломон се е отдал изцяло на задачата. Периодът е бил период на почивка и мир, както в народа на Израел, така и сред околните народи.

Това било и време на просперитет, което позволило на Соломон да си осигури необходимите материали. Хората били способни и желаели да строят.

Разказът за построяването на Соломоновия храм се намира и във 2 Летописи 3 и 4. Но разказът в Книгата на царете е по-стар и по-пълнен. Паралелният разказ във 2 Летописи е в съответствие с него във всички съществени детайли. Въпреки че този разказ е значително по-кратък от този в Книгата на царете, той съдържа някои допълнителни подробности.

В допълнение към библейските разкази, имаме описанието на Йосиф Флавий за Соломоновото Храмът („Древности“ viii. 3. 1–9). Този разказ, колкото и подробен да е, не е напълно достоверен. Християнската литература няма какво съществено да добави относно подробностите за Храма, нито пък, поради цялостното и многократно разрушение, което Йерусалим е преживял от времето на Соломон, изследванията са направили някакъв забележителен принос.

2. Дължината. Сравнение на спецификациите на Храма с тези на скинията показва, че размерите на Храма са били пропорционални на тези на

скиинята, но с всяко удвоено измерение. Така дължината на Храма е била 60 куб. см, два пъти дължината на скиинята (Изм. 26:16, 18). Ако дължината на лакътя е 17 1/2 инча (14,45 см), сградата би била дълга 87 1/2 фута (26,7 м), широка 29 фута (8,9 м) и висока 43 фута (9 инча) 13,3 м.

Скиинята в пустинята е била направена в строго съответствие с показания образец Моисей „на планината“ (Изм. 25:9, 40). Храмът, построен по подобие на тази древна структура, щеше да отговаря на оригиналния модел. Освен това Давид предал на Соломон подробни указания за построяването на Храма, както му били разкрити чрез божествено вдъхновение (стр. 751).

3. Верандата. В предната част на Храма имаше веранда с ширина 8,9 м. същата ширина като сградата и 14 фута 7 инча (4,5 м) дълбочина. Височината не е дадена в Книгата на царете, но във 2 Лет. 3:4 тя е 120 кубически фута или 175 фута (53,4 м). Тази височина не е в съответствие с нищо друго, известно в древната архитектура, и би направила сграда с много необичайни пропорции и рядък външен вид. Няколко от ръкописите на LXX и сирийския език гласят „20 лакътя“. В еврейския език обикновено се повтаря думата за „лакът“ с всяко измерение. Ще се отбележи, че във 2 Лет. 3:4 произведението е пропуснато. Има

сходство в еврейския език между думата за „лакът“ – „амма“ – и думата за „сто“ – „меа“ – и е възможно едната да е написана за другата.

4. Прозорци с тесни светлини. Учените по еврейски език все още не са наясно с точното значение на този пасаж. Мнозина смятат, че се имат предвид прозорци с фиксирани решетки. Други смятат, че рѣба на текста е правилен – „прозорци широки отвътре и тесни отвън“. Прозорците от такъв тип външно биха били просто прорези в стената, но биха се отваряли широко навътре, подобно на прозорците на древни замъци. Прозорците са били разположени високо в стените и над помещенията, описани в стихове 5–8.

5. Той построи стаи. Извън Храма, от трите му страни – северната, западната и На юг е построена поредица от сервизни помещения. В тях се е влизало от външната страна на самия Храм и са били разположени така, че да не се считат за основна част от структурата на Храма. В цялото описание на тези помещения – описанието на тези „помещения наоколо“ – авторът изглежда е проявил щателна грижа, за да посочи, че тези помещения структурно не са били част от основната сграда, а са били външни за нея. Някои от тези стаи, поне, несъмнено са служели като апартаменти за жреците и другите служители на Храма.

И двете на храма. Страничните помещения се простираха по цялата дължина на сградата, граничейки както с „храма“, святото място, в предната част на сградата, така и с „оракула“, най-святото място, в задната част на сградата.

6. Средата. На височина от 5 кубически метра имаше вдлъбнатина от 1 кубически метра във външната страна на стената на храма. Върху това стъпало лежаха гредите за пода на втория етаж. Резултатът беше, че стаите на втория етаж бяха с един лакът по-дълбоки от тези на първия.

Третият. На тавана на втория етаж имаше още една вдлъбнатина от един лакът в стената на Храма, което правеше помещенията на третия и най-горен етаж 7 кубически метра или 10 фута 2 1/2 инча (3,1 м).

Стеснени почивки. Стаите бяха на три етажа. За да се запази светостта на Храма и същевременно позволяващи прикрепването на външните помещения, външната страна на главната стена на Храма е била построена от поредица от стъпала, върху които са се опирали гредите, образуващи покривите на помещенията и подовите на горните етажи. Там

Имаше три такива стъпала, всяко с дълбочина един лакът. Стената на храма в долната част беше с 3 кубически метра по-дебела, отколкото в горната. Външната стена на сервизните помещения беше перпендикулярна, без стъпала или подпори. Тази подредба доведе до това, че най-долната редица помещения беше най-тясната - 5 кубически метра или 7 фута 3 1/2 инча (2,2 м). Това беше и тяхната височина (ст. 10).

Не може да се закрепят. С току-що описаното разположение на вдлъбнатите стени, не би било необходимо гредите, поддържащи подовите на външните помещения, да пробиват стените на Храма, а просто да лежат върху стъпалата или „опорите“, осигурени от този тип конструкция. По този начин не би имало основно съединение на тези външни светски помещения със самия свещен Храм.

7. Камък, приготвен. За да може строителната работа да се извършва възможно най-безшумно, всички камъни са били изрязани по размер в кариерата, като е трябвало само да бъдат поставени на правилните им места на мястото на Храма. Тази впечатляваща мярка, изискваща много труд и грижа и не малко умения, несъмнено е била с цел благоговение. По този начин, дори при строежа на Храма, е било обърнато необходимото внимание на святата цел, на която е бил предназначен.

8. Средна стая. Някои я разбират като средната странична стая на долния етаж. В LXX и Таргумите се чете „долна стая“. Това изглежда показва, че целият долен етаж е имал само една врата, която е била разположена от южната страна на Храма. Дали това е било в средата или в най-предното помещение близо до верандата, не е ясно, но последното е по-вероятно. Нямамо е директен достъп до самия Храм от външните стаи.

Вити стълби. Това е необичаен вид стълбище, но археологически проучвания са разкрили редица примери за подобно строителство в древния Изток. Стълбището изглежда е било в страничната конструкция, вероятно заемайки пространството, което иначе би било заето от една от камерите.

9. Завърши го. Този израз се повтаря в стих 14 и подобно твърдение е направено в стих 38. Стих 9 несъмнено се отнася до основната част на структурата, самия Храм, без външната камера, а завършването, за което се говори, е завършването на обвивката с покрива. Вътрешните елементи са добавени по-късно (ст. 15-22).

Покривал къщата. Тоест, покривал я. Кедрови дъски били поставени върху кедрови греди. Не се казва дали покривът е бил плосък или наклонен. Повечето коментатори са на мнение, че е можело да е само плосък покрив, какъвто е обичаен в древния Ориент, но има и такива, които смятат, че е трябвало да е бил двускатен.

10. Построени стаи. Основната структура на Храма изглежда е била завършена първо, последвана от стаите, построени срещу къщата.

Пет лакътя. Тъй като имаше 3 етажа, всеки висок 5 кубически метра, общата височина на външната камерна конструкция беше 15 кубически метра. Тъй като самият Храм беше висок 20 кубически метра, над камерите имаше пространство от 5 кубически метра за прозорците (ст. 4). Тези прозорци осигуряваха светлина и вентилация за Храма.

11. Слово Господне. В средата на архитектурното описание е вмъкнато кратко известие за обещанието на Господ относно Храма. Това послание очевидно дошло до Соломон, докато строителната работа била в ход. Как се е получило, не ни е казано. В Гаваон Господ се явил на Соломон насън (гл. 3:5). След като Храмът бил завършен, Господ отново се явил на Соломон по същия начин с послание за

предупреждение и благословия (гл. 9:2-9). Това послание вероятно е дошло и до Соломон насън, въпреки че е възможно пророк да е бил инструментът.

Една от причините, поради които Господ изпрати словото Си по това време, беше, че Соломон трябваше постоянно да помни своите сериозни отговорности към Небето. Дори когато човек е ангажиран с работа за Господа и действа по Неговата заповед и в изпълнение на Неговия план, е възможно да забрави необходимостта от непрекъснато преосмисляне на целта. Винаги съществува опасността той да предприеме стъпки, които ще доведат до загуба на божествената благословия. Отново и отново Господ изпраща на Своя народ послания, предназначени да им напомнят за жизненоважното значение на придържането към основните принципи, които единствено ще осигурят траен просперитет, мир и благословия.

12. Ако ходиш. Господните обещания или предупреждения за това какво ще направи Той на Своите деца са условни (Йеремиа 18:7-10; 26:13). Едва ли би могло да бъде другояче, тъй като основните закони за причината и следствието са в постоянно действие във връзка с всички човешки дела, независимо дали са добри или зли. В полза на човека е да се подчинява на Божиите закони, тъй като тези закони са установени в полза на човека и света, в който той живее.

Божии закони никога не са произволни постановления. Те винаги посочват път към правото и благословието. Неподчинението на тези закони неизбежно носи горко и скръб.

Праведността е в основата на човешкия мир, благополучие и просперитет (Притчи 11:5, 19; 12:28; Исаия 32:17, 18). Прост, но неумолим факт е, че „заплатата на греха е смърт“ (Римляни 6:23) и че „грехът, когато е извършен, ражда смърт“ (Яков 1:15).

Ето защо пророците отново и отново излагат принципа, че послушанието на заповедите Господни носи живот и благословия, а непослушанието носи разочарование и смърт (Исх. 15:26; Лев. 26:2-33; Втор. 28:1-68; Ис. 1:19, 20; Йер.

7:3-7; Дан. 9:10-14). Всяко поколение и всеки народ трябва да стигнат до ясно разбиране на

факта, че наладата от мир и благословия зависи от спазването на основните закони на правото и справедливостта. Такива са Божиите закони, законите на живота.

13. Живейте сред. Бог многократно е показвал, че желае да бъде близо до Своите (Исх. 29:45; Лев. 26:12; Ис. 41:10, 13). В упражняването на такова общение Божият народ намира най-големия си мир и най-висшата си радост (Ис. 12:3-6; Соф. 3:14, 15; Зах. 12:14).

2:10). Човекът е по същество духовно същество, създадено така, че душата му се нуждае и копнее за Божието присъствие (Пс. 42:1, 2, 5; 63:1, 8). Човекът е създаден за общение с Бога и само в такова общение той ще достигне пълното си развитие и ще открие най-висшата си радост. Нищо друго няма да е достатъчно, за да успокои вътрешните копнежи на сърцето му и да задоволи глада на душата му.

15. Кедрови дъски. Кедрът и кипарисът често се споменават в анализите на народите от древния Изток като ароматни и издръжливи и използвани при строежа на техните храмове и дворци.

16. Оракулът. Тоест, най-святото място или светилището на светините, най-вътрешното отделение на Храма. Значението вероятно е, че на разстояние 20 кубически метра пред задната стена, Соломон е построил преграда от кедрови дъски, стигаща от пода до тавана.

17. Храмът. Това е святото място, важната зала на Храма, където свещениците са служили ежедневно. Тази стая е била дълга 40 кубически метра.

18. Копчета. Архитектурните орнаменти вероятно са били моделирани по някакъв вид земя. Друга форма на същата дума е преведена като „тикви“ (2 Царе 4:39).

19. Ковчегът. Най-важният предмет в Храма бил ковчегът, съдържащ скрижалите на закона на завета (Изх. 34:1, 4, 10, 27, 28). Според указанията на Моисей, той бил поставен „вътре в завесата“, в най-святото място на древната скиния (Изх. 26:33). Той бил поставен на съответното място в Храма на Соломон.

20. Двадесет лакътя. Най-святото място беше идеален куб, дълъг и широк 20 кубически метра, и висок, а вътрешността му беше изцяло покрита с най-чисто злато.

Покри олтара. LXX в последното изречение на този стих гласи: „и направи олтар пред светилището и го покри със злато.“ Този превод отбелязва факта, че олтарът за тамян е бил в светилището, пред завесата, която го отделяла от пресвятото място. (Изх. 30:6; 40:26).

22. Той обкова. Той обкова със злато не само вътрешността на светилището и светилището на светините, но и вътрешността на преддверието пред дома (2 Лет. 3:4). Страничните стаи не били включени, тъй като не са били част от „дома“ или самия Храм.

23. Два херувима. Що се отнася до херувимите, моделът на скинията отново беше последван (Изх. 37:6–9), но с някои изменения. Първоначалните херувими бяха изцяло от злато. Но тези в Соломоновия храм бяха много по-големи и затова бяха направени от дърво и след това покрити със злато. Крилата им бяха разперени напълно, така че четирите крила, всяко с дължина 5 кубически метра (ст. 24), достигаха по цялата ширина на Храма (ст. 27).

31. Врати. Тези врати осигурявали достъп от святото място до най-святото място.

Пета част. Изглежда, че смисълът е, че трегерът е бил една пета от ширината на стена, а всеки стълб на вратата е бил една пета от височината на стената. Това би направило целия отвор квадрат от 4 кубически фута или приблизително 6 фута (1,8 м). Следователно всяка врата би била около 6 на 3 фута (1,8 на 0,9 м).

32. Разпръснете злато. В по-късна възраст Езекия „отрязва златото от вратите на храма“ и го даде на Сенахирим, царя на Асирия, който тогава нахлуваше в земята (4 Царе 18:16). От най-ранните до най-късните дни на асирийската история, записите разказват за порти и врати от кедър, покрити главно с бронз, но също така със сребро и злато, и поставени в храмове или дворци. Известните бронзови порти на Балават, от времето на Салманасар III, са сред най-избраните съкровища на Британския музей.

33. Врата на храма. Това е външната врата, която е водила от преддверието към светилището.

Четвърта част. Следователно тези врати са били високи 5 кубически метра или около 7 фута (2,2 м).

34. Бяха сгъваеми. Всяка врата изглежда е била направена от две части, които се сгъват един върху друг.

36. Вътрешният двор. Това вероятно е бил „висшият двор“ от Йер. 36:10. Дворът Древната скиния е била 50 на 100 кубически фута (Изх. 27:9–13, 18). Тъй като всички размери са били удвоени, вероятно е дворът на Соломоновия храм да е бил 100 на 200 кубически фута, или около 146 на 292 фута (44,5 на 89 м). Не е дадена информация за външен двор, но споменаването на вътрешен двор предполага външен. В 2 Царе 21:5 и 23:12 се споменават „два двора“. Тези два двора са описани като „двора на свещениците“ и „големия двор“.

(2 Лет. 4:9).

Три реда. Някои смятат, че значението тук е, че подът на двора е бил направен от три реда камък, покрити с кедрови дъски, като по този начин се е образувала повдигната платформа. Други смятат, че се има предвид оградаща стена за двора, направена от

три каменни реда и кедров покрив. Последното е по-вероятно, тъй като дървена настилка за пода на постоянно използван двор едва ли би била подходяща.

38. Месец Бул. Това е било ранното еврейско име за осмия месец, който е започвал около средата на октомври. Бул означава дъжд и следователно вероятно означава месеца на дъжда. След изгнанието е наречен Мархешван, по-късно съкратено до Хешван. Такива подробности като месеца и годината на царуването на Соломон, когато е започнала и завършена работата по Храма, и използването на такива архаични думи като ранните еврейски имена на месеците, представляват жизненоважно доказателство за автентичността на този документ.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 ГК 412

7 бр. 35; 4 бр. 258; 9 бр. 180

17 ГК 208

38 РК 35

ГЛАВА 7

1 Сградата на Соломоновия дом. 2 На Ливанския дом. 6 На трема от стълбове. 7 На трема от съд. 8 На дома на фараоновата дъщеря. 13 Изработката на двата стълба от Хирам. 23 На разтопеното море. 27 На десетте подложки. 38 На десетте умивалника, 40 и всички съдове.

1. Неговият собствен дом. Този раздел дава кратко описание на строителните дейности на Соломон във връзка със собствения му дворец. Думата „дом“, както е използвана тук, несъмнено означава не единична сграда, а комплекс от сгради, свързани с двореца. Имало е много от тях, чието точно естество или предназначение е до голяма степен въпрос на предположения. Несъмнено те са включвали повечето от структурите, обикновено свързани с кралски дворец, като например държавни зали, съдебни зали, кралска резиденция, резиденция за кралицата, оръжейна и др. Те сигурно са представлявали голяма група сгради, затворени в голям двор.

Всички структури от времето на Соломон са построени на двата хълма между долините Кедрон и Тиропеон – планината Мория и планината Сион – всъщност на запад от долината Тиропеон не е имало сгради до по-късните царе.

Тринадесет години. Тринадесетте години трябва да се броят от края на 7-те години, когато Храмът е завършен, през 11-тата година от царуването на Соломон (гл. 6:38). Целият период на строителство е заел 20 години (1 Царе 9:10; 2 Летописи 8:1), от 4-тата година от царуването му до 24-тата. Строежът на Храма е отнел само седем години, защото е бил единична структура и е предшествовал дълъг период на подготовка преди самото строителство (1 Летописи 22:2-4). Дворцовият комплекс обаче се е състоял от голям набор от сгради, за които не е могла да бъде направена предварителна подготовка в каквато и да е степен.

2. Къщата на Ливанската гора. Тъй като е налична само оскъдна информация, много Казаното от коментаторите относно тази къща и другите, споменати в тази глава, е до голяма степен предположение. Някои предполагат, че собствената къща на Соломон (ст. 1), къщата в Ливанската гора (ст. 2) и къщата на фараоновата дъщеря (ст. 8) са били три напълно отделни и отделни сгради, но други ги смятат просто за части от една единствена структура. Дори местоположението им не е известно със сигурност. Би било по-разумно да се заключи, че е имало три отделни сгради, разположени близо една до друга и тясно свързани, и заедно съставляващи това, което другаде е наречено „царската къща“ (1 Царе 9:10).

Някои смятат, че „домът на Ливанската гора“ се е намирал в Ливанските планини. Но името, дадено на тази структура, изглежда показва по-скоро нейния характер, отколкото местоположението ѝ. Построена с четири реда кедрови стълбове, тя би имала вида на кедрова гора и от тази прилика вероятно е получила името си. Поради твърдението в Царе 10:16, 17, някои стигат до заключението, че сградата е служила главно, ако не и изцяло, като оръжейница, защото Соломон е поставил в нея „двеста мишени от ковано злато“, всяка мишена е направена от 600 златни сикли, заедно с „триста щита от ковано злато“, като във всеки щит е вложено по 3 фунта злато. Но такива „мишени“ и „щитове“ със сигурност едва ли са били за целите на войната. Би било необичайно войниците да се впускат в битка, носейки златни щитове.

Освен това, оръжия обикновено не се съхраняват в зали като тази. Сградата изглежда е била голяма празнична зала от типа, често срещан в месопотамските дворци. Залата е била голяма, 146 на 73 фута (44,5 на 22,3 м), но не е била толкова голяма, колкото някои от големите асирийски дворцови зали, открити при съвременни разкопки. Части от къщата обаче може да са били използвани за съхранение на оръжия, защото Исая 22:8 говори за „доспехите на дома на гората“.

От четирите реда кедрови стълбове, първият и четвъртият вероятно са били поставени като пиластри до стените, осигурявайки по този начин три големи пътеки по дължината на сградата.

4. Прозорци в три реда. Вероятно в края на всеки от трите кораба (виж стих 3). Ако те бяха поставени високо по стените, близо до тавана, би могъл да се постигне поразителен ефект чрез лъчите светлина, влизащи между колоните като слънчева светлина в кедрова гора.

6. Веранда от колони. Това несъмнено е образувало входен вестибюл към главната държавна зала. Ширината му е била 50 кубически метра, точно колкото ширината на главната зала, а дълбочината му - 30 кубически метра. Височината не е посочена, но вероятно е била същата като тази на основната конструкция - 30 кубически метра.

7. Веранда за съд. Не е ясно дали това е била отделна сграда, както някои твърдят, или дали е била зала в дома на Ливанската гора. Ако е последното, тя може да е била в противоположния край на предния портик, като клиентите на царското правосъдие са преминавали през внушителния вход и голямата зала към кедровата зала, където е бил подходящо разположен тронът на царския съдия.

8. Неговият дом. Дворецът на Соломон е споменат само накратко. Възможно е да е бил в задната част на съдебната зала, в собствения си двор. Не са дадени подробности, освен че е бил с изработка, подобна на вече описаните сгради.

12. Големият двор. Целият дворецов комплекс изглежда е бил затворен в голям двор, вероятно с по-малки дворове за различните обществени или частни сгради. Стените са били от три реда камъни, с кедрова облицовка, подобна на стените на двора на храма (гл. 6:36).

13. Хирам. Според разказа от 2 Лет. 2:7-14, Соломон помолил цар Хирам да му изпрати изкусен майстор в металообработването, в отговор на което Хирам изпратил майстор-работник, който носел същото име като него.

14. Нефалим. Във 2 Летописи 2:14 ни се казва, че Хирам е син на жена от племето на Дан. Това е вярно, защото той е потомък по майчина линия на Ахолиав от племето на Дан, на когото стотици години по-рано Бог е дал специална мъдрост (РК 63).

Не е задължително да има несъответствие, тъй като е възможно жената да е била омъжена по-рано в племето на Нефалим.

15. Два стълба. Спецификации относно различните части на стълбовете са дадени на редица места, но не достатъчно подробни, за да стане описанието напълно ясно.

Самата главна шахта изглежда е била с обем 18 кубически метра (1 Царе 7:15; 2 Царе 25:17; Йеремиа 52:21),

с капители, състоящи се от няколко елемента с различни размери, някои от 3 куб. м. (4 Царе 25:17), от 4 куб. м. (3 Царе 7:19) и 5 куб. м. (3 Царе 7:16, 2; 2 Лет. 3:15; Йер. 52:22). Във 2 Лет. 3:15 височината е дадена като 35 куб. м., което някои считат за общата височина, включително различните елементи на капителите и може би и основата. Други я приемат за дължината на двата стълба. Това намира известна подкрепа във факта, че във 2 Лет. 3:15 се използва еврейската дума „орек“, „дължина“, докато тук се използва „кома“, „височина“. Обиколката на тези стълбове е дадена като 12 куб. м., което предполага диаметър от 5 1/2 фута (1,7 м). В Йер. 52:21 ни се казва, че са били кухи и че дебелината на месинга е била „четири пръста“.

Не е ясно дали стълбовете са били предимно за употреба или за украшение. Някои смятат, че са служили като опори за покрива на храмовия портик. Други смятат, че са стояли самостоятелно, под или пред портика. Малко вероятно е предназначението им да е било за поддържане на покрива, тъй като месинговите опорни стълбове не се използват в каменни сгради и размерите им не съответстват на тези на храмовия портик.

Върху финикийските монети храмовете често са изобразявани с висок самостоятелен стълб от двете страни. Няколко глинени модела на храмове, разкопани в Сирия, показват тази характеристика, както и един действителен храм, открит в Тел Тайнат в Северна Сирия. Всичко сочи, че стълбовете на Соломон са били замислени като произведения на изкуството, а не като опори за покрива.

Имената Яхин, „Той ще утвърди“, и Вооз, вероятно означаващо „в него е силата“ (ст. 21), несъмнено са били предназначени да предвещават осъзнаването на факта, че силата на Израел и всички негови институции идват от Бога (Пс. 28:7, 8; 46:1, 2; 62:7, 8; 140:7; Ис. 45:24; 49:5; Йер. 16:19) и че Той е, Който утвърждава царството и Своя народ в правда и милост (Втор. 28:9; 29:13; 2 Царе 7:12, 13; 3 Царе 9:5; Пс. 89:4; 90:17; Притчи 16:12; 16:5; 54:14). Показателно е, че когато Израел изостави Бога и правдата, народът се самоунищожи (Осия 13:9; 14:1). Когато Навуходоносор превзе Йерусалим, известните стълбове на Соломон бяха отнесени във Вавилон (4 Царе 25:13; Йеремиа 52:17).

23. Разтопено море. Това е бил гигантски умивалник за различните измивания на свещениците, съответстващ на медния умивалник в скинията (Изм. 30:18–21; 38:8). Той е бил с диаметър около 4,4 м и височина 2,2 м и е побирал 2000 бата (ст. 26) или около 43 998 литра (виж том I, стр. 166, 167). Това може да се отнася до количеството вода, което обикновено се е носило, а твърдение във 2 Лет. 4:5, даващо капацитет от 3000 бата или 65 998 литра, може да се отнася до максималния капацитет, който умивалникът е можел да побере.

Опитите да се определи обемът на „вана“ въз основа на измерванията на „разтопеното море“ са били неуспешни.

„Моретата“ са често срещани предмети в древните храмове и понякога са били снабдявани с течаща вода. В случая с храма на Соломон водата вероятно е била добивана от подземни цистерни. Целта на морето е била „за да се мият свещениците“ (2 Лет. 2:1).

4:6). На асирийските релефи са изобразени купии със значителни размери, но никоя не може да се сравни със Соломоновото „море“. Най-големите купии, известни от древността, са значително по-лоши от този голям бронзов умивалник в Соломоновия храм. Несъмнено това е бил уникален шедевър.

25. Дванадесет вола. Воловете вероятно са били изобразени само частично, заедно с тяхната „пречка“ части“, потиснати под извивката на купата и видими са само предните им части. Купии с художествени изображения на животни са добре познати в Ориента.

Умивалникът е бил поставен от югоизточната страна на Храма (ст. 39), близо до големия олтар. Именно близо до това място са извирали водите в изображението на Езекиил за

Храм (Езекиил 47:1). Когато Навуходоносор превзел Йерусалим, медното море било разбито на парчета и отнесено във Вавилон (4 Царе 25:13; Йеремиа 52:17).

27. Десет основи. Това бяха подвижни стойки, всяка от които имаше по четири медни колела. Върху тях Върху тях били поставени умивалници във формата на месингови сандъци с диаметър 4 куб. м. Дадено е подробно описание на декорациите и обзавеждането. В Кипър и другаде са открити древни стойки, подобни на тези, оборудвани с колела.

40. Умивалници. Някои еврейски ръкописи, LXX и Вулгата, тук четат „съдове“, както в стих 45. Котлите били съдовете, използвани за варене на примирителните жертви (1 Царе 2:13, 14). Всеки умивалник побирал 40 бата, което според най-новите оценки е било около 232 галона (879 литра). По-ранни автори дават оценки до 384 галона (1454 литра), което би тежило около 1 1/2 тона (6614 кг). Мобилността на древните каруци, превозващи такива товари, е трудна за разбиране. Пет са били разположени на север от Храма и пет на юг, вероятно близо до олтара, защото са служели за измиване на неща, които са били „принасяни за всеизгаряне“ (2 Лет. 4:6).

Лопати. „Лопатите“ и „легерите“ са били използвани във връзка със службите в олтар (Исх. 27:3). Тук не се споменава медният олтар, въпреки че в разказа в Летописи той е споменат сред другите неща, направени от Хирам (2 Летописи 4:1).

46. Сокхот. Това място се е намирало от източната страна на Йордан, в територията на Гад (Бит. 33:17; Исус Навин 13:27; Съдии 8:5).

47. Непретеглено. Толкова голямо беше количеството бронз, използвано в изграждането на съдовете, които не бяха претеглени. Този мед беше взет от Давид от градовете Тивхат и Хун, градовете на Ададезер, цар на Сова, в Сирия (1 Лет. 18:5–8). Огромни количества бронз са открити в древния Близък изток.

Месинг. По-точно „бронз“ или „мед“. Месингът се произвежда чрез комбиниране на цинк с мед в различни пропорции. Широкото използване на тази сплав датира от сравнително скорешни времена. „Месингът“ от библейските времена е бил или чиста мед, или сплав от мед и калай, или „бронз“.

48. Златен олтар. Това беше олтарът за тамян, който беше поставен пред завесата (1 Царе 6:20, 22; Исх. 30:1–10).

Златна трапеза. Трапезата с присъствените хлябове (виж Исх. 25:23–28; 37:10–15). Когато Давид предаде на Соломон материалите, които беше събрал за Храма, той му даде злато за „трапезите с присъствените хлябове“ (1 Лет. 28:16). Според 2 Лет. 4:8, 19 е имало десет трапези, пет от северната страна и пет от южната страна на стаята. Десетте трапези очевидно понякога са били наричани една, както се вижда от факта, че в Лет. 13:11 се говори за трапезата с присъствените хлябове не само в множествено число, както по-горе, но и в единствено число (2 Лет. 13:11; 29:18).

49. Свещниците. Тези десет свещника, пет от северната страна и пет от южната страна на святото място, вероятно са били в допълнение към единствения седемраменен светилник, направен за скинията (Исх. 25:31–40; 37:17–24).

50. Купите. Много от споменатите тук предмети също са изброени сред предмети, осигурени за светилището (Исх. 25:29, 38). Когато Йерусалим падна под властта на Навуходоносор, тези предмети бяха отнесени във Вавилон (4 Царе 25:14, 15).

51. Беше посветил. Давид беше натрупал огромно количество сребро и злато за Храмът и неговото обзавеждане (1 Лет. 22:3–5, 14–16; 28:14–18; 29:2–5). Голяма част от плячката, взета във война, била посветена на Господа и на храмовата съкровищница (1 Лет. 18:7–11). Такива

Изглежда, че от известно време е съществувала съкровищница, в която Самуил, Саул, Авенир и Йоав, както и Давид, са правили своите дарения (1 Лет. 26:26–28).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

13, 14 РК 63

ГЛАВА 8

1 Празникът на освещаването на храма. 12, 54 Благословията на Соломон. 22 Молитвата на Соломон. 62 Неговата жертва на мирни приноси.

1. Соломон се събра. Разказът за обредите, свързани с освещаването на Храма, представлява една от най-забележителните глави на Библията. Разказът е изключително красив и има дълбоко духовно значение. В него църковните водачи са намирали думи на вдъхновение и насърчение през вековете за освещаването на домове за поклонение. Тази глава е в забележителен контраст с предходната. Там откриваме формалните и технически подробности, свързани с материалните неща на Храма.

Тук навлизаме в по-дълбокото значение на нещата, свързани с Божия дом – ние влизаме в контакт със самия Бог. И двете глави имат своята роля да ни дадат истинска и пълна картина на Храма и неговото значение и нито едната не би била пълна без другата.

Соломон е важната личност, водеща в различните дейности, свързани с освещаването на Храма. Неговото царско величие е забележително. Но той изглежда е нещо повече от обикновен цар, ангажиран само със светските държавни дела. Сега той е ангажиран с отчетливо религиозна служба за Бога. Такава служба изобщо не би намалила царското му достойнство, а би го увеличила. Той изпълнява функциите, които като цар бихме очаквали от него, и дори повече. Той свиква водачите на нацията и ръководи направените приготовления. Но след като е направил това, може да се очаква свещениците да поемат и да водят отчетливо религиозните функции. Но това не е така. Царят е този, който освещава светилището, който отправя молитвата за освещаване, който увещава народа да бъде верен на Бога и който произнася върху него божествената благословия.

Соломон осигури точно онзи вид духовно лидерство, което Бог изисква от онези, които са назначени да действат като лидери в Неговото дело. За съжаление, това лидерство продължи само за кратък период. Този, върху чиято глава лежеше такава несравнима концентрация на светско и духовно достойнство, скоро стана жертва на изкушението на самоидолопоклонството. За кратко време смирението, предаността и послушанието отстъпиха място на гордост, амбиция и снизхождение, а даровете, някога използвани за Божия слава, бяха изопачени за егоистични цели и светски амбиции, в резултат на което този, който беше толкова високо почетен със знаци на божествена благосклонност, се изроди в потиснически тиранин, чието царство се разпадна след смъртта му. Израел, следвайки неговия пример, загуби тайната да намери мир и богатство на земята, а някога процъфтяващата теокрация се превърна в корумпирана и пуста руина.

Глави на племената. В пренасянето на ковчега до планината Мория е трябвало да участват всички водачи на Израел. Трябва да е имало голямо търпение от хора, старейшини, глави на племена и началници на бащините отци, защото по времето, когато Давид изнесе Божия ковчег, „който обитава между херувимите“, от дома на Авинадав, за да го донесе в Давидовия град, „избраните мъже на Израел“, които бяха заети, наброяваха 30 000 (2 Царе 6:1–5).

Ковчегът. Най-важното сред службите по посвещаване беше изнасянето на ковчега от Давидовия град до новия му дом в най-святото място на Храма. Пренасянето на ковчега от Давид от дома на Овид-Едом до скинията, която той имаше

направено за това в собствения му град, беше повод за голяма радост, както и за тържественост (2 Царе). 6:12–19). Ковчегът, съдържащ двете скрижали на закона, бил най-важният предмет в светилището.

2. Месеца Етанит. Посочен е месецът, но не и годината. Мнозина вярват, че е бил годината след завършването на Храма. Тъй като Храмът е завършен през месец Бул, осмия месец (гл. 6:38), и тъй като освещаването се е състояло в Етанит, седмия месец, това би било 11 месеца след завършването на Храма. Други смятат, че освещаването не се е състояло до няколко години по-късно, може би в годината на юбилей или 24-тата година от царуването на цар Соломон - 13 години след завършването на Храма (1 Царе 7:1).

След изгнанието седмият месец е наречен Тишри, от акадското или ранновавилонското Ташриту, „начало“. Името предполага календар, започващ с този месец. Гражданската година на обединената монархия и царството на Юда започва с Тишри. Първият ден от този месец е ден на свято събрание (Числа 29:1), началото на новата година. На 10-ия ден от този месец е тържественият Ден на изкуплението, когато се извършва очистването на светилището (Числа 29:7; Лев. 16:29, 30; 23:27), а на 15-ия ден започва Празникът на шатрите (Числа 29:12; Лев. 23:34; Втор. 16:13; Неем.

8:14–18; Езек. 45:25). Началото на този месец съответстваше приблизително на новолунието през септември или октомври.

3. Свещениците. Във 2 Лет. 5:4 ни се казва, че „левитите вдигнаха ковчег“. Всички свещеници бяха левити (Исус Навин 3:3), но не всички потомци на Леви бяха свещеници. Носенето на ковчег по време на пътуванията му беше отговорност на левитите от семейството на Каат (Числа 3:31; 4:15; 1 Лет. 15:2–15). Но каатците можеха да носят ковчег само след като той беше подготвен за пътуването си от Аарон и синовете му (Числа 4:5, 15).

При преминаването на Йордан и обиколката на Йерихон, свещениците носели ковчег (Исус Навин 3:6–17; 6:6). При пренасянето на ковчег в постоянното му място в светилището на Соломоновия храм, тази важна отговорност вероятно е била поверена на определени водачи сред свещениците (виж 1 Лет. 15:11, 12).

4. Скинията. По това време скинията се е намирала в Гаваон (1 Лет. 16:39, 40; 2 Лет. 1:3), но ковчегът е бил в Йерусалим, в шатра, която Давид е разпънал за нея в „града на Давид“ (2 Царе 6:2, 16, 17; 1 Лет. 15:1; 2 Лет. 1:4). Оттогава нататък е трябвало да има единен национален център на поклонение, така че светите неща както от скинията в Гаваон, така и от шатрата от града на Давид са били донесени в Храма на планината Мория, или за да бъдат използвани, или положени в неговите предели (вижте П.К. 38). Вероятно всяка група от свещениците и левитите сега е донасяла в тържествена процесия поверените ѝ свещени неща. Според Моисеевия закон, каатците са се грижили за ковчег, трапезата с хлябовете на предложението, светилника, олтарите и съдовете на светилището; Герсонците — за самата скиния и завесите ѝ; и Мерарците — за дъските и стълбовете на скинията и нейния двор (Числа 3:25–37).

5. Жертвоприношение на овце. Това първа жертвоприношение съответствало в грандиозен мащаб на церемонията по случай пренасянето на ковчег от Давид от дома на Овид-Едом в Давидовия град (2 Царе 6:13; 1 Лет. 15:26).

6. В оракула. Ковчегът беше внесен в пресвятото място, където между херувимите трябваше да се прояви Божието присъствие. Това показваше святостта на Божия закон. Законът е отражение на Божия характер. Както Бог е свят, така и Неговите заповеди са святи, справедливи и чисти.

7. Покриваше ковчега. Представляваше благоговението, с което небесното войнство се отнася към Божия закон.

8. Издърпа прътите. Според Изх. 25:15 прътите не е трябвало да се изваждат от халките си в ковчега. Но сега изглежда, че са били издърпани напред по такъв начин, че краищата им да се виждат от святото място. Ковчегът изглежда е бил поставен напречно на Храма, тоест на север и на юг в пресвятото място, като не само самият ковчег, но и неговите пръти са били засенчени от крилата на херувимите. В скинията завеса е образувала преграда между святото и пресвятото място (Изх. 26:31–33) и е пречела на ковчега да бъде видян от онези, които са били в святото място. В Храма очевидно е имало разделителна стена (вижте върху 1 Царе 6:16); изглежда е имало и завеса (2 Лет. 3:14). Известно е, че храмът на Ирод е имал завеса, която при разпятието се разкъсала на две (Мат. 27:51; Марк 15:38; Лука 23:45). Жеглите може да са били поставени по такъв начин, че да се виждат частично отвъд края на завесата, през отворената врата, за тези, които са в светилището. Вижте гл. 6:31.

До ден днешен. Това е индикация, че тези думи са написани преди разрушаването на Храма от Навуходоносор. Когато съставянето на книгите на царете най-накрая е завършено, Храмът е бил разрушен, а обзавеждането му е било отнесено във Вавилон (4 Царе 14:13, 14; 25:9, 13–17). Много от елементите, които сега се намират в летописите на царете, очевидно са били написани преди изгнанието и им е било позволено да останат в оригиналния си вид, когато съставянето е било завършено.

9. Нищо в ковчега. Това твърдение, повторено във 2 Лет. 5:10, изглежда ясно показва, че в самия ковчег не е имало нищо освен двете каменни плочи. Предметите, споменати в Евр. 9:4, съдът с манната и жезълът на Аарона, първоначално е било заповядано да бъдат поставени „пред плочата на свидетелството“ (Изх. 16:33, 34; Числа 17:2–10). Някои са разбирали тези думи като отнасящи се до позиция пред ковчега. Думите обаче може да означават „пред плочите на свидетелството в ковчега“ (виж EW 32). Не е необходимо да има противоречие между тези твърдения, защото съкровищата може да са били премахнати по време на бурната история на Израел и да не са били в ковчега по това време.

Има нещо изключително впечатляващо в това специално освещаване на двете скрижали на закона. Като е поставен по този начин в ковчега, директно над който Бог е трябвало да се срещне със Своя народ (Изх. 25:22), законът е неразривно свързан със Самия Бог. Най-святото място в Храма е било Светая Светих, а най-святият му предмет е бил ковчегът, съдържащ Божия закон. Както Бог по самата Си природа е свят и вечен, така е и Неговият закон. Всичко, което е възможно да се направи, за да се внуши на Неговите деца вечната святост на Неговия закон, е било направено от Бог в постановленията на Неговия свят Храм.

Този закон, под стария завет, е бил написан на две каменни плочи; под новия завет той е написан върху сърцата на праведните (Ер. 31:31–33).

10. Изпълни дома. Този облак от слава символизираше божественото присъствие, както и облакът, който се появи на Синай (Изх. 24:15–18) и отново при освещаването на скинията (Изх. 40:34–38). Езекиил във видение видя подобна слава над Божия дом (Ез. 4:14).

10:4). По време на силното издигане на гласовете на събралите се свещеници в химн на хвала на Бога, Неговата слава се яви под формата на облак (2 Лет. 5:13).

11. Не можеше да устои. Толкова голяма беше всепоглъщащата слава на Божието присъствие, че служещите свещеници бяха принудени временно да се оттеглят. Така и когато скинията беше поставена за първи път, Моисей не можа да влезе поради Божията слава, която изпълваше свещената шатра (Изх. 40:35). Когато Исаия имаше видението си за Бога, шествието на божествената слава изпълни

Храмът, а Исаия се почувства съсипан, защото се беше приближил толкова много до присъствието на Господа (Исаия 6:1–5). Учениците на Исус също трепереха, когато облакът от Божията слава ги осени на планината на преображението (Лука 9:34). Защо хората изпитват такива реакции, когато са в присъствието на Бог? Това е заради самата природа на Бог, Неговото величие и Неговата святост, Неговото величие и възвишеност, Неговото могъщество и мощ. Дори в присъствието на великите сили на природата хората често стоят в страхопочитание. Но небесният Бог е толкова безкрайно свят, че грешният човек не може да влезе в Неговото възвишено присъствие и да продължи да съществува. Бог е като пояждащ огън, до който нечестивите хора не могат да се приближат, без да бъдат унищожени.

Облакът в Храма не беше Бог, но беше средство, чрез което Господ забулваше присъствието Си, за да не бъде унищожен човекът. Божествената слава по случай освещаването на Храма беше толкова голяма, че въпреки обгръщания облак, служещите свещеници бяха принудени да се отдръпнат в свят страхопочитание. Може би подобно съзнание за божественото присъствие е накарало Давид да изрече думи на удивление и хвала, когато ковчегът беше внесен в Господната скиния (1 Лет. 16:25, 27, 34).

12. Тогава проговори Соломон. Соломон беше дълбоко впечатлен от възвишените проявления на близостта и величието на Бог. Думите му са прекъснати и отсечени, сякаш идват от човек, дълбоко развълнуван. Той говори със смесени чувства на страхопочитание и радост. Това не са думи, които той е подготвил внимателно по-рано, а думи на удивление и хвала, които изригват спонтанно в резултат на спектакъла, който току-що е видял.

Гъста тъмнина. Виждайки съчетанието от тъмнина и слава пред себе си, смесените сянка и светлина, Соломон беше уверен, че Господ е там (Езекиил 48:35). Мислите му се насочиха към онези предишни случаи, когато подобни явления бяха наблюдавани – когато Господното присъствие се прояви на Синай в гъст облак (Изх. 19:9) и облакът на славата изпълни скинията в пустинята (Изх. 40:34, 35) – и в резултат на това той успя да разпознае във появата на облака знака, че божественото присъствие е било дадено на Храма, който беше построил. Така че първите му думи бяха обяснение на явлението, което тогава беше наблюдавано. Това е доказателство за самото Божие присъствие; Той е с нас; няма от какво да се страхуваме, но имаме всичко, за което да бъдем благодарни в този славен случай.

13. Дом за живеене. Храмът е построен като Божий дом. Когато скинията е построена за първи път в пустинята, Бог е казал: „Нека Ми направят светилище, за да живея между тях“ (Изх. 25:8). Това светилище е било построено и в него Господ е явил Своето присъствие и е общувал със Своя народ.

Установено място. Израел имаше свое светилище, но светилището нямаше установено място. Скинията беше преместена от едно място на друго в пустинята. Дори в Обетованата земя тя нямаше установено място. В продължение на 300 години тя беше в Сило, докато грехът не накара отново да бъде преместена, първо в Ноб (1 Царе 21:1–6; РР 656), а по-късно в Гаваон (1 Лет. 2:1). 16:39, 40; 2 Лет. 1:3). Най-накрая Храмът беше завършен и Божият ковчег щеше да има установено място, място, където Бог да пребивава през вековете. Божията цел беше да бъде с народа Си завинаги и ако Израел беше останал верен на Него, тази славна сграда щеше да стои вечно (ПК 46). Колко голяма трябва да е била радостта на Соломон, когато си спомня за годините на подготовка и строителство, които са стрували

толкова много тревога и размисли, за да осъзнае, че задачата му е изпълнена и че домът, където Бог щеше да направи обиталище със Своя народ, е завършен.

14. Обърна лицето си. Според книгата Летописи Соломон беше направил медно скеле с височина 3 куб. м, което стоеше по средата на двора, пред олтара (2 Лет. 6:12, 13), и оттам той се обръщаше към народа. До този момент Соломон тържествено гледаше Храма, изпълнен със славата на Господа.

Мислите му бяха предимно за Бога и думите му бяха отправени към Бога. Сега той се обърна от Храма и се обърна към огромното множество от хора пред него.

Израел стоеше. Хората стояха с внимание и уважение и без съмнение споделяха радостта и тържествеността на събитието и бяха нетърпеливи да получат милостивата благословия на царя.

15. Благословен да бъде Господ. Соломон благославя народа, но първите му мисли отново от Бога, който единствен е източникът на всички благословии. Със сърце, изпълнено с радост и благодарност, и с дух на дълбока емоция, той споменава какво Бог е направил за баща му Давид, предавайки на Давид Своята цел относно Храма. Чрез пророк Натан Бог е разкрил на Давид факта, че не той, а синът му Соломон трябва да построи дома Господен (2 Царе 7:4-13).

16. Аз избрах Давид. Изборът на Бога не е въпрос на сляпо предпочитание или предразсъдъци, а на мъдрост и любов. Както Бог избра Израел измежду народите, както избра Йерусалим измежду многобройните градове на Израел, така Той избра Давид с цел благословия и спасение на всички хора. Когато Бог избра Давид с цел благословия и спасение на всички хора. Когато Бог избра Давид, Той не гледаше на външния вид, а на сърцето (1 Царе 16:7).

17. Сърцето на Давид. Желанието и целта на Давид бяха честта и славата на Бога. Така че в сърцето му беше да построи дом за Господа. Колко различен би бил този свят, ако хората бяха по-загрижени за изграждането на домове за Бога, отколкото за себе си, за изграждането на Божието царство, а не на царствата на хората. В сърцето на Давид беше да има дом за Бога и в резултат на това беше построен Храмът. Величествените храмове имат скромно и скромно начало в сърцата на хората.

18. Добре постъпи. Намерението на Давид беше добро, макар и да не беше изцяло в съответствие с Божията воля. Божията воля беше да бъде построен храм, но тъй като Давид беше воин, не беше желанието на Господа Давид да бъде строителят (1 Лет. 22:7, 8; 1 Лет. 28:3).

19. Не строи. Бог изрази одобрението Си за намерението на Давид, но въпреки това нареди делото, което Давид желаше да извърши, да бъде извършено от друг. Често възникват случаи, в които хората имат в сърцата си достойна цел да вършат някаква работа за Бога, но поради определени причини, които не винаги са ясно разбрани, може би поради недостатъци в опита, способностите или обучението, Господ в Своята мъдрост насочва работата да бъде извършена от други. Подчинението на Давид на божествената воля демонстрира както неговата мъдрост, така и дълбочината на религиозния му опит.

20. Изпълни словото си. Божията воля беше Соломон, а не Давид, да построи дома Господен и Неговата цел беше изпълнена. Човек може да направи своята съдба и тази на другите неприятна, като упорито се противопоставя на Божията воля. Сътрудничеството с Бога носи най-голям напредък в Божието дело. Соломон, строейки Храма в хармония с божествената воля, се е поставил в канала

на небесна благословия. Тогава Господ изпълни словото Си. Соломон беше инструментът, но Бог беше движещата сила.

21. Заветът. Десетте заповеди тук са наречени „заветът“, защото те формират основата на завета между Бога и Неговия народ. Заветът е планът, чрез който светите принципи, разкрити в закона, е трябвало да бъдат възпроизведени в човека. По този начин, чрез фигуративен израз, законът е наречен завет. От най-ранните дни на човека е било Божието желание да напише святия Си закон в човешките сърца.

22. Соломон се изправи. Разказът в Летописи е по-пълнен. Вярно е, че по време на обръщението си за освещаване Соломон се изправи (2 Лет. 6:12), но след като го завърши, той „коленичи на колене“ (2 Лет. 6:13) за молитвата за освещаване.

24. Спазил си. В началото на молитвата си Соломон благодари и хвали Бога за това, че е изпълнил обещанието Си към Давид относно наследник на трона и построяването на Храма и Го умолява да продължи обещанието относно непрекъснатото наследяване.

27. Наистина ли Бог ще обитава? Светилището е построено като обиталище на Бога.

След като преместил ковчега, Давид признал факта, че Бог е избрал Сион и го е „пожелал за Свое обиталище“, обещавайки, че ще го направи Свой „покой завинаги“ и че там ще обитава (Пс. 132:13, 14). Но когато Соломон размишлявал върху величието и грандиозността на Бога, Този, Който обитава вечността, Който „измери водите с шепата си, измери небето с педя, сграбчи земния прах в мярка и претегли планините на везни и хълмовете на теглилки“ (Ис. 40:12), му се струвало неразбираемо, че такъв Бог би се установил на земята, в такъв дом, какъвто Соломон е построил. Мисълта, изразена тук, илюстрира постоянен контраст, който преминава през цялата Библия. От една страна, съществува най-дълбока и неизменна представа за безкрайността на Бога, вечна, невидима, непонятна, за Господа всевишния и свят, великия „Цар на царете и Господ на господарите“ (Откр. 19:16). От друга страна, съществува също толкова жива представа, че безкрайният Йехова е Бог, който е много близо, приятел на човека и личен спътник на всички; този, който ходи и говори с хората и обитава в земни светилища, направени за Негово свято обиталище. Никога няма да престане да бъде източник на удивление, че Един толкова могъщ и толкова трансцендентно велик благоволи да признае смъртния човек и да дойде да обитава в светилища от просто дърво и камък и в човешкото сърце.

28. Имай уважение. Думите извират от сърце, дълбоко развълнувано от чувства на смесено страхопочитание и смирение. Човекът е напълно недостоеен да има за спътник Създателя на цялата вселена. Храм на земята не заслужава присъствието на Светия във висините, който „простира небесата като завеса и ги разпростира като шатър за живеене“ (Исая 40:22). Колкото и недостоеен да е човекът, колкото и недостоеен да е Храмът, Соломон се моли Бог все пак да обърне внимание на тази структура на земята, денем и нощем, и от небето, Неговото истинско обиталище, да чуе искрените молитви на хората.

30. Прощавай. Соломон осъзнаваше, че всеки човек, който изпраща молитва към небето, се нуждае от прошка. Това чувство за вина и нуждата от небесната прошка се открива в цялата искрена молитва, отправена от Соломон за себе си и за неговия народ (ст. 34, 36, 39, 50). Соломон знаеше, че прощката на греха ще бъде искреното желание на онези, които се молят. Той знаеше също, че надеждата на човека да получи отговор на молбите си ще се основава до голяма степен на прощаващата греха Божия благодат.

31. Срещу ближния си. Това е първата от поредица молитви за конкретни случаи, общо седем, в които се призовава Божията опрощаваща милост. Първият случай включва индивидуално прегрешение на човек срещу ближния му.

32. Осъждане на нечестивите. Тук Соломон се обръща към Бога да позволи на делата на беззаконието и пътищата на праведността да донесат своите справедливи резултати в живота на засегнатите. Повече отколкото мнозина осъзнават, както доброто, така и злото дават плодове в този свят, всяко според вида си. „Каквото посее човек, това ще и пожъне“ (Гал. 6:7). „Правдата пази праведния“, „а беззаконието поваля грешника“ (Пр. 13:6; виж също Пр. 14:34; Пр. 11:5, 19). Когато Израел падна, с право можеше да се каже: „Израилю, ти сам се погуби“, „защото падна чрез беззаконието си“ (Осия 13:9; Осия 14:1).

33. Израел ще бъде поразен. Преди да бъде създаден израилевият народ, Господ предсказва точно какъв ще бъде резултатът от прегрешението. Хората ще бъдат поразени от враговете си (Левит 26:14, 17; Втор. 28:15, 25). Защитната благодат на Небесата ще бъде оттеглена и на враговете им ще бъде позволено да ги повалят.

Обърнете се отново. Наказанието често води до покаяние, защото именно когато Божиите „съдби са на земята“, тогава „жителите на света ще се научат на правда“ (Исая 26:9). Соломон не се моли за прощаващите милости на Господа за онези, които упорстват в бунт и грех, а само за онези, които осъзнават прегрешенията си и се връщат при Него. За всички такива прошката е сигурна (1 Йоан 1:9).

35. Млъкни. Когато Бог отдръпне защитната Си ръка, силите на природата често стават агенти на съда. Соломон е предположил, че в бъдеще наказанието от суша, заплашено от Моисей (Лев. 26:19; Втор. 28:23, 24), ще стане реалност.

37. Глад. Изброените бедствия са ясно заплашени в Моисеевия кодекс (Лев. 26:16, 20, 25; Втор. 28:22, 35, 38, 42). Именно когато хората изоставят пътищата на правдата, такива наказания се умножават и когато бъдат свидетели по цялата дължина и шир на земята, светът може да знае, че възпиращата ръка на Господа се отдръпва.

38. Чума. За всеки човек да познава „чумата на собственото си сърце“ означава да осъзнае греховността си и ролята, която тя е изиграла в причиняването на бедите, които правят земята пуста. Чумата в земята води началото си от чумата на сърцето. Именно чумата на греха е истинската чума, основната причина за всички други чуми. Докато злините на греха не бъдат разпознати и докато грехът не бъде премахнат, няма надежда за справяне с многото други злини, които измъчват света и заплашват да го превърнат в пустош и разруха.

39. Ти знаеш. Само Бог наистина познава сърцето. Много мъже имат малко или никакви разбиране за злините на собствените си сърца и за бедите, които си причиняват на себе си и на света около тях в резултат на греха, който се крие там. Бог познава сърцето и знае как да го промени, как да създаде за човека „чисто сърце“ и да „обнови правия дух“ в него (Пс. 51:10).

41. Относно един странник. Този раздел е поразително и щастливо отклонение в поредицата от препратки към Израел. Мъже от далечни и непознати страни идвали да почетат и поклонят Господа.

42. Те ще чуят. Йехова беше Бог не само на Израел, но и на целия свят. Неговият план беше Израел да направи известно името Му по целия свят, така че хората

навсякъде можеха да чуят за Неговата доброта и благодат и да се присъединят към Израел в поклонение.

43. Правете според всички. Колко различен беше духът на Соломон в този случай от този, който подтикваше еврейския народ в следващите години! Божият завет трябваше да включва не само един народ, а всички. Неговата благодат не беше само за евреите, но и за всички, които бяха готови да Го признаят. Когато Храмът беше основан за първи път, Соломон си спомни за чужденците от други земи, за да могат и те да чуят за Божия завет на благодат и да дойдат в Храма, за да Му се поклонят. Израел трябваше да бъде светлина, която трябваше да просветли света. Ако бяха верни на своята божествена мисия, народът нямаше да загине, а щеше да продължи да расте, докато обхване всички народи на земята, докато Йерусалим се превърне в световна метрополия, а неговият Храм се превърне в източник на река на живот, която да носи здраве и изцеление на всички (Захария 14:8).

46. Ако съгрешат. Това е заключителната молба на Соломон. С почти пророческо прозрение, мислите му се насочват към някой бъдещ ден, когато поради греха Израел ще бъде изоставен от Господа и ще попадне във вражески ръце, за да бъде отведен в чужда земя. Такава възможност Моисей ясно е предсказал (Второзаконие 28:45, 49-52, 63, 64).

Това не съгрешава. Познавайки слабостите на плътта, знаейки, че няма човек, че никой народ, който не съгрешава, не съгрешава, пред Соломон се издигна сериозната възможност Израел да съгреша толкова тежко против Господа, че Неговото присъствие да се оттегли от тях и те да паднат във вражески ръце. Той се молеше най-искрено Бог да си спомни за Своите в такъв трагичен час. Колко кратък е интервалът между славата и гроба! Храмът завършен, Храмът разрушен! Ден на слава, ден на гибел! Соломон, издигайки глас в искрена молба към Бога този дом да бъде обиталище на Господа завинаги, дори в часа на освещаването разбираше добре трагичните резултати, които грехът трябва да донесе. Съответно, в молитвата му откриваме това странно смесване на радост и скръб, на слава и пепел, на чест и срам. Рядко се е отправяла молитва за народ с толкова големи надежди, рядко се е отправяла молитва за хора с толкова смирен дух, както в този час на освещаването на Божия храм. Това беше молитва за обещание и пророчество, за видения за божествена слава и унижението на грешния човек.

47. Помислете за себе си. В часа на най-дълбока трагедия винаги има надежда. Колкото и ниско да падне Израел в резултат на греха, ако само се помислят за себе си и признаят грешката и покварата си, и изберат по-добрия път, пак биха намерили благодат от Бога.

48. Към земята им. Когато Даниил се молеше във Вавилон, той коленичи пред прозорците си, отворени към Йерусалим (Дан. 6:10).

50. Прости на народа си. Тази молитва на Соломон, отправена три века и половина преди изгнанието, е много подобна на молитвата на Даниил по времето, когато пленничеството във Вавилон наближаваше своя край (Дан. 9:2-19). Докато Храмът се освещаваше, изглеждаше малка нужда от такава молитва. Но с вдъхновена далновидност Соломон си представяше час, когато този великолепен Храм щеше да лежи в руини, когато Обещаната земя щеше да бъде земя на горчивина и страдание, а израилтяните щяха да бъдат изгнаници в чужда земя. Има трогателен патос във факта, че в часа на най-голямата слава на Израел, Соломон се молеше със същия вид молитва, с която Даниил се молеше в часа на най-големия срам за своя народ. И двете молитви бяха необходими и двете бяха чути. Първата не беше само молитва, тя беше и послание на предупреждение, което щеше да помогне да се предотврати гибелта, която прегрешението щеше да донесе. Другата щеше да се възнесе при Бог на небето, който чакаше само

искрено покаяние от страна на Неговия народ, преди да им позволи завръщането от плен.

51. Те да бъдат твой народ. Причината за съществуването на Израел като отделен народ беше, че Господ ги беше избрал измежду народите и ги беше установил в Обетованата земя (Исх. 19:4–6; Втор. 9:29; 2 Царе 7:23; Пс. 135:4). Тъй като Израел принадлежеше на Бога, те имаха уверението, че Той ще ги обича и ще им помага, че десницата Му ще ги подкрепя и че в часа на най-голяма беда няма да имат повод за страх (Втор. 33:26, 27; Ис. 41:8–14; Ис. 43:1–6). Тъй като щастието и благополучието на Неговите деца бяха най-голямата грижа на Бога, Неговите деца чувстваха, че имат право, като настояват с молбите си, да Го умоляват да не изоставя Своите. Само това обаче не би гарантирало успеха им. Божиите обещания са условни и тези, които очакват благословията, трябва да отговарят на условията.

Извън Египет. Избавлението от Египет беше история. Фактът, че Бог беше довел Избавлението на Израел от желязната пещ на Египет никога не би могло да бъде променено. В този факт Соломон намери силен аргумент за друго избавление, в случай че Израел отново се окаже смазан под петата на чужд господар. Когато по-късно Йеремиа сравни избавлението от вавилонския плен с това от Египет, той заяви, че с оглед на по-голямото възстановяване, което предстои, Израел вече няма да казва: „Жив е Господ, Който изведе израилтяните от египетската земя“, а „Жив е Господ, Който изведе израилтяните от северната земя“ (Йеремиа 16:14, 15; 23:7, 8).

Империята на Давид и Соломон

²

² Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 5:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

Показаните тук граници на Израел показват по-тесните му предели (вижте 1 Царе 8:65).

По време на част от областта на Давид, земите, простиращи се до Ефрат, макар и да не са били включени в царството, също са били негови данни (виж 2 Царе 8:3).

3

53. Твоето наследство. Това е последната и най-силна причина, която Соломон намира за възможна да представи, защо Бог трябва да помни Своя народ Израел. Те са Господното наследство въз основа на Неговите собствени многократни твърдения и Неговите често повтаряни обещания. Чрез Моисей Господ разкри, че ще направи Израел Свой собствен народ, избран измежду всички народи на земята (Исх. 19:5, 6; Втор. 14:2). Те трябваше да бъдат известни като „народ на наследство“ (Втор. 4:20; вж. 9:26, 29). Да ги отхвърли сега Господ би поставил в опасност честта на святото Си име (Исх. 32:12, 13; Числа 14:13, 14). В моменти на крайност към Бога бяха отправяни искрени молби Господ да избави Израел заради честта на Своето име (Пс. 79:9, 10) и заради града и народа, наречен с Неговото име (Дан. 9:19). По времето на Езекиил Господ заяви, че заради „името Си, за да не се оскверни то пред народите“ (Езекиил 20:9, 14; вж. 20:22), Той е извършил толкова могъщо действие, освобождавайки Израел от Египет.

54. Сложи край. Соломон се беше помолил с най-поразителна и най-трогателна молитва. Тя включваше не само Израел, но и далечните чужденци; беше както за отделния човек, така и за нацията, за поколения, които все още не са се родили, както и за онези, които тогава са били в дворовете на Храма, за

³ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (Битие 1:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

верни в делото Господне, а също и за онези, чиито нозе биха могли да се отклонят. Всъщност, най-поразителната черта на цялата молитва е нейната дълбока и искрена загриженост за онези, които биха се оказали в най-голяма нужда от божествена благодат, онези, които биха могли да съгрешат срещу Господа и биха имали нужда да бъдат поправени. Такава молитва би могла да дойде само от сърце, изпълнено със състрадание и любов, сърце, стоплено от състраданието и милостта на Бог.

В тези думи на Соломон нямаше никакъв опит за реторични ефекти, никакъв опит за показност, никакво желание да се изложат думи, които биха получили одобрението на хората, но не биха достигнали до ухото на Бога. Тази молитва беше искрена; тя идваше от устните на Божий човек.

Когато това приключи, Господ прояви одобрението Си чрез втора необичайна проява на сила и блясък – огън, слязъл от небето, за да погълне жертвата и да изпълни Храма със слава (2 Лет. 7:1–3).

55. Благослови цялото събрание. Произнасянето на тази официална благословия беше ясно изразен религиозен акт. На Аарон и синовете му беше дадено специалното задължение и привилегия да произнасят божествената благословия (Числа 6:23–26). Фактът, че Соломон сега произнесе тези последни думи на благословия, показва голямото значение, което той отдаваше на нещата, свързани с духа. Като цар той се интересуваше не само от обичайните държавни дела, но и от духовното благополучие на своите поданици.

56. Не се е провалил. Подобни думи са били изречени от Исус Навин (Исус Навин 21:45; 23:14). Бог никога не се проваля. Той е дал много обещания на Своя народ и е верен в изпълнението им (Евр. 10:23). Ако хората не успеят да получат благословиите, които Господ е обещал да им даде, това е поради провал от страна на човека. Господ беше обещал да даде на Авраам и неговото потомство земята Палестина за вечно наследство (Бит. 12:7; Бит. 12:2).

13:15; Бит. 17:8), но потомците на Авраам по път загубиха това наследство поради прегрешенията си срещу Господа (4 Царе 17:7–23; Еремия 7:3–15; Йеремя 25:4–9).

57. Бог да бъде с нас. Като Бог на любовта, Господ желае да бъде със Своя народ. Храмът е построен, за да може Той да обитава сред тях (Изм. 25:8; 3 Царе 6:12, 13). Исус дойде на света като Емануил, „Бог с нас“ (Мат. 1:23), и когато си тръгна, обещанието Му беше, че ще бъде със Своя народ „през всичките дни до свършека на света“.

(Мат. 28:20). В сърцето на всяко истинско Божие дете няма по-висше желание, по-дълбок копнеж от това да осъзнае Божието присъствие (Пс. 42:1, 2; Откр. 22:20, 21).

58. Наклонете сърцата ни. Желанието да следваме пътищата на Господа и да пазим Неговите заповеди е божествено вложен импулс. Светият Дух на Бога е постоянно в действие, насочвайки хората по пътищата на истината и послушанието. Колкото по-близо човек се приближава до Господа, толкова по-пълно изоставя греховните неща на земята и толкова по-готов е да прави всичко, което Бог изисква. Божият Дух води хората да се подчиняват и ги насочва да спазват заповедите на закона, но не прави това против волята на човека. Когато хората са готови да се подчиняват, те стават склонни да се подчиняват. Колкото по-близо човек се приближава до Господа, толкова по-пълно Божиите мисли стават негови мисли и Божиите пътища – негови пътища. Когато човек идва при Господа със смирение на духа и готовност на сърцето, желаещ да научи Неговите пътищата и ходенето по тях (Пс. 119:26, 27, 30, 32–36), той започва да открива, че послушанието към Бога е въпрос на удоволствие, а не на дълг, а Божият закон е закон на свободата (Пс. 119:45, 47, 97; Яков 1:25; Яков 2:12), а не иго.

60. Всички хора. Това е великата цел на Бог и това е целта, която трябва да бъде най-важна в сърцето на всяко дете на царството, за да могат всички хора на земята да познаят Господа и да споделят общение и служение.

61. Бъдете съвършени. Писанията ясно казват, че съвършенството на характера е необходимо условие за влизане в небесното царство. Стандартът за съвършенство се намира в принципите на праведност и любов, изложени в Божиите заповеди (Матей 19:16–21; Лука 10:25–28; Втор. 5:2–22, 29–33; 6:3–5). Евангелието, разкрито в прототипи в Стария завет и в пълна яснота в Новия завет, показва как можем да постигнем съвършенството, за което е говорил Соломон.

63. Соломон принесе жертва. Принасяйки тези жертви, Соломон по това време не изпълняваше функциите на свещеник; той принесе жертвата си в същия смисъл, както всеки, който принесе жертвата си пред Господа (Левит 2:1; 3:7, 12). Споменатите тук жертви са идентифицирани като мирни жертви. При такива жертви само част от жертвата се изгаряше на олтара като „благоухание Господу“ (Левит 3:3–5, 14–17).

Останалата част се изяждаше от приносителя и неговото семейство или приятели (Левит 7:15–21). Тази жертва не беше изкупителна жертва, а благодарствена жертва, принесена на Бога в знак на благодарност и радостно признание за получените благословии. Това беше щастливо и празнично събитие, в което можеха да участват голям брой хора (2 Царе 6:18, 19; 1 Лет. 2:1).

16:2, 3). Броят на животните, принесени в жертва при освещаването на Храма, бил изключително голям, но трябва да се помни, че е присъствало огромно множество от хора, събрани от „целият Израил, ... голямо събрание, от входа на Емат до реката Египетска“, и че те са били там за период от 14 дни (1 Царе 8:65).

64. Медният олтар. В книгата „Царе“ не се споменава за построяването на този олтар, но той е споменат във 2 Лет. 4:1. Този олтар бил много голям, около 10 метра дълъг, 10 метра широк и 5 метра висок. Но поради много големия брой жертви, той бил неадекватен за този случай. За да отговорят на ситуацията, свещениците осветили цялата „средна част на двора“, за да служи като огромен олтар, върху която част могли да се принасят различни видове жертви (виж 2 Лет. 7:7).

65. Празник. Празникът се провеждал 14 дни и на 23-ия ден от 7-ия месец хората били освободени (2 Лет. 7:10). Така той започнал на 10-ия ден от 7-ия месец, който бил тържественият Ден на изкуплението (Лев. 16:29, 30; 23:27; Числа 29:7). Именно през този месец се провеждал Празникът на шатрите, който започвал на 15-ия ден от месеца и продължавал 7 дни (Лев. 23:34, 39). През това време хората трябвало да живеят в колиби, направени от клони на дървета (Лев. 23:34, 40–42).

Влизането в Емат. Емат отбелязва крайната северна граница на Светата земя (виж Числа 13:21; Числа 34:8; Исус Навин 13:5; Съдии 3:3; 4 Царе 14:25; 1 Лет. 2:1). 13:5; Амос 6:14). За идентичността на „входа в Емат“ вижте Числа 34:8 и Исус Навин 13:5. Голямата долина между планините Ливан и Антиливан, известна на гърците като Кееле-Сирия, бележи главния вход към Палестина от север. По тази долина нахлуващите армии са навлезли в Палестина от север.

Река в Египет. Думата, използвана тук за „река“, не е обичайната еврейска дума нахар, но нахал. Тоест, поток или порой, който може да пресъхне през сухия сезон, както в Йов 6:15, където думата е преведена като „потоци“. Потокът вероятно е бил Уади ел–

Ариш, на крайната южна граница на Палестина (Числа 34:5; Исус Навин 15:4, Исус Навин 15:47; 4 Царе 24:7; Исаия 27:12), 50 мили югозападно от Газа (виж Империята на Давид и Соломон).

66. Шатри. Еврейски израз, който започнал да се използва за „дом“ (Исус Навин 22:4, 6–8; Съдии 7:8; Съдии 20:8; 1 Царе 4:10; 13:2; 2 Царе 18:17; 20:1; 3 Царе 12:16).

Радостно. Истинската религия е нещо, което носи радост. Човекът, който е сключил мир с Бога, е в сърцето му дух на истинско щастие и тихо задоволство, което другите никога не могат да познаят. Службите по освещаването на Храма бяха източник на вдъхновение и радост за участниците. В общение помежду си, в пеене на хваления към Бога и спомняне на Неговите благословии, в отдаване на Неговото свято име на почитта и славата, те бяха намерили пълнота на мир и радост, които никакви удоволствия на света не могат да донесат. Когато човек е отдал на Бога това, което е от Бога, той може да се занимава с ежедневните си трудове с мир и радост на сърцето. Тези поклонници бяха щастливи, както ни се казва, не само заради добротата, която Господ им беше показал, но и заради Неговата доброта към Давид и Соломон (2 Лет. 7:10). Добре за земята, където владетелят и народът си пожелават благословии един за друг и се радват на просперитета и радостта си един за друг, където се застъпват един за друг и работят за благополучието и мира си един за друг (виж Пс. 85:9–12).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–66ПК 37–50, 65, 66; SR 193, 194

4–7SR 193

10, 11 CP 194

29 PK 66

33, 34 PK 335, 359

42, 43 PK 66

54 CP 194

56 ML 337

59, 60 PK 359

60 бр. 66

61 PK 58; 7T 218

ГЛАВА 9

1 Божият завет във видение със Соломон. 10 Взаимните подаръци на Соломон и Хирам.

15 В делата на Соломон езичниците бяха негови роби, а израилтяните – почетни слуги.

24 Фараоновата дъщеря се премести в дома си. 25 Соломоновите годишни тържествени жертвоприношения. 26 Неговият флот донася злато от Офир.

1. Когато Соломон беше завършил. Работата по Храма е започнала през 4-тата година на Соломон (гл. 6:1) и е завършена 7 години по-късно, през 11-тата му година (гл. 6:38). Строежът на двореца е отнел още 13 години (гл. 7:1). По този начин комбинираната строителна програма на Соломон за Храма и двореца е отнела 20 години (гл. 9:10; 2 Лет. 8:1), като е завършена през 24-тата година от неговото царуване. Възниква въпрос относно точното значение на думите „когато Соломон беше завършил“. Означава ли това, че едва в края на 20-годишния период на строителство Господ се е явил на Соломон с посланието, че молитвата му, отправена при освещаването на Храма, е била чута? Ако е така, тогава кога е бил осветен Храмът; скоро след завършването му или след 13 години чакане, докато цялата строителна програма е била завършена? Ако Храмът е бил осветен скоро след завършването му, щел ли е Господ да чака 13 години, преди да каже на Соломон, че молитвата му е била чута? Или е възможно освещаването да не се е състояло до 13 години след завършването на Храма? Това са въпроси, на които поради краткостта на повествованието не сме в състояние да отговорим с абсолютна сигурност. Изглежда обаче, че отговорът на молитвата на Соломон е дошъл скоро след изричането на тази молитва (виж PK 45).

2. Вторият път. Бог се явил за първи път на Соломон насън през нощта, даден в Гаваон в началото на царуването му (гл. 3:4–15). Отново му е дадено нощно видение (ПК 45), но това послание представлява контраст с посланието на по-ранното видение. Тогава преобладаващата тема е била тази на обещанието и насърчението (гл. 3:12–14; 6:12, 13); сега отново е имало обещания и насърчение, но е имало и тържествени предупреждения за тъжните последици, които прегрешението ще донесе.

3. Чух. На Соломон беше дадено уверението, че думите му на искрена молба са били чути. Той беше направил всичко по силите си, за да насърчи хората да бъдат верни на Господа и Неговите заповеди. Бог почете духа му и целта му и сега му даде ново уверение за божествена благосклонност. Колко често Господ дава на децата Си обновени изрази на увереност, нови явления отгоре, похвали за службата от по-ранни дни и обещания за благосклонност и благословия за идните дни

Аз осветих. Само Бог може да освети. Неговото присъствие прави нещата святи. Храмът беше свят, защото Бог беше там. Външно имаше същия вид като структура от дърво и камък, построена от човешки ръце, място на блясък и красота, но сега беше осветен, свещен дом, украсен с невидимото присъствие на свят Бог. Светите неща се възприемат само духовно. Закоравели хора със закоравели сърца може да не виждат разлика между святото и нечестивото. Святата събота, Божието Слово, домът на поклонение, може да им се струват неразлични от обичайните земни неща. Небето може да е много близо, но те не го различават. Акцентът, който се поставя в това видение върху „този дом, който си построил“, „това място“, предполага, че видението е дадено в свещените райони на Храма, точно както мястото на първото видение е било „голямото високо място“ в Гаваон, където Соломон е отишъл да принесе жертва (гл. 3:4).

Завинаги. Божията цел не беше Храмът в Йерусалим някога да бъде разрушен. Ако Храмът беше останал свят, той щеше да стои вечно. Ако Израел беше останал верен на Господа, Неговото име и Неговото присъствие щяха да бъдат там завинаги, като свидетелство за целия свят, че Израел е избраният от Господа, Неговото „особено съкровище“... „над всички хора“ (Изм. 19:5; вижте П.К. 46). Що се отнася до значението на „завинаги“, вижте Изм. 12:14.

4. Ако искаш да ходиш. Всички Божии обещания за благословия са обусловени от послушание. Не би могло да бъде другояче. Законите на природата, както и тези, които управляват моралното поведение, са Божии закони и който нарушава тези закони, съгрешава срещу себе си. Всички Божии закони са дадени в полза на човека и на света, в който той живее. Когато тези закони бъдат нарушени, неизбежният резултат е скръб, болест, болка, горко и смърт. Това е вярно както за индивида, така и за нацията, за общността, както и за света. Пътят на послушанието е единственият път на мир и просперитет, на живот и здраве. Благополучието на обществото, мирът на нацията, надеждата на света - всичко това изисква хората да научат мъдростта и практическата стойност на послушанието на всяка Божия заповед. Когато Израел все още беше проспериращ, а Соломон все още млад, Бог искаше да стане ясно, че прегрешението няма да донесе радост, а скръб, не благословия, а бедствие и смърт.

5. Израел завинаги. Бог не избра израилтяните с цел по-късно да ги отхвърли. Той не избра Давид с цел по-късно да отхвърли дома му. Всеки Божи избор е мъдър избор и зад него стоят основни причини, които го доказват като добър. Неговият план беше тронът на Давид и народът на Израел да бъдат утвърдени завинаги. Въпреки провала на потомците на Давид и на Израел по плът,

Божията цел все още ще бъде изпълнена чрез духовния Израел (Рим. 2:28, 29; 4:16; Гал. 3:29) и чрез Исус, Сина на Давид (Михей 5:2; Деяния 2:34–36; Рим. 1:3).

6. Няма да спазва. Човекът, който не пази Божиите заповеди, обръща гръб на Бога. „Ако Ме любите, ще пазите Моите заповеди“ (Йоан 14:15). „Любовта към Бога е това: да пазим Неговите заповеди“ (1 Йоан 5:3). Истинските Божии деца пазят Божиите заповеди не защото са принудени, а защото желаят; не от страх от Бога, а от любов към Бога.

7. Отсечете Израел. Бог е свят и грехът не може да пребъде в Неговото присъствие. Когато хората съгрешават, те се откъсват от Бога, от живота и благословията. Многократно чрез Своите пророци Господ предупреждаваше Израел за трагичните последици от прегрешението и Неговите сериозни предупреждения сякаш са се умножили в последните дни на историята на Израел и Юда, когато прегрешението изправи народа лице в лице с гибелта (Исая 1:19–24, 28; Йеремиа 7:9–15; Езекиил 20:7–24; Дан. 9:9–17; Осия 4:1–9; Амос 2:4–6; 4:1–12; Михей 1:3–5; Соф. 3:1–8).

Поговорка. Вижте Втор. 28:37. Мизерията и укорът, които са били участта на Израел в продължение на векове, са трагично изпълнение на това предупреждение.

8. Висок. Евр. 'elyon, „най-висок“, „най-висш“, вероятно в смисъл на това да бъдеш ярък пример. Сирийският и арабският език четат le 'iyyin, „руини“.

9. Който роди. Божието милостиво избавление от египетската земя трябва да предоставили най-силния възможен мотив да запазят Израел верен. Почти немислимо е как един народ би могъл да бъде толкова неблагодарен към Бог, който е направил толкова много за него. Неблагодарността на Израел и безразсъдството им да изоставят такъв Бог и да се обърнат към поклонението на идоли щяха да бъдат признати от света като справедлива причина Божиите съдби да се стоварят върху този народ.

10. Двадесет години. Тези 20 години започват с четвъртата година на Соломон (гл. 6:1), когато той започна да строи Храма. Те включват 7-те години, използвани за работата по Храма (гл. 6:38), и 13-те години, през които е построена неговата собствена къща (гл. 7:1).

11. Злато. Златото, което Хирам дал на Соломон, може да не е било осигурено по времето, когато е бил построен Храмът, но вероятно е било 120-те таланта, споменати в стих 14. След 20 години строителство, съкровищницата на Соломон несъмнено била значително изчерпана и в резултат на това Соломон се обърнал към Хирам, който може би се е съгласил да осигури златото в замяна на определени градове от Соломон.

Соломон даде на Хирам. Тези градове не са споменати в договора, сключен между Соломон и Хирам, според което Хирам е трябвало да осигури дървен материал и работна ръка за дейности, свързани с изграждането на Храма, и е трябвало да получи в замяна определени хранителни запаси (1 Царе 5:5–11). В първоначалното споразумение също не се казва нищо за това, че Хирам е снабдявал Соломон със злато. Според строгите разпоредби на Моисеевия кодекс, Соломон не е имал право да раздава тези градове (Левит 25:23). Но такива са нуждите на една светска политика, че техническите разпоредби на закона лесно се пренебрегват.

Галилея. Името „Галилея“ означава „кръг“ и се отнася до областта, спомената два пъти в книгата на Исус Навин, в която се е намирал град Кедес (Исус Навин 20:7; 21:32). Регионът е бил северозападно от Галилейското езеро. Западната част на тази територия би била близо до границите на Тир и следователно би отговаряла на целите както на Хирам, така и на Соломон. Изглежда, че по времето, когато е сключен договорът, тези градове са били населени с местни жители на земята, а не с израилтяни, защото е било 20 години след

връщането на тези градове на Соломон, че израилтяни са били накарани от своя цар да живеят там (2 Лет. 8:2).

12. Не му хареса. Хирам вероятно е хвърлил око на залива Ахо или на някои богати зърнени земи и е бил разочарован, когато е получил група от по-лоши градове във вътрешността на страната. Изглежда, че Хирам е отказал дара на Соломон и дори не е завладял градовете.

13. Земя Кабул. Град Кабул, разположен на 9 мили югоизточно от Акра, е споменат в Исус Навин 19:27, в територията на Асир. Но територията на Кабул се е намирала в Галилея, в територията на Нефталим. Хирам, чрез игра на думи, е изразил недоволството си от дара на Соломон. Точният произход и значение на думата „Кабул“ не са известни. Йосиф Флавий твърди, че тълкуването на думата според финикийския език е „това, което не е угодно“ (Древности viii. 5. 3). Думата може да се основава на арамейския корен kbl, „бъди безплоден“. Равинска традиция се опитва да обясни името като произлизащо от корен, означаващ „окован“ или „окован“.

14. Осемдесет таланта злато. Годишният доход на Соломон е бил 666 таланта злато (гл. 10:14). По този начин сумата, получена от Хирам, би била около една шеста от годишния доход на Соломон. Невъзможно е да се определи точната парична стойност на таланта. Една оценка (том I, стр. 167) би направила теглото на таланта приблизително 34,2 кг. или 75,4 фунта.

15. Данък. Останалата част от тази глава се състои от кратки исторически и обяснителни бележки, но съдържа и някои ценни елементи. Данъкът, за който се говори тук, е споменат в гл. 5:13, 14. Тази работна повинност е била първо за строежа на Храма, а след това за двореца и други предприятия.

Мило. Смята се, че е цитадела, тераса или укрепление в Йерусалим. Тъй като Давид е живял в „крепостта“ или „замъка“ на стария йевусейски град, превзет от него, по-късно известен като „градът на Давид“ (2 Царе 5:7, 9, 1 Лет. 11:5, 7), Мило вероятно е било укрепено място в града, когато е бил превзет от Давид. Вероятно е било разположено в северния край на града. Давид (2 Царе 5:9; 1 Лет. 11:8) и Соломон (3 Царе 9:24; 11:27) са допълнили ранното укрепление, а по-късно Езекия е извършил допълнителна работа (2 Лет. 32:5). Други са обяснили Мило като земния насип по източния склон южно от Мория.

Стената на Йерусалим. Давид значително укрепил и разширил стените на древен йевусейски град, строящ „наоколо от Мило и навътре“ (2 Царе 5:9). Соломон направил допълнителни ремонти и допълнения, затваряйки някои слаби места в отбраната в Давидовия град (1 Царе 11:27).

По-късните крале продължили да правят ремонти и допълнения, докато стената накрая стигнала близо Долината на Еном на юг (Ер. 19:2), включително двойна стена на югоизток близо до царската градина (4 Царе 25:4), стена извън Давидовия град на изток, „от западната страна на Гион, в долината“ и която минава „около Офел“ и е издигната на „много голяма височина“ (2 Лет. 33:14). Портата в северозападния ъгъл е важна порта, наречена „портата на ъгъла“ (Ер. 31:38). Това е част от тази северна стена, „от портата на Ефрема до ъгловата порта, четиристотин лакътя“ (4 Царе 14:13), която е съборена от Йоас, цар на Израел, по време на царуването на Амасия. Озия поправя и укрепва стената, като построява кули на „ъгловата порта и на портата на долината, и на завоя на стената, и ги укрепва“ (2 Лет. 26:9).

Хасор. Това е бил важен град на север, разположен на високо място, близо до някогашното езеро Хуле. Това е бил градът на Явин, глава на северната конфедерация (Исус Навин 11:1). След голямата победа на Исус Навин над тази конфедерация, той изгори града (Исус Навин 11:13) и

по-късно го подписал с Нефталим (Исус Навин 19:36). Предвид важността на града, който командваше жизненоважен път за нашествия от север, Хасор беше укрепен от Соломон. В дните на Факай той беше превзет от Тиглатпаласар III (4 Царе 15:29).

Мегидо. Това е била важна крепост в южната част на равнината Ездрелон. Тя е контролирала проход между равнините Сарон и Ездрелон. Градът е бил предоставен на Манасия, но не е бил покорен по време на разделянето на земята (Исус Навин 17:11–13). Споменава се в разказа за битката между ханаанските царе и Девора и Варак (Съдии 5:19). Именно в Мегидо избягал Охозия, когато бил поразен от Ииуй, и там умрял (4 Царе 9:27). В Мегидо също така е починал Йосия, докато се опитвал да спре силите на Нехао от Египет по пътя му на север към Ефрат (4 Царе 23:29). Мегидо е бил щателно разкопан. Сред разкритите руини са каменни конюшни с циментов под за близо 500 коня. Първоначално те са били приписвани на времето на Соломон, но сега се смята, че са на Ахав.

Гезер. Това е бил важен ханаански град, разположен на бастиян, простиращ се навътре в морска равнина, на 10 км западно-северозападно от Айалон, на границата с Ефрем (Исус Навин 16:3). Градът е бил предоставен на левитите (Исус Навин 21:21), но не е бил превзет по време на завладяването (Съдии 1:29), въпреки че е бил зависим от тях за известно време (Исус Навин 16:10). Той е заемал стратегическо положение в равнината Айалон, важен проход, често използван от филистимците, които са се насочвали към централните планини. Споменава се многократно във връзка с битките на Давид (2 Царе 5:25; 1 Лет. 14:16; 20:4).

16. За подарък. Гезер е превзет от фараона и даден като зестра по случай. за брака на дъщеря му със Соломон. Съществуват редица записи за предоставяне на важни териториални права като зестра по случай кралски сватби в древния Изток.

17. Гезер. Този град е бил внимателно разкопан и библейският разказ за неговото разрушение и възстановяване около 1000 г. пр.н.е. е окончателно потвърден. Интересно откритие е изсечен в скала тунел, водещ надолу през скалата до извор в пещера на 28,7 м под повърхността на скалата и 36,6 м под сегашното ниво на земята. Заслужават да се отбележат и масивните укрепления на града, включително кули, които по-късно са добавени към ранните стени, вероятно от Соломон.

Долният Бет-орон. Имало два града с име Бет-орон, и двата разположени в планински проход между долината Айалон и Гаваон в централните планини. Долният град е на около 19,2 км северозападно от Йерусалим. На 2,8 км на изток, на 225 м над долния град, се намира Горният Бет-орон. И двата града били укрепени от Соломон (2 Лет. 8:5). След като поразил амореите в Гаваон, Исус Навин ги преследвал по този проход (Исус Навин 10:10, 11).

Именно през този проход филистимците се изкачиха, за да воюват със Саул (1 Царе 13:18), а също и през този проход генерал Аленби се приближи срещу турците по време на Първата световна война.

18. Баалат. Този град не е със сигурност идентифициран. Той е групиран с градовете Айалон и Екрон в края на морската равнина, в територията, първоначално отредена на Дан (Исус Навин 19:42–44). Йосиф Флавий го поставя близо до Гезер (Древности viii. 6. 1).

Тадмор. Евр. Тамор, но в паралелен пасаж, Тадмор (2 Лет. 8:4). Съществува значителна несигурност относно това кой град се има предвид. Някои го отъждествяват с Тамар,

град, споменат от Езекиил като южната граница на новата земя Израел (Езекиил 47:19; 48:28). Точното местоположение на този град не е известно, но се смята, че е бил на юг от Мъртво море. От друга страна, има друг град на име Тадмор на около 210,7 км североизточно от Дамаск и на около 179,2 км западно от Ефрат в оазис в Сирийската пустиня. Този град се споменава няколко пъти в надписите на Тинглатпаласар I като в земята на Амурру (Сирия). Много години по-късно Тадмор попада под контрола на римляните, които го наричат с гръцкото му име Палмира, и именно този град Йосиф Флавий счита за „Тадмор в пустинята“, който Соломон построява (Древности viii. 6. 11). Еврейската дума тамар

означава „палмово дърво“, значение, запазено в по-късното име на Палмира.

Учените като цяло не смятат за възможно царството на Соломон да е имало е имал толкова обширни граници. Но във връзка с изграждането на „Тадмор в пустинята“, Летописи съобщават, че Соломон отишъл срещу „Емат-Сова и го надвил“ (2 Летописи 8:3, 4). Смята се, че това място е област на около 60 мили северно от Дамаск и 100 мили западно от Тадмор-Палмира и споменаването му би означавало кампания, в която цялата тази северна област е поставена под израилтянски контрол. В 1 Царе 4:24 северната граница на царството на Соломон е дадена като Типса, град, за който се смята, че е на Ефрат, на около 100 мили северно от Тадмор. Всичко това изглежда показва, че царството на Соломон е било много по-голямо, отколкото обикновено се приема, и че „Тадмор в пустинята“ (1 Царе 9:18) може би е бил известният Тадмор-Палмира в Сирийската пустиня.

В земята. Вероятно е добавена фраза, която с гордост показва, че този граничен град беше в пределите на обширните владения на Соломон.

19. Желаше да гради. В гордостта си от амбицията и просперитета си Соломон се зае с много обширни строителни начинания. Описание на някои от амбициозните му проекти е дадено в Екл. 2:4–10, които включват къщи, градини, овощни градини, водни басейни— „каквото и да пожелаят очите ми.“ Стремейки се да надмине славните постижения на всички народи около него, амбицията на Соломон го отвежда в начинания, които са против целите на Небето и най-добрите интереси на държавата. Тежките бремена, поставени върху хората, скоро стават непоносими и водят до недоволство, огорчение и окончателен бунт.

21. Данък от робска служба. Изискване за принудителен труд в интерес на обширните строителни предприятия на Соломон. Скоро след завладяването някои от жителите на земята били обложени с данък, който обаче продължил само докато Израел бил силен (Съдии 1:28). Давид бил наложил много от местните жители на принудителен труд (1 Лет. 22:2).

22. Без роби. Това освобождаване, предоставено на израилтяните от вида робска служба, наложена на местните жители, не ги освобождава от определени видове принудителен труд. Соломон събра набор от 30 000 мъже „от целия Израил“ (гл. 5:13, 14). Въпреки че бяха положени усилия тази служба да бъде възможно най-приемлива, тя все пак предизвика толкова силно негодувание, че беше едно от основните оплаквания срещу трона по време на смъртта на Соломон (гл. 12:4) и доведе до убиването с камъни на Адорам, който беше назначен да отговаря за данъка (гл. 12:18).

Воини. Като цяло обаче се полагаха усилия да се третират израилтяните като висша и доминираща раса. Те бяха избрани да бъдат царските воини и придворни, директори в различните предприятия и командири на неговите колесници и конници. Но с нарастването на абсолютната власт на царя, те все повече деградираха и

по-скоро в потискащ и безчувствен деспот; любимците му станаха арогантни и самонадеяни, а положението на по-необлагодетелстваните вероятно се различаваше от крепостничеството повече по име, отколкото в действителност. В резултат на това недоволството стана дълбоко и широко разпространено.

23. Началник на офицерите. Тъй като Соломон е имал 3300 офицери (виж гл. 5:16), споменатите тук 550 служители сигурно са били от по-висок ранг. Във 2 Лет. 8:10 броят на „началните служители на цар Соломон“ е даден като 250, докато общият брой на „надзирателите“ е 3600 (2 Лет. 2:18). Следователно, книгата „Царе“ и книгата „Летописи“ са единодушни относно общия брой служители, но се различават по отношение на броя във всеки от двата ранга.

24. В дома ѝ. Във 2 Лет. 8:11 е дадена причина за това преместване: „Защото „...местата са свети, където е дошъл ковчегът Господен.“ Тъй като ковчегът бил внесен в Давидовия град (2 Царе 6:12), Соломон очевидно смятал цялата област за свещена и неподходяща за дома на чужденката си. Предполага се, че новите царски покои вероятно са били на хълма западно от района на Храма, с долината Тиролеон между тях.

25. Три пъти в годината. Празникът на безквасните хлябове, Празникът на седмиците и Празникът на шатрите (2 Лет. 8:13), трите важни годишни празника, на които всички еврейски мъже трябвало да присъстват в Йерусалим (Исх. 23:14–17; Втор. 16:16).

Принасял ли е Соломон жертва? Някои предполагат, че този стих предоставя доказателство, че Соломон е служил като свещеник три пъти годишно, принасяйки жертви и изгаряйки тамян. Но в Библията няма нищо, което да оправдава това мнение. Казва се, че човекът, който е принесъл жертва, я е принесъл (Лев. 2:1; 3:1, 3, 7, 9, 14). Във връзка с жертвоприношенията след освещаването на Храма се добавя, че „свещениците са служили на службата си“ (2 Лет. 7:5, 6). На такива церемонии Соломон вероятно не е отивал по-далеч от който и да е от обикновените хора в принасянето на тамян или жертва, позволявайки на свещениците да изпълняват такива функции, които са били изключително техни (Лев. 1:7, 8, 11; 2:2, 9, 16; 3:11, 16; 10:1, 2; Числа 16:1–7, 17–40; и др.).

26. Ецион-Гебер. Това място се намира в началото на Акабския залив, морско пристанище на Едом на ръкав на Арабския залив. Израилтяните са лагерували близо до това място по време на пътуванията си през пустинята (Числа 33:35; Втор. 2:8). Мястото, сега на 500 ярда от морето, е било или Ецион-Гебер, или предградие и търговски център, свързани с него. Разкопана е сграда, преди идентифицирана като топиля, а сега като укрепен склад; и различни артефакти от мед са открити на други места на мястото (вижте Втор. 8:9). Соломон очевидно е контролирал сухопътния търговски път от Палестина до Арабия и морския път до Офир. Амбицията да контролира тези пътища вероятно е била една от основните причини за борбите между Израел и Едом. Саул воюва срещу Едом (1 Царе 14:47), а Давид разполага гарнизони там (2 Царе 8:14; 1 Лет. 18:13). „Йосафат построи кораби от Тарсис, за да отидат в Офир за злато; но те не отидоха; защото корабите бяха разбити в Ецион-Гавер“ (3 Царе 22:48). В дните на Йорам, Едом се оттегли от Юдея и беше подчинен на свой собствен цар (4 Царе 8:20). Амасия водеше успешна война срещу Едом (4 Царе 14:7), а синът му Азария „построи Елат и го възвърна на Юдея“ (4 Царе 14:22).

Елат. Понякога се пише Елат. Място в Акабския залив близо до Еционг-ебер. Името е оцеляло в Ейлат, съвременния град близо до това място.

27. Хирам изпрати. Евреите не бяха мореплаватели; затова Соломон използва на финикийски моряци, подобно на това как египтяните са наемали моряци от Библос в различните си търговски предприятия в района на Червено море.

28. Офир. Идентифицирането на Офир с Пунт вече е почти сигурно. Пунт е бил вероятно разположен в днешния Сомалиленд, на североизточното крайбрежие на Африка. В допълнение към златото, продуктите, получени оттам, са били алмугови дървета и скъпоценни камъни (гл. 10:11), а вероятно и сребро, слонова кост, маймуни и пауни (гл. 10:22). Има сведения за египетската царица Хатшепсут, която изпраща експедиция до Пунт, за да донесе смирови дървета за храма си. Корабите на египетската царица донасят оттам също абанос, слонова кост, злато, канелено дърво, пантерови кожи, маймуни и бабуини.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

2 бр. 75

15-19РК 71

16 РК 53

26, 28 FE 501; РК 72

ГЛАВА 10

1 Савската царица се възхищава на мъдростта на Соломон. 14 Златото на Соломон. 16 Неговите мишени. 18 Тронът от слонова кост. 21 Съдовете му. 24 Даровете му. 26 Колесниците му и конете му. 28 Данъкът му.

1. Савската царица. Съществуват значителни различия в мненията относно страна, над която управляваше тази царица. Както Арабия, така и Етиопия имат претенции за такова име и такава царица. Изразът „южна царица“, приложен към Савската царица в Матей 12:42, би се отнасял еднакво добре и за царица както на Арабия, така и на Етиопия. Резултатите от последните археологически проучвания в Южна Арабия са склонни да идентифицират царицата с тази територия, а нейната столица - с Мариб в Йемен. Арабската Шеба е била велика страна на подправките и мнозина са склонни да вярват, че това е била онази Шеба, чиято царица е посетила Соломон (виж том I, стр. 131, 275).

2 Подправки. Подправките на Арабия отдавна са известни. В Езекиил 27:22 Шеба е споменава се, че е търгувал с Тир с подправки, скъпоценни камъни и злато.

3. Всичките ѝ въпроси. Несъмнено въпроси, свързани с разнообразни области на знанието. На тези въпроси Соломон даде полезни, интелигентни отговори, които насочиха ума на царицата към истинския източник на неговата мъдрост и просперитет.

5. Изкачване. Евр. 'олах, обикновено превеждано като „всеизгаряне“, което би имало смисъл тук. Царицата може да е била свидетел на едно от тези жертвоприношения, при което са били използвани огромен брой животни. Ако преводът „изкачване“ трябва да се запази, някои смятат, че препратката е път, водещ от долния град към Храма.
област.

9. Благословен да бъде Господ. След като Савската царица стана свидетел на мъдростта и делата на Соломон, тя отговори не с думи, които показваха просто формална признателност за гостоприемството, което ѝ беше оказано, а с думи, които разкриваха, че сърцето ѝ е било дълбоко трогнато. В отговора си тя засегна съвсем леко цялото външно великолепие и доказателства за светски просперитет и постави основния акцент върху възхваляването на Бога на Соломон, който му беше дал мъдростта и просперитета си, и славата му, която се беше разпространила по целия свят. Вместо да възхвалява човешкия агент, тя с право беше водена да отдаде слава на Бога. Нейното посещение може би е довело до нейното обръщане във вярата. Има основания да се вярва, че царицата ще бъде сред спасените в Божието царство (Матей 12:24). Бог е възнамерявал много такива обръщания във вярата да са резултат от това, че Израел играе своята роля сред народите на земята. Оттук и там от всички народи мъжете трябваше да отиват в Израел.

и там да се запознаят с Бога на Израел. По такъв начин светлината трябваше да се разпространи сред всички народи.

10. Тя даде. Това, което Савската царица даде на Соломон под формата на материални неща, беше малка компенсация за това, което получи под формата на духовни неща. Тя даде злато, скъпоценни камъни и ароматни подправки, но в замяна получи небесни съкровища, надхвърлящи стойността на хората.

11. Злато от Офир. Глава 9:28 споменава донесането на злато от Офир, което да бъде последвано в гл. 10:1–10 от разказа за посещението на Савската царица. Сега стих 11 отново говори за златото на Офир. Вероятно има известно значение в тази подредба. Същата последователност преобладава във 2 Лет. 8:18; 2 Лет. 9:1–10. Изглежда има някаква връзка между златото на Офир, донесено от слугите на Хирам и Соломон, и златото, донесено от Савската царица. Вероятно търговията на Соломон с Офир е донесла новини на царицата за мъдростта и богатството на израилевия цар, което е довело до посещението ѝ в Йерусалим.

12. Алмугови дървета. Наричани „алгугови дървета“ във 2 Лет. 9:10. За какъв вид дърво става дума тук, не е ясно. Не е известно такова дърво като алмуг или алгум. Мнозина смятат, че се отнася за сандаловото дърво.

Стълбове. Евр. мисад, буквално „поддържа“. Паралелният пасаж във 2 Лет. 9:11 съдържа думата месилот, същата дума, която е преведена като „път“ в Съдии 20:31; 1 Царе 6:12; Ис. 40:3. Такова значение е доста малко вероятно тук и е вероятно думата да се чете като „mis'ad“, както в Книгата на Царете.

13. Каквото и да поискаше. В Ориента е обичайно не само да се желаят дарове, но и да се искат. Писмата от Амарна съдържат много неща, свързани с размяната на дарове от един кралски дом към друг, и има много молби за дарове като слонова кост, абанос, колесници, коне и злато. Соломон не само е получил, но и е дал. Савската царица се е върнала с повече, отколкото е дала, защото в допълнение към материалните си дарове, тя се е върнала у дома с това, което е с безкрайна стойност – познание за истинския Бог.

14. Тегло на златото. Сумата, посочена като годишен доход на Соломон, 666 таланта злато, е огромна цифра. Същото тегло злато, оценено по съвременни стойности, би възлизало на над 18 000 000 долара. Това е повече от отчетения доход на Персия от нейните 20 сатрапии, който е възлизал на 14 560 сребърни таланта годишно. Трябва да се отбележи обаче, че тези цифри представляват само настоящата стойност на древните теглилки и не представляват действителната покупателна способност на този доход в древността.

15. Търговски кораби. Доходите на Соломон се състояли не само от реални приходи от държави, платени на данъци, и данъци върху поданиците му, но и от големи печалби от собствените му обширни търговски дейности и налози, наложени върху международната търговия.

16. Мишени. Големи щитове или щитове, покриващи дължината на тялото. Тези, изработени от Соломон, вероятно са били за показност, може би носени от царската телохранителка. Златото е било щедро използвано в ориенталските земи, както може да се види от златните колесници и ковчези в Египет.

17. Щитове от ковано злато. Това бяха по-малки щитове от „мишените“ от стих 16 и вероятно са били кръгли. Тъй като е имало 200 мишени и 300 щита, общият брой би бил 500. Телохранителите на Давид са наброявали 600 мъже (2 Царе 15:1). Възможно е личната телохранител на Соломон да е наброявала 500 мъже и златните щитове да са били използвани от тях при официални поводи, а друг път за украса на стените на внушителния „дом на

„Ливанската гора.“ Така екипирана войска с щитовете от блестящо злато, маршируваща пред своя цар, би представлявала великолепно зрелище.

18. Трон от слонова кост. Самият трон вероятно е бил от дърво, а слоновата кост, нарязана на тънки плочи и издълбана в декоративни шарки, инкрустирана със злато, е била нанасяна външно като фурнир. Поразителни примери за този вид изработка са открити в Палестина, както в Самария, така и в Мегидо. Вероятно „дворците от слонова кост“ от Пс. 45:8 и „къщите от слонова кост“ от Амос 3:15 са използвали същия вид декоративни ефекти.

19. Шест стъпала. Самият трон несъмнено се е намирал на повдигната платформа, до която са се приближавали шестима стъпки, очевидно за да го открият на командна позиция.

Кръгъл. Евр. „агол“, което може да се изписва като „егел“, което прави фразата да се чете „телешка глава отзад“. Фактът, че преводачите на LXX четат „егел“ вместо „агол“, се вижда от техния превод „и телета в удебелен релеф до трона зад него“.

20. Дванадесет лъва. Входовете на асирийските дворци обикновено били декоративно охранявани от големи крилати бикове, по един от всяка страна на портата. В други земи лъвовете били използвани за подобни декоративни цели. За трона на Соломон имало по един лъв от всяка страна на всяко от шестте стъпала, което представлявало внушителен подход. Дванадесетте лъва вероятно са били емблематични за дванадесетте племена.

Не е точно така. Високата височина, внушена от шестте стъпала, двойният ред лъвовете от страни и пицната употреба на слонова кост и злато, сигурно са създали трон, чието величие е било несравнимо.

21. Съдове за пиене. Чаши, купи и чинии от злато не са били рядкост в ориенталските двореци. И все пак глътка вода е толкова сладка и освежаваща от глинени съдове, колкото и от най-богато гравирани златни чаши.

От сребро. Според стих 27, Соломон „направил среброто в Йерусалим да бъде като камъни“. беше толкова изобилно, че за двор, толкова великолепен като този на Соломон, среброто не би се използвало дори за по-обикновените прибори.

22. Таршиш (по-често изписвано Таршиш). За името, както е посочено сред потомци на Яван, и както е приложено към Тартес в Испания, вижте върху Бит. 10:4. Тартес вероятно е мястото, за което Йона отплава от Йопа (Йона 1:3). Но Тарсис, което означава „топилня“, вероятно е името на няколко места, като например в Сардиния или Тунис, които са доставяли метали на тирските флоти (Исая 23:1, 6, 14; Езекиил 27:12, 25).

„Тарсишки кораби“, считани преди за кораби, достатъчно големи, за да отплават до Испания, сега се тълкуват като „рафинерен флот“. Флотът на Соломон не е могъл да отплава от Ецион-Гебер до Средиземно море, а вероятно до Офир (виж гл. 9:26–28).

Веднъж на три години. Този „флот на Тарсис“, действащ с помощта на Хирам от Тир, изглежда е бил базиран в Ецион-Гавер (гл. 9:26); той е могъл да плава оттам до далечни пристанища в Африка, Индия, вероятно дори в Китай. Следователно, тригодишно пътуване, с чести спирки в пристанища, би било разумно. Изрично е посочено обаче, че корабите на Соломон са отишли в Тарсис (2 Лет. 9:21); Йосафат и Охозия са построили кораби в „Ецион-Гавер“, „за да отидат в Тарсис“ (2 Лет. 20:36).

Тъй като флот, плаващ от Ецион-Гебер, в Акабския залив, едва ли би могъл да отиде в Испания, и тъй като товарите са включвали „маймуни и пауни“ (или маймуни и бабуини, виж RSV, бележка), някои смятат, че това е Таршис в Африка, вероятно в Офир или Пунт, в Сомалиленд.

23. Превъзхождаше всички царе. Това беше в хармония с Божието обещание към Соломон (1 Царе 3:13) и на Израел при условие на вярност (Второзаконие 28:1, 13). По времето на Соломон империи като Асирия, Вавилон и Египет са били в ниско положение и затова е било буквално вярно, че царството на Соломон е било на първо място по мъдрост, богатство и блясък.

24. Земята търсеше. Божията цел беше Израел да бъде поставен „високо над всички народи на земята“ и да бъде „главата, а не опашката“ (Второзаконие 28:1, 13). Но Божието дете търси първо Божието царство (Мат. 6:33, Лука 12:31). Най-висшата мъдрост на света е Божията мъдрост и тази мъдрост е основата на всяка друга мъдрост и тайната за намиране на най-големите благословии и съкровища на земята. Божията цел се изпълняваше във възвисяването на Израел. Народите, които „търсеха Соломон“, трябваше да чуят за Соломоновия Бог и да получат покана да приемат религията на Йехова. Постепенно, чрез такива контакти и чрез агресивни мисионерски усилия, светът трябваше да бъде евангелизиран.

Която Бог беше поставил. Мъдростта на Соломон, която цялата земя дойде да чуе, беше тази, която идваше от Бога и която водеше към Бога. В тази висша мъдрост се криеше тайната на истинската сила и слава на царството Израел.

25. Неговото настояще. Този стих ясно показва естеството на обширното дело на Соломон царство. То се състоеше от слабо компактна група държави-бенефи, които отдаваха почит и плащаха данък на доминиращото царство Израел. Такава беше природата на много ранни ориенталски империи. Много от държавите, които тогава плащаха данък на Израел, несъмнено са отдавали данък и на други велики съседни народи.

26. Колесници и конници. Вижте гл. 4:26. Събирането на колесници и конници е знак за военно завоевание и разширяване на империята със сила. Натрупването на коне беше изрично против целта на Бог, който заповяда на бъдещия цар на Израел „да не си умножава коне“ (Второзаконие 17:16). Печалбите, осигурени по такива начини, в крайна сметка щяха да се окажат само загуба. Соломон не го осъзнаваше. Той вече стоеше на жизненоважен кръстопът. Пред него лежеше пътят на послушанието, който щеше да доведе до траен мир и слава; и пътят на непослушанието, който щеше да доведе до проблеми, потисничество и срам.

Градове за колесници. Тези градове вероятно са били военни постове, за да държат под контрол покорените народи. Разкопани са конюшни в Мегидо, най-вероятно на Ахав (виж гл. 9:15).

27. Като камъни. Среброто и кедрите бяха често срещани, но благочестието беше рядкост. Мъже, които се умножават Златото умножава скръб и проблеми. Мъжете, които умножават истинската любов, имат богатства от мир и удовлетворение, които никакво количество злато не може да осигури (Пр. 16:8, 16).

28. Ленена прежда. Евр. *miqweh*, превеждано по различен начин като „събиране“ (Бит. 1:10), „локви“ (Исх. 7:19), „изобилие“ (Лев. 11:36), „надежда“ (Ездра 10:2; Йер. 14:8, 17:13). Тук обаче вече определено е известно, че е собствено име и следователно трябва да се транслитерира, а не да се превежда. LXX, например, предава *miqweh* като „от Текуе“. RSV го дава като *Kue*, което е идентифицирано като древно име за Киликия. Освен това е предложено еврейската дума *miṣraim*, „Египет“, да се чете *muṣrim*, „Musri“, по-късно известна като Кападокия, регион, съседен на Киликия, в Анатолия (Мала Азия). *Kue* и *Musri* се появяват заедно в известния монолитен надпис на Салманасар III и поотделно в други асирийски източници. В Амарнските писма и

В различни асирийски текстове Мусри се споменава като известен с коневъдството. Хетите дори са публикували текст по темата. От Анатолия знанието за коневъдството се разпространява в Сирия, където се занимава с него в угаритски ветеринарен трактат от 14-ти век.

Следователно стих 28 може да се преведе като „И износът на конете на Соломон [беше] от Мусри [Кападокия] и от Куе [Киликия]; царските търговци ги получаваха от Куе на цена.“ Египтяните, доколкото показва наличната в момента информация, не са отглеждали коне за износ. Изглежда обаче има общо съгласие, че мисраим, Египет, е правилното четене в стих 29 (вижте върху Битие 10:6). Египет е бил важен износител на колесници, макар и не на коне. Като едно от своите бизнес начинания Соломон по този начин е осъществявал това, което изглежда е била печеливша търговия с киликийски коне и египетски колесници.

Търговията е почтено призвание и носи много справедливи и ценни ползи. Но тя също така предлага много изкушения и често осигурява бърз път към гибел. Тъй като израилтяните ставали все по-заинтересовани от светските облаги, те се озовавали все по-далеч от Бога. Алчността заемала мястото на милостта и интересите на себе си били обслужвани, а не на общите интереси на всички. На такава основа нацията не можела да издържи. Хората следвали царя по пътя на егоизма и глупостта и въпреки че често били порицавани от пророците, упорствали в курс, който можел да завърши само с гибел.

29. Хетити. По времето на Соломон някога великата хетска империя се е разпаднала на парчета и са останали само фрагментите ѝ – редица дребни хетски държави в Северна Сирия. Както хетите, така и египтяните са използвали широко коне и колесници, в резултат на което е имало активен обмен на египетски колесници и анадолски коне. Соломон се е озовал в изгодна позиция да действа като посредник в този международен обмен. Що се отнася до анадолския интерес към отглеждането и обучението на коне, вижте стих 28. Съществуват записи за египетски данък върху коне към Саргон и Ашурбанипал.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1, 2 РК 66

3–9РК 67

11 Изд. 49; П.К. 72; 7С. 217

22 Ед 49; 7Т 217

26 РК 56

ГЛАВА 11

1 Съпругите и наложниците на Соломон. 4 В напреднала възраст те го увличат към идолопоклонство. 9 Бог заплашва го. 14 Противниците на Соломон бяха Адад, който беше гостоприеман в Египет, 23 Резон, който царуваше в Дамаск, 26 и Йеровоам, на когото Ахия пророкува. 41 Делата, царуването и смъртта на Соломон: Ровоам го наследява.

1. Много непознати жени. Дотук в историята за богатството и славата на Соломон много признаци за морална слабост станаха очевидни. Прекомерното натрупване на сребро и злато и умножаването на коне бяха в нарушение на предупрежденията, дадени от Моисей (Второзаконие 17:16, 17). Недостатъците на Соломон в това отношение не са конкретно споменати като такива. Фактите са просто изложени като факти, които читателят трябва да тълкува като доказателства за успех и слава или като победи в предстоящи проблеми. Но по отношение на умножаването на съпругите, ексцесиите на Соломон бяха толкова забележителни, че се обръща специално внимание на провалите на монарха в това отношение. Умножаването на съпругите е споменато от Моисей в същата връзка с умножаването на коне, сребро и злато (Второзаконие 17:16, 17). Въпреки че отстъпничеството на Соломон тук е от

проследен до „странни жени“, ролята, изиграна от други фактори за неговото падение, не бива да се пренебрегва.

2. Относно това. Господ беше дал изрични инструкции, че не трябва да има смесени бракове с народите на земята (Исх. 34:11–16; 7:1–4). Соломон, който е трябвало да даде най-висшия пример за подчинение на тази заповед и за прилагане на закона, се превърна в най-фрапантния му нарушител. Човекът, който беше най-мъдър от всички хора, стана най-глупав от всички хора. Никога не е мъдрост да се противоречи на изрична заповед на Господа.

3. Отвърна сърцето си. Точно това беше казал Господ, че ще бъде резултатът на чуждестранни бракове (Исх. 34:16; Втор. 7:4). Соломон беше запознат с това указание и нямаше извинение за нарушаването на изричната заповед от негова страна.

4. Не е съвършен. Колко жалко, че човек, който е започнал толкова добре в младостта си, е успял да се представи за такъв тъжен спектакъл в по-късните си години. Този, който е бил господар на хората, сега се е превърнал в разточител и роб на собствените си страсти. Несъмнено Соломон е спазвал формалностите на собствената си религия, но сърцето му е било далеч от съвършенство в очите на Бога.

5. Астарта. Богинята на любовта и плодородието, чието поклонение е било изпълнено с разпуснатост и нечистота.

Милком. Главният бог на амонците.

Мерзост. Поклонението пред тези местни богове включвало ритуали, твърде ужасни, за да бъдат споменати. Престъпленията, извършени в служба на тези богове, били толкова чудовищни, че Господ заповядал местните народи на Ханаан, занимаващи се с поклонението на тези божества, да бъдат напълно унищожени (Второзаконие 7:2–5).

7. Високо място. Соломон не само позволил сърцето му да се увлече по тези езически богове, но стигнал дотам, че да установи центрове за тяхното поклонение. Увлечен по красотата на езическите си съпруги, той се присъединил към тях в идолопоклонството им.

Хълмът. Елеонската планина, където са били построени много красиви сгради като идолопоклоннически светилища (виж РК 57).

Молох. Вероятно в този стих се чете „Милком“, което се среща в стихове 5 и 33 като подобно на бога или мерзостта на аморейците. Премахването на последното „м“ може да промени Милком на Молох. Те са почти идентични (mlkm и mkl) в безгласната еврейска писменост, защото точките, обозначаващи гласни звуци, са добавени дълго след библейските времена. Има и друга причина да видим Милком в този стих, който свързва високото му място с това на Хамос, на хълм „пред“ (източно от) Йерусалим. Точно там е било мястото на Милком, докато мястото за човешки жертви на Молох е било в долината Еном (4 Царе 23:13, 10).

9. Беше ядосан. Младият мъж, който започна живота си с толкова големи обещания, който беше проявил толкова високи благоволения от Господа и бил толкова удостоен с проявления на Божието присъствие, сега, в по-късен живот, се отклонил толкова от правилното, че Господ се разгневил на него и оттеглил благословията Си.

11. Разкъсайте царството. Соломон беше съгрешил тежко, но Бог благоволи да говори с него. Посланието сега беше различно от това, което беше в дните на младостта и невинността му. Тогава Господ се яви с обещание за благословия; този път със строго предупреждение за злините, които непослушанието щеше да донесе. Той щеше да загуби царството, дадено на баща му.

12. За Давид. Господ помни Своите и от милост към тях, милост към някои, чието срамно поведение не заслужава милост. Бог е „милостив и

„благосклонен, дълготърпелив и многомилостив“ (Пс. 103:8). В гняв Той помни милостта. Заради Давид заплашеното наказание беше отложено.

13. Едно племе. Ако не беше заради Давид, цялото царство щеше да бъде отнето от сина на Соломон. В такъв случай само едно племе, Юда (гл. 12:20), беше запазено за дома на Давид. Вениамин и Левий (2 Лет. 11:12, 13) трябваше да бъдат с Юда и бяха включени в Юда, за да образуват един народ.

14. Противник. Авторът на книгата „Царе“ сега представя различните проблеми от царуването на Соломон. Не бива да се мисли, че те са били запазени единствено за последните години от живота му, защото докато Соломон продължавал да затъва все по-дълбоко в греха, той установявал, че проблемите му се увеличават. Божието присъствие не може да пребъдва вечно с онези, които презират Неговата благодат. Упорито отхвърляне на милостта и любовта на Господа кара Бог най-накрая да оттегли Своята възпираща ръка и Своята защитна благодат, в резултат на което злият се намесва, за да разкъсва и унищожава. Скръбта и горкото идват от Сатана. Соломон имал възможност да види в споветяните го беди истинската природа на този, на когото бил избрал да се подчинява.

Адад. Често срещано семитско име. Среща се в списъка на едомските царе от Битие 36:31–39, а също и като обозначение на сирийските царе „Вен-Адад“ (3 Царе 15:18; Йеремиа 49:27) и „Ададезер“ (2 Царе 8:3–6).

15. В Едом. Тук имаме ценна историческа бележка. Давид беше завладял Едом (2 Царе 8:14; 1 Лет. 18:12, 13), но малко се знае за кампанията, която сигурно е включвала много интересни подробности. Този разказ за несгодите на Соломон разкрива история, която иначе може би не би била запазена. Очевидно Давид е направил опит да унищожи тази омразна раса на юг (1 Царе 11:15, 16), в резултат на което някои слуги избягали с младия принц Адад в Египет. Не е известно кой е египетският цар, който е предоставил убежище на Адад, защото това е период на голяма несигурност и безпокойство в Египет. Но получаването на царско изгнание е било както подходящ ориенталски етикет, така и отлична политика, както в случая с Йеровоам (1 Царе 11:40). След смъртта на Давид, Адад се завръща в Едом, за да бъде трън в тялото на Соломон. Такива записи като този хвърлят полезна светлина върху международната политика на онова време.

23. Резон. Давид участвал в успешни войни срещу сирийските царе (2 Царе 8:3–13; 10:6–19). Смазването на Ададезер, царят на Сова, остави страната в объркване, в резултат на което водачът на една от въоръжените групи, Резон, успя да се утвърди в Дамаск като цар, за да бъде противник на Соломон. Това е първият цар на Дамаск, чието име е известно.

26. Йеровоам. Първото споменаване на човека, чието име ще стане пословично за нечестие. Нечестивите царе на Израел оттогава нататък редовно са оприличавани на него и неговия „грех, с който той направи Израил да греши“ (1 Царе 15:26; вж. 1 Царе 16:2, 19, 26; 21:22; 22:52; 4 Царе 3:3; 10:29, 31; 13:2, 6, 11; 14:24; 15:9, 18, 24, 28; 17:21, 22). Той беше от племето на Ефрем, което изпитваше древна и неудържима ревност към Юда, защото Господ „отхвърли скинията на Йосиф и не избра племето на Ефрем, а избра племето на Юда“ (Пс. 78:67, 68).

Вдигна ръката си. Тази фраза означава бунт (2 Царе 20:21).

27. Построил Мило. Работата на Соломон по Мило очевидно е била завършена, след като той е завършил работата си по Храма и двореца (виж 1 Царе 9:15, 24). Давид преди това беше направил много за укрепването на тази област в древния йевусейски град, превзет от него (2 Царе 5:9; 1 Лет. 11:8).

28. Доблестен мъж. Йеровоам беше мъж, който беше бдителен и способен, способен и смел във вземането на решения и в изпълнението им. Рядко е имало толкова голямо значение за издигането на човек на доверен пост, колкото изборът на Йеровоам за отговорен пост от Соломон. Соломон несъмнено е гледал външните характеристики на младия мъж, без да може да прецени какво е в сърцето му.

Естествените лидерски таланти на Йеровоам, ако бъдат посветени на Бога, биха му позволили да направи много в полза на доброто, но ако не, той би направил много в полза на злото.

Заповедта. Соломон назначил Йеровоам за надзорник на целия принудителен труд, изискван от племето на Ефрем за построяването на Мило и укрепването на Давидовия град.

30. Новата дреха. Дрехата е била носена от пророка (виж стих 29). Английската дума „caught“ почти предполага, че пророкът е хванал дрехата на Йеровоам, но еврейската просто казва „taid“. Новата дреха представлявала новото царство, установено толкова наскоро, но което е било на път да бъде разкъсано на парчета. Символичните действия са често срещани в пророчествата (Йеремиа 13:1–11; 19:1; 27:2; Езекиил 4:1–14, 9; 12:3–7; 24:3–12, 15–24) и са били ефективно средство за силно предаване на посланията на Господа.

31. Ще разкъсам. Обединената монархия трябваше да бъде разкъсана на парчета и десет от нейните племена трябваше да се заклят във вярност на нов господар, който не беше от дома Давидов. Урокът беше преподаден, че „Всевишният владее над царството на хората и го дава комуто ще“ (Даниил 4:17).

32. Едно племе. Докато десет племена трябвало да отидат при Йеровоам (ст. 31), само две щали да отидат при дома на Давид. Но „едното племе“ на Юда включвало Вениамин (2 Лет. 11:12, 13). Юдейското царство също се превърнало в убежище за левитите, които отказали да подкрепят отстъпническата религия на Йеровоам.

34. Заради слугата ми Давид. Тази фраза, често повтаряна, изяснява голямата милост на Бог към Неговите деца.

Пазеше заповедите ми. Това беше, защото Давид беше послушен на Господа, спазвайки Неговите заповеди и постановления, че Бог му е оказал големи благоволения. Тази похвала към Давид е забележителна предвид тежките грешки на Давид, както в случая с хетееца Урия (2 Царе 11) и в акта на преброяване на Израел (2 Царе 24). И за двата провала Давид искрено се разкая и чрез даровете на благодарта беше приет, сякаш никога не е извършвал тези нарушения. Характерът не се определя окончателно от случайни дела или прегрешения, а от обичайната тенденция на живота.

36. Светлина. Бог възнамерява пътят на праведните да бъде като „сияйна светлина, която свети все по-силно и по-силно до свършен ден“ (Притчи 4:18). Така е трябвало да бъде и със светлината на Давид. Тя никога не е трябвало да угасне, а да се засили по блясък в неговото потомство (1 Царе 15:4; 2 Царе 8:19; вж. 2 Царе 14:7). Случаят е бил точно обратното. При Ровоам блясъкът на светлината е бил значително намален. Тя е продължила да бледи през вековете, докато накрая не е угаснала, когато остатъкът от Юда е бил отведен в плен във Вавилон (4 Царе 25).

38. Ако ти. Йеровоам беше млад мъж с многообещаващи способности. Той притежаваше изключителни способности, които щяха да го направят могъщ лидер и силно влияние за добро, ако ходеше по пътищата на Господа. Бог не е пристрастен, а дава благословиите Си на всички, които са Му верни.

Сигурна къща. Обещанието беше условно и тъй като условието не беше изпълнено, то не влезе в сила. Непослушанието е основа от пясък и никаква къща не е построена върху...

може да устои (Матей 7:24-27). Династията на Йеровоам приключила със сина му Надав (1 Царе 15:25, 28).

39. Не завинаги. Скъrbите на Господа са временни, не вечни; Неговите милости траят довека (Пс. 103:8, 9, 17). Поради провала на потомците на Давид, обещанията към Давид е трябвало да се изпълнят напълно в духовния дом на църквата на Новия Завет и в Христос, Сина на Давид, Главата на църквата.

40. Да убие Йеровоам. Може би е имало основателна причина Соломон да се обърне срещу слугата си, защото Йеровоам е „вдигнал ръка“ срещу него (ст. 26). Явните действия на Йеровоам, които са предизвикали неодобрението на царя, не са свързани, но несъмнено Йеровоам е бил амбициозен и е предприел мерки, за да си осигури короната. Той е принадлежал към едно от водещите племена, на което при разделянето на Палестина е било дадено най-доброто положение в земята, едновременно най-избраният ѝ регион и самото ѝ сърце и център. Ефремците са били чувствителни към предполагаемото си превъзходство и са смятали, че когато се вземат важни решения, те трябва да бъдат консултирани (Съдии 8:1; 12:1). Несъмнено амбицията и гордостта на Йеровоам са го довели в немилост пред царя.

Шишак, цар на Египет. Това е първият цар на Египет, споменат по име в Библията. Той е първият цар на нова династия. Шишак е идентифициран с енергичния и способен Шешонк I, основател на Двадесет и втората династия. Той е бил либиец и е бил командир на наемни войски, преди да завземе трона. Столицата му е била Бубастис в Делтата. За древните народи, които не са били обвързани с договорни задължения, е било обичайно да предоставят убежище на политически бежанци.

41. Книгата на делата. Евреите са водили официални държавни документи. Така Давид е имал писар и летописец (2 Царе 8:16, 17; 20:24, 25), като записите за неговото царуване са запазени в „летописите на цар Давид“ (1 Летописи 27:24). Разказите на по-късните владетели на Израел са били съхранявани в том, известен като „книгата на летописите на израилските царе“ (3 Царе 14:19; 15:31; 22:39; 4 Царе 10:34), а тези на Юда - в „книгата на летописите на юдейските царе“ (3 Царе 14:29; 15:7, 23; 4 Царе 8:23).

Други записи за царуването на Соломон са „книгата на пророк Натан“, „пророчеството на силонеца Ахия“ и „виденията на гледача Идо против Йеровоам, сина на Нават“ (2 Лет. 9:29). За пророк Идо има още един том, озаглавен „Пророчеството на гледача Идо относно родословията“ (2 Лет. 12:15). Пророците тук се появяват в ролята на летописци. Разказът, както е даден в Книгата на царете, очевидно е компилация, извлечена от различни източници. Може да се има пълно доверие в историческата точност на материала в Книгата на царете, основан на пълни, оригинални и официални източници и приведен в окончателна форма под божествено вдъхновение.

42. Четиридесет години. От Давид нататък, Старият завет запазва продължителността на царуването на различните царе на Израел и Юдея. Йосиф Флавий посочва продължителността на царуването на Соломон като 80 години („Древности“ viii. 7. 8). Това показва, че данните на Йосиф Флавий често се различават значително от библейските и не винаги може да се разчита на тях.

43. Спа с бащите си. Стихове 41 до 43 представят официална формула, която отсега нататък трябва да се следва при записване на разказите за царете. Тази формула включва изявление относно официалния запис, от който е взет разказът, посочва факта, че царят е спал с бащите си, посочва мястото на погребението и дава името на наследника (виж 1 Царе 14:29, 31; 15:7, 8, 23, 24; 2 Царе 8:23, 24; 12:19, 21; и др.).

Градът на Давид. Оттогава нататък това е било обичайното място за погребение на царете на Юда. В някои случаи погребението е било в частна гробница (виж 2 Царе 21:18, 26; 23:30). Под

При специални обстоятелства погребението е било в Давидовия град, но не в царската гробница (виж 2 Лет. 21:20; 24:25; 26:23; 28:27). В знак на уважение свещеникът Йодая е бил погребан в царските гробници (2 Лет. 24:16). За Езекия се казва, че „го погребяха в горната част на гробниците на Давидовите синове“ (2 Лет. 32:33).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–8FE 498; PP 51–60; 2T 306; 6T 250

4 4T 508

4, 5 PK 56

6–8PK 405

7 PK 57

9, 10 бр. 75

11, 12, 14–28PK 77

28, 31, 33PK 87

34, 35 PK 88

43 PK 878

ГЛАВА 12

1 Израилтяните, събрани в Сихем, за да коронясат Ровоам, чрез Йеровоам му отправят молба за облекчение. 6 Ровоам, отхвърляйки съвета на старейшините, по съвет на младите мъже им отговаря грубо. 16 Десет племена се разбунтуват, убиват Адорам и прогонват Ровоам. 21 Ровоам, събирайки войска, е забранен от Семая. 25 Йеровоам се укрепва чрез градове 26 и чрез идолопоклонството на двете телета.

1. Ровоам. Сравнително подробният стил на повествованието за царуването на Соломон продължава през глави 12, 13, 14. След като е пропуснат целият разказ за идолопоклонството на Соломон и неговите противници, разказът в Летописите дава ранната част на разказа за Ровоам с почти същите думи като тези в Царе 2 Летописи 10:1–19; 11:1–4 (вж. 1 Царе 12:1–24).

Сихем. Изборът на Сихем за коронацията вероятно е бил, за да се осигури лоялността на Ефрем и северните племена. Сихем се е намирал в самия център на земята, между планината Гаризим и планината Гевал, на мястото, където Исус Навин е провел общо събрание на народа (Исус Навин 8:30–35). Близо до там е бил погребан Йосиф (Исус Навин 24:32). Наблизо се е намирал кладенецът на Яков (Бит. 33:19; Бит. 37:12; Йоан 4:5, 6; срв. Исус Навин 24:32).

3. Призова го. Записът във 2 Лет. 10:2, 3 изглежда подсказва, че Йеровоам е бил повикан не от Египет, а от Ефрем, защото несъмнено Йеровоам вече се е завърнал от Египет. Йеровоам е бил признат лидер. Имало е основателна причина за оплакване срещу трона и би било съвсем естествено въпросът да бъде представен при такъв повод и Йеровоам да участва в заседанието.

4. Тежко иго. Жалбата беше основателна. Хората не бяха доволни от тежкото бреме на данъците и принудителната работа, изисквана от Соломон за обширните му обществени работи. Като надзирател на събирането на принудителен труд в Ефрем, Йеровоам несъмнено е изслушал много оплаквания и вероятно е бил по-добре информиран относно широко разпространеното недоволство, отколкото други съветници на царя. Молбата за облекчаване на бремето е била справедлива и би било въпрос както на справедливост, така и на благоразумие да се вслушаме в оплакванията на хората.

5. В продължение на три дни. Тоест, до третия ден, вдругиден (ст. 12).

6. Старците. Съветниците на Соломон щяха да бъдат в позиция да познават настроението на хората и да дават добри съвети относно курса, който да следват. Тези мъже не бяха непременно стари по години, а стари по опит.

7. Слуга. Първото задължение на царя към народа му е да служи, а не да управлява. Ако един народ знае, че неговите интереси са първите интереси на неговия владетел, сърцата му ще бъдат свързани с неговите и те ще бъдат негови доброволни слуги. Христос дойде на света „не за да Му служат, а да служи и да даде живота Си откуп за мнозина“ (Матей 20:28).

8. Пренебрегна съвета. Възрастта носи опит, а мъдростта се увеличава с възрастта. Където младите по години и опит изоставят съвета на старейшините, там преобладава съветът на глупостта.

Млади мъже. Напълно правилно е да се съветваме както с младите, така и със старите, но трябва да се помни, че очите на младостта не виждат това, което се вижда с очите на опита и възрастта.

10. Така ще кажеш. Съветът, даден от младите другари на Ровоам, не беше мъдрост, а прибързаност и арогантност. Той не показваше нежна загриженост за благополучието на онези, на които царят беше назначен да служи, а решителност да управлява независимо от изразената воля на народа. Даденият съвет беше формулиран с ненужно обиден език и беше такъв, че не би облекчил неприятностите, а би ги влошил.

Младите мъже объркаха инатливостта с енергичност, а самонадеяността с мъдрост. Те не успяха да разчетат знаменията на времето и съветите им направиха бунта неизбежен.

11. Скорпиони. Смята се, че са фигуративен израз, представляващ камшици, въоръжени с остри предмети. кукички или върхове, чиито ужилвания бяха необичайно силни.

13. Приблизително. Целта, разбира се, беше да се демонстрира сила, но в действителност беше само демонстрация на слабост и глупост. Добрите думи идват от добри, великодушни хора и водят до подчинение и послушание, до щастие и мир. Грубите думи идват от дребни хора и възбуждат страст и горчивина, водят до вълнение и бунт.

15. От Господа. Не бива да се мисли, че съветът, даден от младите мъже, е бил Божият съвет или че отговорът, даден от царя, е бил продиктуван от Господа.

Бог е Бог на доброта и мъдрост, но думите на царя бяха думи на коравосърдечност и глупост. Бог предразполага човека към състрадание и милосърдие, а не към негодувание или злоба. Но Господ наистина довежда хората до съд, като им позволява да пожънат плодовете на собствената си поквара. Нито греховете на Соломон, нито прибързаността и безразсъдството на Ровоам Неблагодарумието беше от Господа. И двете бяха погрешни и двете произлизаха от източник, чужд на Бога. Но Господ в Своята мъдрост позволи курс, който наказваше греха с грях и глупостта с глупост. Господ, като правило, не върши чудо, което противодейства на резултати от човешки страсти, гняв, гордост, поквара и арогантност. Без да се намесва в свободната воля на човека по отношение на личното спасение и без да влияе причинно на зли дела от страна на нечестиви хора, Бог мъдро ръководи пътищата на хората и народите и изпълнява Своята воля. Така Той кара човешкия гняв да Го хвали.

16. В Давид. Думите лъхат дух на племенна завист и вражда. Ефрем беше се обединиха срещу Юда; хората от север бяха решени да си тръгнат по пътя, независим от юга. Савей използва подобни думи в бунта си срещу Давид (2 Царе 20:1).

„В шатрите си.“ Това не беше непременно боен вик, а призив всеки да се върне в племето и дома си, без да признава Ровоам.

Грижи се за собствения си дом. Това е израз на дълбоко вкоренената неприязън към царския дом на Давид. Нека този дом се грижи за собствените си дела и за собственото си племе, а останалата част от Израел да остане на мира. Те ще се грижат за себе си, независимо от Юдея, и отсега нататък няма да търпят никаква намеса.

17. Деца на Израел. Тази фраза изглежда има двойно значение. Първо, тя показва, че на територията на Юда е имало такива, които не са били членове на племето на Юда. В допълнение към Вениамин, който е имал своята част с Юда, много свещеници, левити и хора „от всички племена на Израел“ по-късно изоставили севера и се присъединили към Юда и Йерусалим (2 Лет. 11:12–17). Второ, въпреки че отсега нататък Израел е трябвало да означава предимно северното царство в противовес на Юда, фразата „деца на Израел“ вероятно е имала за цел да напомни на читателя, че истински деца на Израел също могат да бъдат намерени в Юда и че северното царство не притежава изключително право върху тази горда титла.

18. Адорам. Според 3 Царе 4:6; 5:14, Адонирам (разширена форма на Адорам) е бил над данъка. Адорам, бидейки добре запознат с оплакванията относно принудителния труд, Ровоам вероятно го е смятал за подходящ човек, който да преговаря по този въпрос. Но гледката на този човек, надзирател на потиснатите хора, е предизвикала нов изблик на ярост, което е довело до смъртта на Адорам.

Убит с камъни. Обичайна форма на смърт в древността в случаи на отмъщение от страна на тълпата. В Египет Моисей изразил страх, че египтяните могат да се надигнат в гняв, за да убият с камъни израилтяните (Исх. 8:26). По-късно израилтяните били почти готови да убият с камъни Моисей (Исх. 17:4). Давид също се изправил пред опасността от подобна смърт от разгневена група (1 Царе 30:6).

Към колесницата му. Колесницата осигурявала най-бързото средство за придвижване. Подобрена пътищата направили възможно използването на колесници в много части на Палестина.

20. Йеровоам дойде. Тези думи сякаш подсказват, че Йеровоам се е появил на сцената едва след бунта на десетте племена. Според стих 3 обаче Йеровоам е вече е действал като ръководител на народната делегация при Ровоам. Някои следват един от ръкописите на LXX, който пропуска името на Йеровоам в стихове 3 и 12, и представят стих 20 като първата му поява на сцената. По-добре е обаче да се следва еврейският текст и да се разбира „целият Израел“ от стих 1 като представители на различните племена, а „целият Израел“ от стих 20 като народ, който е чул от своите представители, при завръщането им по домовете им (ст. 16), за присъствието на Йеровоам в страната.

Новината за въстанието скоро се разпространи из цялото кралство. След установяването на Бунтът пеша Йеровоам вероятно проникателно се въздържа от по-нататъшни стъпки, очаквайки призива на народа. Свикано е голямо събрание и Йеровоам е провъзгласен за цар.

Над целия Израел. Тази фраза сякаш показва твърдението от страна на десетте северни племена, че само те съставляват истинския Израел.

21. Вениамин. Племето на Вениамин преди това е било по-тясно свързано с Ефрем, отколкото с Юда. Дългата вражда между Давид и Саул, вениаминецът (1 Царе 9:1), войните на Йоав и Авенир, между слугите на Давид и тези на Вениамин (2 Царе 2:2, 12–31; 3:1–27), и призивът за оръжие срещу Давид от Савей, вениаминецът (2 Царе 20:1), всички те показват антипатията на Вениамин срещу Юда. Но установяването на столицата в Йерусалим, на границата между двете племена (Исус Навин 15:8; 18:16), спомогна за промяната и оттогава нататък съдбата на Вениамин щеше да бъде еднаква с тази на Юда.

Сто и осемдесет хиляди. По време на преброяването на Дави, Юда наброяваше 500 000 души (2 Царе 24:9). Малко по-късно Авия успя да събере армия от 400 000 души (2 Летописи 13:3).

22. Божий човек. Терминът е бил използван по отношение на Моисей (Второзаконие 33:1; Исус Навин 14:6) и се използва рядко се среща в по-ранните или по-късните Писания, включително Летописи, но е любим израз на автора на Царете. Семая е бил главният пророк на Юдея по време на управлението на Ровоам (2 Летописи 12:5–8, 15).

24. Няма да се качвате. Гражданската война обикновено е най-смъртоносният вид война, раните ѝ са най-трудни за заздравяване. Бог не беше довел израилтяните в Ханаан, за да се изтребват един друг. Нито пък Той беше замислил те да се разделят на две враждебни царства. Господ не можеше да благослови отцепилите се десет племена. Нито пък можеше да одобри суровата правителствена политика, която Ровоам беше обявил. Загубата на десетте племена беше наказание върху Ровоам. Следователно Господ не можеше да даде благословието Си на кампания, която се стреми със силата на оръжието да върне тези племена отново под властта на Ровоам. Вместо това Бог постанови времето да разгърне историята на двете царства, така че Неговото осъждане на едното и Неговият съд върху другото да бъдат показани като справедливи. Ревностните мъже често бързат да разрешат труден въпрос, който включва грешки и от двете страни. Такива мъже биха могли да обмислят урока, който се намира в този стих.

25. Сихем. Този град се споменава в патриархалната история от времето, когато Авраам за първи път влиза в Обещаната земя (Бит. 12:6; 33:18; 35:4; 37:12, 13). По време на завладяването на Ханаан той става град-убежище (Исус Навин 20:7; 21:21) и именно там Исус Навин събира всички племена за подновяване на завета точно преди смъртта си (Исус Навин 24:1–25). Когато Авимелех се провъзгласява за цар над Израел, столицата му е Сихем (Съдии 9:1–20), а когато градът се разбунтува срещу него, той е разрушен и засят „с сол“ (Съдии 9:22–45). Сега градът е възстановен като столица на Йероваам.

Пенуел. Място на изток от Йордан, наречено от Яков, след като видял Бога лице в лице. (Бит. 32:30, 31). По времето на Гedeон в Пенуел е имало кула, която Гedeон разрушил (Съдии 8:8, 9, 17). Йероваам възстановил града като преден пост. Възможно място е Тулул ед-Дабаб, на река Ябок, на 6,5 км източно от Сокхот.

27. Обърнете се отново. Йероваам добре разбираше силната привлекателност на поклонението пред Господа в храма в Йерусалим. Ако Израел остане верен на Бога и ако продължи да ходи в Йерусалим, за да се покланя с братята си от Юда, сърцата на хората отново щяха да се обединят и царството отново щеше да се обедини. Такъв резултат със сигурност би бил за общо благо на всички. Но това не беше първият интерес на Йероваам.

28. Златни телета. Това беше подновяване на поклонението, чрез което Израел си беше навлячел наказания в пустинята (Изх. 32:1–35). Като отхвърляше по този начин Господа, Израел поемаше по път, който можеше да завърши само с гибел. Бедствието е неизбежно, когато хората изоставят Създателя на небето и земята заради поклонението на златни телета.

29. Бетел. Южен граничен град на царството. Бетел означава „дом Божий“ и е наречен от Яков в памет на съня, в който Бог му се яви по време на бягството му от Исав (Битие 28:11–22) и отново при завръщането му (Битие 35:8–15). Смятало се е, че е естествено място за съперническо светилище.

Дан. Северен граничен град, който вече е бил място на светилище през по-голямата част от периода на съдиите (Съдии 18:30, 31).

30. Стана грях. Тоест, стана повод за грях за хората. С оглед на дългосрочните последици от греха, върху Йеровоам лежеше страшна отговорност.

Преди единия. Някои от по-късните ръкописи на LXX добавят след Дан „а към другия до Ветил“. Но вероятно е по-добре да се приемат думите такива, каквито са, което предполага, че хората първоначално са се обръщали почти изключително към светилището в Дан.

31. От най-долните. Левитите отказаха да служат като свещеници в тези идолопоклоннически светилища, и бидейки откъснати от свещената си служба, се отправиха към Юда и Йерусалим (2 Лет. 11:13–16; РК 101). Само хора с най-ниски морални стандарти биха се съгласили да служат като „свещеници на високите места и за бесовете, и за телетата, които Той беше направил“ (2 Лет. 11:15). Резултатът беше непрекъснато по-ниски и по-ниски морални стандарти сред хората.

32. Осми месец. Това беше съпернически празник на Празника на шатрите в Йерусалим през седмия месец. Имаше подобие на придържане към определени форми на старата религия, но в много отношения новата религия беше пряка противоположност на поклонението пред Йехова. Повдигнат е въпросът защо празникът в Израел трябва да се провежда месец по-късно, отколкото в Юдея. Възможно е разрият между Израел и Юдея да се е случил по това време и този общ празник на народа да е бил установен незабавно, за да даде възможност за приветстване на установяването на новия режим.

33. Той предложи. Изглежда, че Йеровоам е поел върху себе си както свещеническа, така и царска роля. функции. След като отменил левитското свещенство и осветил нови свещеници по свой избор, Йеровоам би могъл да увенчае процеса, като поеме ролята на върховен глава на неупълномощеното свещенство, което е създал. Ветил е наричан място както на „царския параклис“, така и на „царския двор“ (Амос 7:10, 13). Това може да показва, че „параклисът“ във Ветил е бил негово собствено специално светилище, където царят е председателствал религиозните дела, и че по същия начин е имал двор, където е отслужвал държавни дела. Сихем е бил редовната столица и обичайното място, където царят е провеждал съда си, но когато е служил като свещеник във Ветил, съдът вероятно се е провеждал в двореца му там.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–24РК 88–92

4 РК 55, 88

4, 5 ПП 526

9–11РК 89

12–14РК 90

15 РК 91

16 бр. 90

18 РК 91

20 бр. 99

21–24РК 92

26, 27 РК 99

28 бр. по 100

28–33РК 401

29 бр. по 100

31, 32 РК 101

ГЛАВА 13

1 Ръката на Еровоам, която упражняваше насилие над онзи, който пророкуваше против олтара му във Ветил, изсъхва, 6 и по молитвата на пророка се възстановява. 7 Пророкът, отхвърляйки

царското забавление, напуска Ветил. 11 Стар пророк, съблазнявайки го, го връща обратно. 20 Той е изобличен от Бога, 23 убит от лъв, 26 погребан от стария пророк, 31 който потвърждава пророчеството му. 33 Упоритостта на Еровоам.

1. Йеровоам стоеше. Поводът беше важен, Йеровоам водеше служба като свещеник при освещаването на новия олтар във Ветил, стремейки се да му придаде святост, която би му спечелила почитта и уважението на народа, Бог не можеше да позволи дръзкото неподчинение на царя да остане неоспоримо.

2. Йосия по име. Господ не често предсказва бъдещето с толкова категорични подробности, че да посочи конкретните действащи лица. Паралелен пример се намира в споменаването на Кир, персийския цар, по име много години преди раждането му (Исая 44:28; 45:1). Това пророчество относно Йосия се изпълни буквално (4 Царе 23:15, 16).

3. Знамение. За да могат Йеровоам и народът да бъдат впечатлени, че Божият човек беше истински пророк и че предупредителното му послание имаше тежест, той даде поразително пророчество, което щеше да се изпълни незабавно.

4. Издигнат. Опасно е за всеки, който и да е той, да вдигне ръка срещу човек, изпратен с тържествено послание от Бога. Протегнатата ръка беше незабавно поразена, за да всее ужас в сърцата както на царя, така и на народа и да им впечатли отново, че имат пред себе си истински Божий пророк.

5. Олтарът също беше разкъсан. Това проявление на Господното присъствие и сила беше нещо, което не можеше да бъде успешно оспорено. Вместо да бъдат убедени в тържествеността на олтара и светостта на своя цар-свещеник, хората сега осъзнаха, че Йеровоам действа в пряко противопоставяне на Небето и си навлича божественото укоряване.

6. Молете се за мен. Царят беше смирен. Той също така осъзна, че си има работа с Божи човек, който при тези обстоятелства единствен можеше да го избави от сегашното му положение. Възстановяването на ръката след покорството на царя и молитвата на пророка имаше за цел да даде на Йеровоам още една възможност за покаяние. Той все още не беше стигнал твърде далеч, за да може Господ да му прости. Ако царят беше готов да стигне докрай и беше поискал възстановяване както на сърцето, така и на ръката, пътят щеше да бъде отворен за завръщане на Божия народ и за могъща реформа в цялата земя на Израел.

7. Награда. Предложението на краля не е било провокирано от благодарност, а от политика. Приемането на гостоприемство и награда би означавало в очите на хората, че пророкът е одобрявал поведението на царя и би послужило за разрушаване на сериозното впечатление, което той е създал. Той би създал и неблагоприятно впечатление относно характера и мисията му.

8. Няма да отида. Решителният отказ да се приеме предложената от царя награда постави пророкът се намирал на изгодна позиция и направил дълбоко впечатление както на царя, така и на народа.

11. Стар пророк. Пророк, но лъжепророк, човек, който беше инструмент на Сатана, а не на Бог. След като не успя да постигне целта си по един начин, Сатана сега действаше по друг, решен да осуети целите на Господа, като опетни Неговия пратеник.

15. Прибирай се у дома. Това е точно поканата, отправена от краля и беше отказано с мотива, че е против изразената Божия воля (ст. 9). Врагът е много упорит и се връща отново и отново със своите изкушения, модифицирани по един или друг начин, решен да доведе до падението на човека.

18. Той също беше пророк. Той беше, но не Божий пророк. Господ никога не изпраща противоречиви послания чрез Своите пророци.

Ангел проговори. Може би, но ако е така, сигурно е бил зъл ангел, който е говорил. Когато Бог беше забранил на човека да яде от дървото за познаване на доброто и злото под страх от смърт, змията дойде с противоречивото послание: „Няма да умрете“ (Бит. 3:4). Думите на лъжепророка разкриват техния източник. Истинският пророк би трябвало да знае, че ако самият той наистина е бил изпратен от Господа, тогава ангелът, който е говорил чрез пророка от Ветил, е бил пратеник на Сатана.

Той излъга. Сатана е лъжец и измамник и трябва да бъде разпознат от Божиите деца чрез измамните си хитрости.

19. Върна се. Божият пратеник никога не може да се върне от Божиите поръчки и въпреки това бъде верен на Господа. Пророкът е получил своите напътствия от Бога и два пъти ги е изразил като причини за отказа си да се вслуша в противоположния призив (ст. 8, 9, 16, 17). Действайки противно на изричните напътствия от Господа, той се е поставил на ръба на врага земя, където Господ не можеше да бъде с него.

20. Слово Господне. По това време Бог наистина говори чрез лъжепророка на истинския. Божият човек беше накаран да осъзнае грешката си чрез думи, предадени от пратеник на Сатана. След като Божият човек не се подчини на изричната заповед на Господа, Бог позволи този факт да му бъде разкрит от човек, който се беше позволил да бъде използван като пратеник на злия (вижте РК 106).

22. Трупът ти. Желанието да бъде погребан в семейната гробница е било особено силно сред евреите. Тази привилегия е трябвало да бъде отказана на непокорния пророк. Дървото на злото е дало ранна и сигурна реколта. Божият пророк чрез непокорството си се е поставил на вражеска земя, където няма да има нито божествено присъствие, нито защита.

24. Лъв го среща. Пророците често срещат лъвово, но стига да са по поръчки за Бог, те не трябва да се страхуват. Никой човек не може да има по-голяма смелост, никой човек няма по-силни причини за смелост от пратеника, който се осмелява да тръгне в послушание на Господните заповеди. За него важат обещанията: „Ето, Аз съм с вас през всичките дни до свършека на света“ (Матей 28:20); „Не бой се, защото Аз съм с теб“ (Исая 43:5). Даниил беше хвърлен в лъвска яма, но лъвовете нямаха сила над него, защото Господ беше с него. Той обясни, че това е така, защото в него се е намерила невинност (Дан. 6:22). Това свидетелство пророкът в този случай не можа да даде.

26. Който беше непокорен. В един час Божият човек беше човек с мисия, След това труп край пътя. Непослушанието към Бога беше причината за бързата му и безславна смърт. Бързото наказание, което го сполетя, беше още едно свидетелство за царя и народа на Израел, че послушанието към Господните заповеди е единственият път към безопасност. В разкъсването на олтара, изсърналата ръка на царя и бързата смърт на пророка, който беше тръгнал против Господната заповед, народът би могъл да разбере Господното неодобрение и Неговата цел да покаже напълно ясно на Израел, че пътят на непослушанието е пътят на скръбта и смъртта.

30. Неговият собствен гроб. Вероятно като знак на разкаяние и лично състрадание към жертва на собственото си предателство. Погребения в Палестина често са били в скални гробници, където семействата са могли да бъдат погребани заедно.

Братко мой! Истинският пророк беше отъждествяван с фалшивия, като истинската религия на Йехова беше отъждествяван с новата идолопоклонническа религия на Йеровоам.

вероятно само пореден опит да се объркат умовете на хората, така че да не осъзнаят сериозността на заложените въпроси. Непослушанието на пророка играеше в ръцете на нечестия.

31. До костите му. Тоест, положете тялото ми в килията до неговото. Бяхме братя в живота; ще бъдем братя и в смъртта. Костите и на двамата пророци бяха намерени в криптата от цар Йосия, когато той оскверни олтара във Ветил, като изгори върху него човешки кости от гробниците, но костите на двамата пророци не бяха посегателствани (4 Царе 23:17, 18).

32. Непременно ще се сбъдне. Пророчеството не беше условно. Посланието на предупреждението беше дадено с милост и любов, за да спаси царството на Израел от гибелта, която неизбежно щеше да донесе неговият зъл път.

33. Не се върна. Беше дадено предупреждение, а предупреждението беше отхвърлено. Царят упорствал в злия си път въпреки пророчеството за гибел. Оттогава нататък той не можел да вини никого освен себе си за резултатите, които щяли да произтекат от злите му дела.

34. Унищожете го. Домът на Йеровоам, който можеше да бъде сигурен, скоро щеше да загине. Когато Йеровоам отхвърли божественото предупреждение и упорстваше в злите си пътища, той осъди собствения си дом на разруха. Грехът не може, не трябва и няма да трае вечно (вижте Исая 1:28; вижте също Пс. 34:16; 37:9).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–34РК 101–107

1 РК 101, 401

2 РК 402

2, 3 РК 101

4 ЗТ 278

4–6РК 102

7–9РК 105

18–26РК 106

33, 34 РК 107

ГЛАВА 14

1 Авия е болен, а Йеровоам изпраща жена си, преоблечена с подаръци, при пророка.

Ахия в Сило. 5 Ахия, предупрежден от Доброто, осъжда Божия съд. 17 Авия умира и е погребан. 19 Нодав наследява Йеровоам. 21 Нечестивото царуване на Ровоам. 25 Сисак опустошава Йерусалим. 29 Авия наследява Ровоам.

1. Авия. Събитието е избрано, за да покаже упоритостта на Йеровоам в злия му път и наказанията, които щяха да сполетят него и дома му в резултат на това. Името на сина, Авия, означава „Йехова е мой баща“ и вероятно е индикация, че когато детето се е родило, Йеровоам не е възнамерявал да се откаже от поклонението на Йехова. Съпадението на името с това на сина на Ровоам, Авия (ст. 31) или Авия (2 Лет. 12:16), е интересно. Възможно е това да е нещо повече от съпадение, тъй като ражданията на двамата сина може да са се случили приблизително по едно и също време, когато Йеровоам е бил в благоволенieto на Соломон.

2. Сило. Този град е бил централно място за поклонение в продължение на 300 години, от времето, когато ковчегът е бил поставен там след завладяването (Исус Навин 18:1), до превземането на ковчега от филистимците (1 Царе 4:4, 11), когато се смята, че и Сило е бил разрушен (виж Йер. 7:12; Пк 415, 416). Той обаче е бил домът на стария слеп пророк Ахия, който е казал на Йеровоам, че ще бъде цар (1 Царе 11:29–31). Сило се е намирало на територията на Израел, на 10 мили южно от Сихем. Следователно е очевидно, че въпреки

Въпреки новото идолопоклонство във Ветил и Дан, Бог все още смятал Израел за Свой избран народ, на когото Неговите пророци трябвало да служат и на когото това служение било от първостепенно значение. Когато Йеровоам искал послание от Бога, той знаел, че то може да бъде получено от пророк Ахия. Преоблечена като дъщеря на народа, съпругата на Йеровоам била изпратена да се обърне към пророка.

3. Вземи със себе си. Скромният дар е в съответствие с обичая на времето (1 Царе 9:7, 8) за това да се обърне към пророка с някакъв подарък, колкото и незначителен да е той. Това беше знак на признателност и уважение.

Кръкнели. Торти, вероятно от твърд, крехък вид.

4. Бяха поставени. Евр. qatu. Същата дума е преведена като „бяха помрачени“ в 1 Царе 4:15. Дори Божиите пророци са подвластни на обичайните човешки страдания.

5. Господ каза. Жената на Йеровоам искаше да измами пророка, но Бог даде негово ментално зрение. Пълното познание на пророка за обстоятелствата на посещението беше потвърдително доказателство за Йеровоам, че получава послание директно от Господа.

7. Кажете на Йеровоам. Преди това Ахия беше изпратен при Йеровоам с окуражаващите думи, че ще бъде цар и че ако бъде верен, Господ ще бъде с него и ще му даде сигурен дом (гл. 11:38). Но Йеровоам не се подчини на Господните заповеди; той беше съгрешил тежко и беше въвел Израел в грях. В момент, когато царят търсеше слово на надежда, Бог можеше да му даде само послание на укор.

8. От Давидовия дом. Йеровоам имаше пред себе си примера за непокорния живот на Соломон. Всъщност той беше получил царството си, защото то беше отнето от сина на Соломон, Ровоам. Затова Йеровоам стоеше без извинение пред Бога и пред целия Израел.

9. Преди всичко. Езикът е силен, но не прекалено силен. Имало е грешници сред водачите на Израел преди дните на Йеровоам, но никой не е могъл да се сравни с Йеровоам в неговите груби беззакония. Йеровоам отхвърлил Бога, който му бил дал царството, служейки вместо това на идоли. Предупрежденията, които му били дадени, той презрително отхвърлил. Божието наследство беше поверено в ръцете му като свещена заповед, но той не успя да бъде верен. Народът на Израел беше умишлено подведен към грях, насърчаван да обърне гръб на Господа, който ги беше избавил от Египет и им беше дал Обетованата земя.

10. Отсечени. Всички мъже от семейството на Йеровоам трябвало да бъдат умъртвени, за да погине домът му. Това било направено от Вааса (гл. 15:29). Фразата, използвана за обозначаване на мъже, била често срещан израз за периода, от времето на Давид (1 Царе 25:22, 34), през Вааса (3 Царе 16:11) до Ахав (3 Царе 21:21; 4 Царе 9:8), и е термин на презрение, прилаган към мъже, обречени на пълно унищожение.

Млъкни и си тръгни. Значението на този израз не е ясно, но се използва във връзка с презрителния термин, прилаган към мъже, които е трябвало да бъдат отхвърлени и изкоренени (1 Царе 21:21; 2 Царе 9:8), и във времена на бедствие или несгоди (Второзаконие 32:36; 4 Царе 14:26). Изразът изглежда идиоматичен и му се приписват различни значения, като например (1) женен и неженен, (2) роб и свободен, (3) скъпоценен и подъл, (4) непълнолетни и пълнолетни.

11. Кучетата ядат. Същата ужасна присъда беше произнесена и над други, които грубо са съгрешил (гл. 16:4; 21:24). Кучетата били често срещани мършояди в източните градове и често се угощавали с непогребани тела на мъртвите.

12. Детето ще умре. Едва ли е послание, което да утеши болното сърце на майка или за баща, който тревожно се надява на изцелението на детето си. Смъртта на детето трябваше да бъде...

Йеровоам е символ на гибелта на дома му, който, ако продължи по злите си пътища, ще бъде напълно унищожен. Може би смъртта на този син би докоснала сърцето на царя дотолкова, че да го вразуми и да го накара да се обърне към Бога.

13. Хубаво нещо. Да позволи на този син да умре несъмнено беше акт на милост от страна на Бог. Бог видя каква доброта имаше в сърцето на младия мъж и постъпи с него съответно. Има нещо изключително жалко в това обявяване на смъртта като единствената възможна награда с оглед на предстоящите съдби. Има моменти, когато дори смъртта е благословия за праведните.

14. Цар. Това беше Вааша, който уби Надав, сина на Йеровоам, и унищожи всеки член на дома на Йеровоам (гл. 15:28, 29).

Дори сега. Страшният съд нямаше да чака дълго. Денят на страшния съд вече беше настъпил и всеки, който четеше знаменията на времената, можеше да знае, че времената са зли. Мисълта е подобна на изразената от Исус: „Огън дойдох да изпратя на земята; и какво да търся, ако вече е разпален?“ (Лука 12:49).

15. Отвъд реката. Ефрат. Тук е предсказано бъдещото пленничество. Произнасянето на присъда обаче е било условно и ще бъде изпълнено само ако народът не се покае (Йеремиа 18:7, 8).

Горички. Евр. „ашерим“. Вижте върху Изх. 34:13; Втор. 7:5; Съдии 6:25. Местните религии в Палестина са съществували култове към плодородието, състоящи се от поклонение на мъжки и женски божества и включващи най-груби неморалности. Горички, пънове на дървета или дървени стълбове са били символи на женското божество, известно като Ашера. Ваалимите са били мъжки богове и двамата често са били намирани близо един до друг. Така Гедеон съборил олтара на Ваал и отсякъл горичката, която била до него (Съдии 6:25–30). На Божия народ е било изрично забранено да засажда Ашера от каквото и да е дърво близо до олтара на Господа (Второзаконие 6:25–30). 16:21). Израел беше отведен в плен, защото беше „направил горичка“ и „служеше на Ваал“ (4 Царе 17:16). Манасия си навлече гнева на Господа, защото „издигна жертвеници на Ваал и направи горичка, както направи Ахав, царят на Израел“ (4 Царе 21:3). Йосия събори „олтара във Ветил“, който Йеровоам беше направил, и „изгори горичката“ (4 Царе 23:15).

17. Терца. Изглежда, че Йеровоам е преместил столицата си от Сихем в Терца. Терца продължила да бъде столица на Израел, докато Омри не основал Самария (1 Царе 16:23, 24).

18. Погребяха го. Споменаването на смъртта и погребението на Авия, сина на Йеровоам отбелязва края на подробния разказ за царуването на Йеровоам. Имаше много други слуги, като например войната между Йеровоам и Авия от Юда (2 Лет. 13:2–20), но всичко това разказвачът в книгата „Царе“ пропуска. От целия наличен материал той избира един момент – болестта и смъртта на Авия, за да илюстрира урока за съда над дома на Йеровоам, който беше накарал Израел да съгреша.

19. Останалите деяния. Това е част от обичайна формула, използвана за приключване на разказите за царуването на царя. Винаги е имало други елементи, отнасящи се до царете, освен тези, които са били избрани – в случая на Йеровоам „как е воювал и как е царувал“. Такива елементи могат да бъдат намерени в официалните анали, „летописите на израилевите царе“, за израилевите царе.

20. Двадесет и две години. Тази цифра представлява официалните години от царуването на царя. Действителната продължителност на царуването е била само 21 години. Според метода на изчисление, използван от израилските царе по това време, останалата част от календарната година, през която е идвал цар

Възкачването на трона е било наречено първата година на този цар, докато по-ранната част от тази година вече е била определена за предишния цар като негова последна година (виж гл. 15:28).

На негово място. Един елемент, отнасящ се до наследника, е заключителният в обичайна формула, използвана отсега нататък за завършване на разказа за всеки цар (виж гл. 11:43).

21. Царувал в Юдея. Това твърдение илюстрира как царуването на царете е въведено в официалната формула. Разказът за посещението на Ровоам в Сихем за коронацията му и за бързото му отстъпление в Йерусалим поради бунта на северните племена вече е даден (гл. 12:1–24). Следва разказът за царуването на Йеровоам (гл. 12:25 до 14:20), а сега идва разказът за царуването на Ровоам след официалното въвеждане. Разказите за царете както на Юдея, така и на Израел за периода до появата на Илия (гл. 17:1) са кратки. Допълнителен материал обаче се намира във 2 Лет. 11:1 до 16:14.

Четиридесет и една години. Следователно той трябва да е роден преди баща си, Соломон се възкачи на трона, тъй като Соломон царуваше 40 години (гл. 11:42).

Седемнадесет години. Това бяха официални години, но в този случай те бяха и действителни години. Системата за летосчисление в Юдея беше различна от тази в Израел (вижте на стих 20). В Юдея останалата част от календарната година, през която един цар се възкачвал на трона, не се наричала негова първа година. Първата му официална година се броела от началото на следващата календарна година.

Наама, амонитка. Любопитно е, че наследяването преминава към сина на по-ранна съпруга от тази, която вероятно е била главната царица на Соломон, дъщерята на фараона. Споменаването на царицата майка е обичайно в царските анали.

22. Юда вършеше зло. Основният мотив в записите в Книгата на царете изглежда е да се разкрие ролята, която всеки човек е играл в религиозната история на царството. В случаите на някои царе информацията е, че владетелят е вършел зло (4 Царе 17:2; 21:2, 20; 23:32, 37; 24:9, 19), но в случая с Ровоам в записите се казва, че „Юда вършеше зло“. Отстъпничеството в Юда очевидно е било жетва на смъртоносното семе, посято от злия пример на Соломон, под чието идолопоклонство са израснали младите мъже от народа. Ровоам е бил слаб и колеблив и не е поемал инициативата да възпира хората, когато са вършели зло.

23. Изображения. Евр. машебот, буквално „стълбове“. Имаше многократни заповеди да се унищожат стълбовете, издигнати от ханаанците, както и да се отсекаят и изгорят техните горички (Исх. 23:24; 34:13; Втор. 7:5; 12:3; виж върху Втор. 16:22). Стълбовете, издигнати от Яков (Бит. 28:18; 31:13; 35:14), не бяха обекти на поклонение (виж върху Бит. 28:18).

24. Содомити. Евр. кадеш, мъжки храмови проститутки. Те извършвали отвратителния си занаят под религиозно разрешение. Заради практикуването на такива мерзости древните жители на земята щяли да бъдат изгонени и сега народът на Юда им съперничил в нечестие (виж 1 Царе 15:12; 2 Царе 23:7).

25. Шишак. Известен в египетската история като Шешонк I. Той е основател на Двадесет и втората династия на Египет. Той предприема известния си набег срещу Юдея през петата година от Ровоам. Този летопис е забележително потвърден от известния надпис в Карнак, изброяващ завоеванията на Шешонк и градовете, превзети по време на тази кампания. Сред местата, които могат да бъдат идентифицирани, са много в границите на Израел, главно в равнината Ездрелон, като Таанах, Магедо, Бет-Шан, Сунам и други. Сохо и Арад са единствените добре познати градове в Юдея, чиито имена са прочетени. Някои смятат, че по време на това нападение гореспоменатите градове в Израел са били

бяха пленени и държани от Ровоам, в резултат на което Йеровоам поканил бившия си защитник да го спаси. По-вероятно е Шешонк да е имал определени оплаквания срещу Йеровоам, който може да не е изпълнил обещанията, дадени преди да стане цар на Израел. Фрагментът от победна стела, открит при разкопките на Мегидо, показва, че Шешонк е третираше този град като завладян, а не като освободен.

26. Съкровищата. Има нотка на патос в това ограбване на съкровищата на Храма, които Давид и Соломон толкова усърдно бяха събрали и които бяха славата на целия Израел. Но това тъжно преживяване беше само предвкушане на по-тъжни дни, които предстояха.

27. Месингови щитове. Фактът, че месинговите щитове са били поверени на началника на Стражата показва, че златните щитове са били за употреба от гвардията при държавни поводи.

29. Книгата на летописите. Позоваването на този източник за оригиналните записи на юдейските царе представлява друг елемент в официалната формула, с която се завършва разказът за всеки цар. Този том е постоянно цитиран оттук нататък през цялата история на Юдея (вижте 1 Царе 15:7, 23; 22:45; 2 Царе 8:23; 12:19; 14:18; 15:6, 36; 16:19; и др.).

30. Имаше война. За тази война не са запазени конкретни сведения. Референции подобни подробности, които не са споменати другаде във връзка с повествованието в Книгата на царете, често се срещат в заключителното изказване за царуването на един цар.

31. Ровоам спеше. Вижте гл. 11:43.

Името на майка му. Споменаването на царицата майка е направено в стих 21. Обичайното място за подобно споменаване е в изявлението, въвеждащо царуването на царя. Това е единственият случай, в който подобен елемент се среща като част от заключителната царска формула на царя.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

15, 16 РК 108

16 РК 107

25 РК 94

26, 27 РК 95

31 РК 96

ГЛАВА 15

1 Нечестивото царуване на Авия. 7 Аса го наследява. 9 Доброто царуване на Аса. 16 Войната между него и Вааса го кара да сключи съюз с Венадад. 23 Йосафат наследява Аса. 25 Нечестивото царуване на Надав. 27 Вааса, заговорничейки срещу него, изпълнява пророчеството на Ахия. 31 Делата и смъртта на Надав. 33 Нечестивото царуване на Вааса.

1. Осемнадесетата година. В древността почти всеки народ е имал свой собствен календар, и записваше датите, отнасящи се до чужди страни, според собствените си методи за летоброене. Дори днес ние изразяваме всички древни дати, първоначално записани в различни календари, според нашия собствен съвременен календар и скалата от години пр. Хр. В периода на еврейските монархии годините не са били номерирани в непрекъсната поредица (тъй като 1954 г. представлява 1954-та година от християнската ера), а са били номерирани за царуването на всеки цар. Така в Юдея годината, в която Авия започва да царува, се нарича 18-та година на Йеровоам, цар на Израел. Това е първото от многото времеви твърдения, показващи връзката между царуването на двете еврейски царства. От тези връзки изглежда очевидно, че Книгите на царете записват всички дати, свързани с възкачването на цар на Юда според системата за летоброене, използвана в Юда, и тези, отнасящи се до цар на Израел според израилтянската система. Тъй като твърдението в този стих е запис относно царуването на цар на Юда, споменаването на 18-та година на Йеровоам

в тази връзка би означавало 18-ата година от неговото царуване, както се смята в Юдея, а не непременно 18-ата година, както самият Йероваам я е смятал (виж стр. 148).

2. Дъщерята. Вероятно внучката, защото според 2 Лет. 13:2 майката на Авия, там наречена Михая, е дъщеря на „Уриил от Гива“. „Ависалом“ от този пасаж, наричан още „Авесалом“ (2 Лет. 11:20), е най-вероятно бунтовният син на Давид, чиято майка също се е казвала Мааха (2 Царе 3:3). Авесалом е имал само една дъщеря, Тамар (2 Царе 14:27), която вероятно се е омъжила за Уриил. От „осемнадесетте жени и шестдесетте наложници“ на Ровоам, Мааха е била фаворитка, а синът ѝ Авия е избран от Ровоам измежду 28-те му сина за цар (2 Лет. 11:21, 22).

3. Греховете на баща му. Въпреки че следвал идолопоклонническите практики на баща си, Авия се издигнал пред Израел като защитник на Йерусалимския храм и поклонението пред Йехова, упреквайки израилтяните за поклонението им на златните телета (2 Лет. 13:4–12).

4. Лампа. Тоест, неговото потомство. „Заради Давид“ се отнася до обещанието на Господа към Давид във 2 Царе 7:12–16.

5. Въпросът за Урия. Това е единственият пасаж, където това уточнение за хвалението на Давид е открит. Споменаването на Урия не се среща в редица ръкописи на LXX.

6. Имаше война. В този стих, повтарящ твърдението от гл. 14:30, липсва брой на ръкописите на LXX.

7. Между Авия и Йероваам. Разказ за войната се намира във 2 Лет. 13:3–20. Авторът на книгата „Царе“ засяга леко военните въпроси, като напълно пропуска редица елементи, описани подробно в „Летописи“.

10. Името на майка му беше Мааха. Евреите, както е обичайно в ориенталския език, наричат всеки мъжки прародител, колкото и далечен да е, баща, а всеки женски прародител - майка (виж Бит. 3:20; 10:21; 17:4; 36:43; и др.). Мааха беше майка на Авия (3 Царе 15:2) и следователно баба на Аса. Тя е наричана „царица“ (3 Царе 15:13), което показва, че е заемала почетната позиция на царица майка в двора и че все още ѝ се е отдавало голямо уважение.

11. Което беше правилно. Царуването на Аса беше повратна точка в историята на Юдея. Пророците Азария и Ананий (2 Лет. 15:1, 2; 16:7) давали напътствия и вдъхновение на царя в усилията му да следва пътя на Господа. Разказът в книгата „Царе“ дава само няколко кратки подробности за това интересно царуване, което е описано много по-подробно в книгата „Лет. 14:1 до 16:14“.

12. Той отне. В това усилие да избави земята от содомити, той очевидно не е бил напълно успешен, защото е било оставено на сина му Йосафат да изпълни задачата (1 Царе 22:46).

13. Идол. Евр. мифлешет. Тази дума се среща само тук и в паралелния пасаж във 2 Лет. 15:16. Тя предполага нещо ужасно и шокиращо. Вероятно се има предвид неприличен образ от някакъв особено чудовищен вид. Делото на Мааха, изработвайки такъв идол, е било сметнато за толкова крещящо, че тя е била отстранена от високото си положение в напреднала възраст, а идолът е бил публично изгорен.

14. Не са премахнати. Аса направи сериозен опит да премахне „олтарите на чуждите богове и високите места“ и да избави земята от покваряващите светилища (2 Лет. 14:3–5), но в това си усилие той не постигна пълен успех.

15. Внесени. Както Авия, така и Аса полагали усилия да възстановят съкровищата на Храма, които били отнесени от Сисак по време на управлението на Ровоам (гл. 14:26).

16. Между Аса и Вааша. През първите десет години от царуването на Аса земята била мирна (2 Лет. 14:1, 6). В 15-ата си година той спечелил голяма победа над нахлуващите армии на етиопеца Зара (2 Лет. 14:9–15; вж. 2 Лет. 15:10). Вероятно след това избухнали военни действия с израилтяните Вааша.

17. Построил Рама. След голямата победа на Аса над Зара, много чужденци се стичали към него „от Ефрем и Манасия и от Симеон; защото те многобройни от Израил се приближавали към него, когато виждали, че Господ, неговият Бог, е с него“ (2 Лет. 15:9). За да предотврати поданиците си да се отдадат на Аса, Вааса укрепил Рама, град във Вениамин на около 9,6 км северно от Йерусалим, близо до границата между Израел и Юда, като по този начин се стремил да контролира границата.

18. Бен-Хадад. Бен-Хадад I. Имало е един Бен-Хадад II, който бил съвременник на Ахав (гл. 20:1, 34) и Венадад III, син на Азаил, който е бил съвременник на Йоас (4 Царе 13:24, 25).

Хецион. Вероятно същият като или бащата на Резон, врага на Соломон (гл. 11:23). За краткото време от Соломон до Аса, Сирия сигурно се е превърнала в страхотна военна сила. Със съкровищата на Храма, Аса се е опитал да купи помощта на Венадад срещу Вааша. Преди няколко години е открит интересен каменен паметник на цар на име Венадад, идентифициран от някои с този цар, изобразяващ неговото изображение и съдържащ надпис на арамейски.

20. Градове на Израел. Поразените градове са били на север, близо до границите на Сирия. Мястото на Идгон вероятно е било в долината между Ливан и Антиливан, западно от планината Хермон. Дан е бил на 38 км северно от Галилейското езеро. Авел-бет-мааха е бил на 38 км от Дан, а Кинерот е бил на брега на Кинеретското езеро (Галилея). Земята Нефталим, районът, в който са били разположени повечето от гореспоменатите градове, е била северно от Галилейското езеро. От гл. 20:34 изглежда, че Сирия е държала тези градове поне до времето на Ахав. Вижте войната на Израел със Сирия в дните на Вааса и Ахав.

21. Спряха да строят. Политиката на Аса, въпреки че успя в непосредствената си цел да се отърве от заплахата на Вааса едва ли е било мъдро или правилно. Аса е трябвало отново да се уповава на Господа, както е направил по време на кризата, когато етиопецът Зара нахлува в земята (2 Лет. 14:9–15). Независимо от затрудненията, в които се е намирал, Аса нямал право да използва съкровищата от Господния храм, за да купува помощ от езически цар. За това е бил смъртен от пророк Ананий, но се разгневил и го хвърлил в затвора (2 Лет. 16:7–10). По-късно Исая отправя подобен укор към Израел, защото се уповават на Египет, а не на Бог (Ис. 30:1–17).

22. Строени с тях. Аса следвал енергична военна политика, строейки укрепени постове, където можело да са необходими, и правейки „стени, кули, порти и лостове“ (2 Лет. 14:6, 7). След като Вааса прекратил усилията си в Рама, съвременния Ер-Рам, във Вениамин, Аса избрал по-силно място на 2,8 км източно от него, Гева, съвременния Йева, което се намирало на върха на терасовиден хълм с изглед към долината на север, и друго място, Мицпа, идентифицирано от някои с Тел ен-Насбе, на 5,6 км северозападно от него.

Материалите, събрани от Вааса за укрепването на Рама, били използвани от Аса за укрепване

Гева и Мицпа. Мицпа сигурно е била силно и важно място, защото е била избрана от Годолия, управител на Юдея, назначен от Навуходоносор, за щаб, от който той е командвал пътя от Сихем и Самария до Йерусалим (Ер. 41:1–5).

23. Деянията на Аса. Някои от тях са записани в Летописите. Най-важните са войната му със Зара етиопянина, празнуването на голям празник в Йерусалим през 15-тата му година, затварянето на гледача Ананий, потискането на някои от хората и отиването му в последната му болест не при Господа, а при лекарите.

Старост. Според 2 Лет. 16:12, това е било в 39-ата година от неговото царуване.

24. Йосафат. Според хронологичната система, приета за използване в това коментар, Йосафат царува с Аса за период преди смъртта на баща си.

Очевидно влошаващото се здраве на Аса го е накарало да присъедини сина си към него на трона, за да му помага в изпълнението на държавните отговорности.

25. Втората година. Според израилтяните, но първата според собственото летоброене на Аса (вижте на стих 1). Хронологичните данни на царете, въвеждащи разказите за своите царувания, са, общо взето, подредени в съответствие с последователността на възкачването им на трона. Ето защо царуването на Надав сега е въведено след това на Аса, а не царуването на Йосафат, наследникът на Аса. Дотук имаме следното:

1 Царе 15:1, 2

Авия в Юдея 3 Царе 18-та година на Йеровоам

15:9, 10

Аса в Юдея 3 20-та година на Йеровоам

Царе 15:25

Надав в Израел, втората година на Аса

Останалите царувания, записани в 1 Царе, се случват в следния ред:

1 Царе 15:28, 33

Вааса в Израел 3 3-та година на Аса

Царе 16:8

Ела в Израел 26-та година на Аса

1 Царе 16:10

Зимри в Израел 27-та година на Аса

1 Царе 16:23

Омри в Израел 31-ва година на Аса

1 Царе 16:29

Ахав в Израел 3 38-та година на Аса

Царе 22:41, 42

Йосафат в Юдея 3 Царе 4-та година на Ахав

22:51

Охозия в Израел, 17-та година на Йосафат

Ще се отбележи, че всички тези царувания са подредени в перфектен хронологичен ред. Така Йосафат не е представен, докато не е дадено царуването на Ахав, тъй като Йосафат започва да управлява през 4-тата година на Ахав, а Охозия не е представен до след Йосафат, тъй като през 17-тата година на Йосафат Охозия започва своето

царуване. Това показва как книгите на царете са изградени около рамка от хронологични данни.

26. Той върши зло. Това е единственият документиран документ за царуването на Надав.

27. От Исахар. Вааша произхожда от малко известно племе, едва ли забележително по всяко време в еврейската история.

Гибетон. Това е бил левитски град в територията, първоначално отредена на Дан (Исус Навин 19:44; 21:23). Той се е намирал в Шефела (вижте върху Исус Навин 19:44). Много градове в тази гранична област често са сменяли собствениците си между евреите и филистимците. Градът вече е бил в ръцете на филистимците и 24 години по-късно все още е бил държан от тях (1 Царе 16:15).

28. Третата година на Аса. Надав започва царуването си през втората година на Аса (ст. 25) и е убит от Вааса през третата година на Аса, след двугодишно царуване (ст. 25). Това е възможно, защото царуването на Надав се изчислява по система, в която последната година на Йеровоам се счита и за първа година на Надав, а всяка част от следващата година на царуване, в която Надав царува, се счита за втората му година. Тъй като е царувал през части от двете години на царуване, би се казало, че царува две години (виж стр. 137; също РК 109).

29. Поразила цялата къща. Вижте гл. 16:12. Вааса направи това за своя собствена безопасност, по този начин изпълнявайки пророчеството на Ахия (гл. 14:7–11).

33. Терца. Този град, който е бил столица на Йеровоам (гл. 14:17), продължава да бъде столица на Израел при дома на Вааса и чак до царуването на Омри (гл.

16:23). Някога е бил царски ханаански град (Исус Навин 12:24) и е бил известен с красотата си, подобно на Йерусалим (Сол. 6:4).

Двадесет и четири години. Тоест, 24 години включително (вижте на стих 28), защото той започна своето царуване през третата година на Аса и продължава на трона до 26-тата година на Аса (гл. 16:8).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

11 РК 110, 190

16–24РК 113

29, 30 РК 109

ГЛАВА 16

1, 7 Пророчеството на Йеху срещу Вааса. 6 Ила го наследява. 8 Зимри, заговорник срещу Ила, го наследява. 11 Зимри изпълнява пророчеството на Йеху. 15 Омри, провъзгласен за цар от войниците, отчаяно принуждава Зимри да се самоизгори. 21 Царството е разделено и Омри надделява над Тивни. 23 Омри съгражда Самария. 25 Неговото нечестиво царуване. 27 Ахав го наследява. 29 Най-нечестивото царуване на Ахав. 34 Проклятието на Исус Навин върху Хиил, строителя на Йерихон.

1. Син на Ханани. Ханани беше пророк на Аса в царството на Юда (2 Хрон. 16:7–10). Синът му Ииуй сега е изпратен от Господа с послание до Вааса от Израел. Той сигурно е бил млад по това време, защото е намерен да укорява Йосафат след смъртта на Ахав (2 Лет. 19:2) и да пише анализите на царуването на Йосафат (2 Лет. 20:34).

2. Израел да съгреши. Това послание на укор към Вааса е подобно на посланието на Ахия към Йеровоам (гл. 14:7–11). Тук изразът „от пръстта“, който не се среща в гл. 14:7, изглежда предполага, че Вааса не е имал нито един от онези предшественици на ранг, богатство и т.н., които до известна степен са подходжали на Йеровоам за високия му пост, а че Вааса е бил избран от най-скромните редици на народа.

3. Построй си дом. Вааша беше инструментът за унищожаване на дома на Йеровоам. Следователно би трябвало да му е особено ясно каква ужасна съдба го очаква, ако последва стъпките на Йеровоам. Покаянието можеше до известна степен да предотврати ужасната гибел. Божиите послания за съд често са предупреждения за необратимата съдба, която ще сполети престъпника, ако той упорства в своя път. Бог желае да спаси, а не да унищожи.

5. Останалите дела. Вааша управлявал 24 години и несъмнено е имало много неща от интерес към официалните анали, които биха могли да бъдат избрани, за да дадат изчерпателен отчет за неговото царуване. Но всичко това, което авторът на „Царета“ пропуска, насочвайки читателя към факта, че тези неща вече са записани в „книгата на летописите на израилските царе“. Нещото, което го вълнува най-много, е позицията, заета от всеки владетел по отношение на Йехова и Неговата цел за Израел, и влиянието, което това би имало върху националната история на избрания от Бога народ. Дали народът ще просперира или ще упадне, ще съществува ли вечно или ще се разруши? Отговорът на тези въпроси зависеше от отношението на царя и народа към Бога.

7. За пророка. На пръв поглед този стих може да изглежда не на място. Официалният разказ за царуването на Вааша е завършен с обявяването в предходния стих за неговата смърт и погребение, както и за възкачването на сина му. Но сега разказът се връща отново към царуването на Вааша, като се позовава още веднъж на посланието на Йеху срещу Вааша и неговия дом. Това допълнително твърдение вероятно е направено с цел да се подчертае особената гнусност на престъплението на Вааша.

Като дома на Йеровоам. Вааша беше унищожил дома на Йеровоам, но въпреки това той самият той не беше по-добър. Той ходеше по същите нечестиви пътища, които бяха довели до наказанието, сполетяло дома, който той разруши.

8. Две години. Две години включително. Ила започнал да царува в 26-ата година на Аса и прекратил царуването си в 27-ата година на Аса (ст. 10; вижте на гл. 15:28).

9. Заговор. Това показва ниското морално ниво, до което е паднал Израел. Зимри заемал висока позиция на доверие в армията на Ела, но се оказал неверен и се обърнал срещу царя, чийто трон бил негова отговорност да поддържа. Егоистичният интерес надделял и в летописа се появява още едно убийство на цар. Не може да има мир или сигурност, спокойствие или безопасност, където цар и народ потъпкват Божия закон и отказват животът им да бъде оформен според божествения образ.

Напива се до пиянство. Пиянството е зло, което допринася за разрухата на народите. Когато владетелите се отдават на вино, те пренебрегват държавните дела и нацията страда. „Не е за царете да пият вино, нито за князете – спиртно питие, за да не би, като пият, да забравят закона и да изкривят правото на някого от угнетените“ (Пр. 31:4, 5).

11. Неговите приятели. Тези думи показват мерки за необичайна строгост. Не само че всички бяха членовете на царското семейство бяха изтребени, но и всички приятели, включително вероятно съветниците и държавните служители. Не е изненадващо, че нацията не приемаше благосклонно такъв цар, особено не и Омри, който, като армейски офицер на служба при бившия цар, би имал основание да се страхува за собствената си безопасност. Тези, които застрашават другите, застрашават себе си.

12. Според. Често предсказанията на пророците имат характер на прости прогнози, а не божествени постановления; Бог не постановява всички събития, които предсказва. В други случаи изказванията на пророците са обявяване на съд. Прерогатив на Бог е бил да определи наказанието, което да бъде наложено на зъл владетел.

Наказанието беше смърт, когато нечестието го заслужаваше. Изпълнявайки намерението на съда, изпълнителите на божествения указ действаха като агенти на Небето (виж 4 Царе 9:7). Често обаче те служеха на егоистични цели и действаха от мотиви, които бяха изцяло отмъстителни. Доколкото действаха от такива мотиви, те си навличаха вина. Така асирийците, които изпълниха Божия съд, по-късно бяха наказани за егоистичните и жестоки мотиви, които подтикнаха техния път (Исая 10:5–13). Зимри вероятно е отишъл отвъд първоначалното намерение на съда, провъзгласен срещу „дома на Вааса“, и е убил мнозина, които не заслужаваха унищожение.

13. Техните суети. Тоест, поклонението им на идоли (виж Втор. 32:16, 21; 1 Царе 12:10, 21; Йеремиа 8:19). Малко неща са толкова глупави, колкото хората да си правят богове със собствените си ръце и след това да им се покланят в поклонение. Глупостта на подобно поведение е многократно изяснена в Божието Слово (Пс. 115:4–8; Ис. 41:21–29; 44:9–20; Йеремиа 10:3–8).

15. Седем дни. Царувания с продължителност по-кратка от година често се дават в дни или месеци (4 Царе 15:8, 13; 23:31; 24:8; 2 Лет. 36:2, 9).

Срещу Гиветон. Двадесет и четири години по-рано Вааса порази Надав, докато той воюваше срещу Гиветон (гл. 15:27).

16. Амри. Докато Ила се напиваше в дома на управителя си в В Терца той е убит от Зимри (ст. 9) и веднага щом вестта стигнала до армията в Гиветон, те направили Амри цар. Този инцидент напомня за любимата практика на римските армии, които, когато получавали вест за убийството на император в Рим, имали навика да обличат собствения си командир с пурпурна дреха.

18. Градът беше превзет. Обсадата на Терца сигурно е била кратка, защото цялото царуване на Зимри беше само седем дни (ст. 15). Омри несъмнено е имал помощ отвътре в града, тъй като е успял да го превземе почти веднага.

В двореца. Вероятно в най-здравата точка на двореца, цитаделата. Подпалването на двореца и загиването му в пламъците има редица паралели в източната история.

Заради греховете си. Зимри царува над Израел само седем дни, но въпреки това получава същото осъждане, както царете с най-дълги царувания. Смъртта му илюстрира поука, която авторът на „Царе“ извлича от цялата история на израилтяните монарси, а именно, че върху тях и върху народа е било проклетие заради упоритостта им в греха на Йеровоам, който в крайна сметка е довел всеки царски дом до позорен и кървав край.

21. Разделени. Смъртта на Зимри остави Израел с двама царе, всеки от които управляваше половината от народ. Тъй като Зимри започнал краткото си седемдневно царуване в 27-ата година на Аса (ст. 10, 15) и тъй като Тивни и Омри започнали царуването си по това време, и двамата започнали да царуват в 27-ата година на Аса.

22. Тибни умрял. Не ни се казва как е управлявал или как е умрял Тибни, но има зловещо значение в краткото твърдение, че той е умрял и че Омри е царувал. Очевидно е имало постоянна борба между двамата, която не е приключила, докато Омри не е елиминирал съперника си.

23. Тридесет и първата година. Това очевидно показва времето, когато Омри започва едноличното си царуване. Той е провъзгласен за цар през 27-ата година на Аса (ст. 15, 16). Пет години по-късно, включително летоброенето (31-вата година на Аса), той започва своето царуване.

Дванадесет години. Този период е донесъл много трудности на библейските хронолози, но въпреки това... е сравнително просто. Тези 12 години обхващат цялото царуване на Омри, не само

период на неговото безспорно управление, но също и периодът, когато Тивни управлявал част от земята. Така годините на Омри започнали в 27-ата година на Аса, когато народът назначил Омри за цар (ст. 15, 16), и завършили в 38-ата година на Аса, когато Омри бил наследен от сина си Ахав (ст. 29), период от 12 години, включително (виж стр. 136).

Шест години. От периода, в който той започна царуването си, до малко след смъртта на Тивни. В продължение на една година след смъртта на съперника му, Тирца продължила да бъде столица на Омри.

24. Хълмът Самария. Възкачването на Омри бележи нов период на установено управление и просперитет за северното царство. Докато столицата е била в Тирца, нацията е преживяла дълъг период на раздори и вълнения. Вероятно в Тирца все още са се таили семена на недоволство, което е накарало Омри да реши да избере ново място за столицата си.

Хълмът Самария, на 7 1/4 мили (11,6 км) северозападно от Сихем, беше избран за място. Трудно би било да се намери по-подходящо място за столицата на нацията. Разположението му беше изключително красиво, предлагайки гледка към морето и страната на километри наоколо. Той беше разположен в сърцето на страната. Във военно отношение хълмът, със стръмните си склонове, беше възхитително пригоден за отбрана, както се вижда от дългите обсади, които издържа (1 Царе 20:1; 2 Царе 6:24; 17:5; 18:9, 10). Околната местност беше изключително плодородна. На хълма имаше изобилие от водни извори. Историята му оправда мъдростта на основателя му, защото Самария продължи да бъде столица на Израел до края на историята на нацията.

Разкопките на древния обект Самария датират най-ниските нива на града от времето на Омри.

25. Направи по-лошо. От светска гледна точка Омри беше успешен владетел. Той направи страхотно сделка да донесе мир и просперитет на неговата проблемна земя. Името му се среща на известния Моавски камък, който документира окупацията на Моав от Омри (вижте Допълнителна бележка върху 4 Царе 3). Израел станал известен на асирийците като „земята на Омри“, докато дори Йеху, изстребителят на дома на Омри, е наречен „син на Омри“. Но в очите на Господа Омри постъпил по-зле от всички зли царе преди него. В допълнение към приемането на старото идолопоклонство, той вероятно отишъл по-далеч и въвел и насърчил поклонението на сидонския Ваал. „Уставите на Омри“ са посочени от Михей (Михей 6:16) във връзка с „делата на дома на Ахав“ като символи на закоравяло и безнадеждно отстъпничество.

31. Йезавел. Името Йезавел ще стане пословично за нечестие. Етваал, нейният баща, е бил първосвещеник на Ваал (РК 114). Йосиф Флавий го нарича жрец на Астартата, който убил Фелес, цар на Тир, и основал нова династия и царувал над Тир 32 години (Срещу Апион. 1. 18). Свещеническият произход на Йезавел може да обясни фанатичната отдаденост на царицата на разпространението на фалшива религия в Израел.

Цар на сидонците. По това време Тир е бил водещият град на Финикия (виж Бит. 10:15), но историческата репутация на Сидон е накарала царете на Тир да приемат титлата „цар на сидонците“. Купа за посвещение, намерена на остров Кипър, носи точно този надпис.

Баал. Буквално „господар“. Името се отнася до великия бог на бурите и до многото местни богове на плодородието, които били почитани като продуктивния принцип в природата. Ахав сега пропагандирал покварена религия.

32. Домът на Ваал. Не са открити останки от този храм, но е възможно той да е бил част от разкошния дворец на Ахав, който е бил разкопан.

33. Горичка. Вижте Съдии 3:7; 3 Царе 14:15. Ваал често е бил свързван с богинята Ашера (Съдии 2:13) и в близост до олтарта му често е имало горичка (виж Съдии 6:25, 30), пън, представящ богинята Ашера.

34. Постройте Йерихон. Вижте Исус Навин 6:26. Йерихон беше възстановен и отново се превърна в място от голямо значение. Той имаше големи природни предимства, беше добре напояван и контролираше пътя от долината на река Йордан до високата местност Ветил.

Сега е построена отново от бетелитянин, вероятно под покровителството на Ахав.

В Авирам. Вижте РК 230. Някои разбират, че този текст се отнася до човешките жертвоприношения, които са били толкова брутални и част от покварената религия на онова време. Според това разбиране, първородният ще бъде принесен като основополагаща жертва, а най-младият - като негов първи еквивалент.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

25 РК 114

29-33РК 114, 177

30-33Т 262

34 РК 230; 3Т 273

4

ГЛАВА 17

1 Илия, след като пророкува против Ахав, е изпратен в Херит, където го хранят гарваните. 8 Той е изпратен при вдовицата от Сарепта. 17 Той възкресява сина на вдовицата. 24 Жената му вярва.

1. Илия. Тук започва нов раздел от „Царе“, напълно различен по дух от предишния. Вместо няколко студени факта относно злите царувания на царете, сега откриваме преразказ за някои от най-въълнуващите дела на най-великите пророци. Историите са подробни и графични, пълни с духовна красота и морални наставления. Илия се появява на сцената като човек с неотложна задача за Бога. Часът е кризисен.

Грехът е нахлул в земята и ако не бъде спрян, скоро ще погълне всичко в трагична разруха. Илия посреща врага като доблестен воин за Бога, свидетелствайки за Него с думи и дела, живеейки живота на отшелник или стоящ смело на височините на Кармил, призовавайки огън от небето и размахвайки меч за отмъщението в избиването на пророците на Ваал. Докато завладяващата история разказва за смелост, вяра, удивителна лоялност, мила обич или искрена ревност в служба на Бога, е невъзможно да не видим в пророка прообраз на по-великия Илия, който тепърва щеше да дойде (Матей 17:10-12). Името Илия е подходящо за пророка за неговата мисия. То означава „Йехова е моят Бог“.

От Галаад. Домът на Илия бил в Галаад, на изток от Йордан. Точното местоположение от града на неговия произход е неизвестен.

Казано на Ахав. Историята на Илия е въведена с драматична внезапност. Няма въведение, нищо относно призиването на пророка, нищо относно призиването на пророка, нищо относно ранните му преживявания. Той е споменат по име като един от жителите на Галаад, а след това застава пред царя, предавайки тържественото си послание за предстоящия съд. В уединението на планините Галаад сърцето на Илия е било дълбоко развълнувано, докато е мислил за все по-нарастващата вълна от отстъпничество, която заливала земята. Душата му е била разстроена и негодуванието му е било събудено и той се е молил най-искрено да се случи нещо, което да спре вълната на злото – че ако е необходимо, да дойдат съдби, които да вразумеят хората и да им помогнат да видят безумието

⁴ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с ексегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 8:53).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

на упование на Ваал. Молитвата му била чута и самият Илия бил изпратен при царя с поразителното си послание за предстоящ съд (вижте П.К. 119, 120).

Нито роса, нито дъжд. Ваал бил почитан като източник на живот и благословия, като великия бог на бурите, който снабдявал земята с влага и ѝ давал плод. Сега Израел трябвало да научи, че Ваал не можел да осигури тези благословии.

3. Махай се оттук. Нямаше време за губене. Преди царят да успее да се осъзнае, за да хване пророка и да го убие, той вече беше изчезнал. Господ му заповяда да се отправи към долината на Йордан, при потока Херит. Точното място не е известно, но вероятно е било в някоя тиха клисура, далеч от оживените човешки пътища.

4. Гарваните. Времената бяха странни и сърцата на хората бяха коравосърдечни. Ако не друго, За да се постигне добро, Бог трябваше да се прояви по най-необичайни начини. Каквито и средства да са необходими, колкото и време да е необходимо, Бог щеше да демонстрира пред народа, че Той е Бог и че ще се погрижи за Своите.

7. Пресъхна. Думата на Илия към царя влезе в сила незабавно. От момента, в който думите бяха изречени, нямаше дъжд и цялата земя се превръщаше в изсъхнали и обгорени. Царят и народът отказвали да повярват, че сушата е Божие наказание. Те настоявали, че Ваал и Астарта все пак ще им дадат животворящия дъжд. Тогава потокът Херит пресъхна.

9. Сарепта. Крайбрежен град във Финикия, на 14,4 км югозападно от Сидон и на 21,6 км североизточно от Тир. В този град, в самото сърце на страната, управлявана от царете на Ваал, Илия бил изпратен да бъде издържан от вдовица, която не била израелтянка. Със сигурност Ахав никога нямало да го търси там.

Сарепта е малко селце, известно днес като Сарафанд.

10. Събиране на клонки. Това е една от най-често срещаните сцени в ориенталските земи, където горивото е оскъдно. Жени и деца търсят навсякъде няколко клонки или стръкчета трева, които могат да се използват за запалване на огън.

11. Залък хляб. Господ беше този, който подтикна пророка да отправи тази молба за хляб. Той знаеше точно ситуацията, която преобладаваше – ужасната бедност на вдовицата и нуждата на пророка от хляб. Бидейки самата тя в такава отчаяна нужда, би ли смятала вдовицата, че може да се отрече от собствения си син, за да даде на непознат от друга земя?

13. Направи ме така. Молбата беше изпитание на вярата. Вдовицата току-що беше обяснила собствените си финансови затруднения. Оскъдните ѝ запаси бяха почти свършили - останаха само за едно последно жалко хранене, а след това гладна смърт.

14. Така казва Господ. Молбата беше придружена от обещание. Казаха ѝ за благословиите, които щеше да донесе нейното даване. Бог ѝ ясно каза, че ако даде на пророка, Той ще ѝ върне много повече, отколкото беше дала. Тя издържа изпитанието и беше богато възнаградена.

15. Яж много дни. Тя яде, защото вярваше в Божието обещание. Хиляди около нея, онези, които се уповаваха на Ваал, гладуваха. Когато дойде призивът да дава, ѝ остана само за едно последно хранене за себе си и сина. Но когато даде, имаше достатъчно за себе си и целия си дом, а също и за пророка, за много дни. Тя намери живот и благословия заради вярата си. „Има, който разпилява, а пак умножава“

(Притчи 11:24).

16. Не се хаби. Божият запас никога не се изпразни. Господ е източникът на всичко.

благословии. Тези, които се научат да се уповават на Него, ще намерят дори в този живот пълнота от радост и благословия, която презиращите Неговата благодат никога не могат да познаят (вижте Матей 6:25, 33).

17. Разболя се. Вдовицата имаше всички доказателства за Божието присъствие и благословия, но въпреки това синът ѝ беше поразен. Скръб и смърт идват в домовете както на праведните, така и на нечестивите. Колкото и усърден и всеотдаен да е човек в служба на Господа, страданието и скръбта, разочарованието и скръбта все пак могат да бъдат съдбата му.

18. Божий човек. Думите показват вярата на жената в Бог и в Илия като Негов пророк. Това е забележителен израз на вяра от устата на жена от Финикия.

Дори преди пристигането на Илия тя е била „вярваща в истинския Бог и е ходила в цялата светлина, която е светила по пътя ѝ“ (РК 129). В час, когато Израел се е отвърщвал от Бога и се е покланял на Ваал, една жена от земята на Ваал е демонстрирала вярата си в Бога на Израел. Семе, посято на най-неочаквани места, може да поникне и да даде жътва на благодат.

За спомен. Думите изразяват безразсъдството на скърбящото сърце.

Посещението на Илия донесе на вдовицата живот, а не смърт, и радост, а не скръб. В скръбта си тя свързваше бедата си с пророка и Бога и чувстваше, че над нея се налага осъждане заради някакъв грях в живота ѝ. Присъствието на пророка ѝ донесе по-остро чувство за грях и сега тя гледаше на скръбта си като наказание от Бога.

20. Извика към Господа. Пример за това как, в присъствието на смъртта, Божиите собствени може да извика към Него. „Усърдната молитва на праведния е много силна“ (Яков 5:16).

21. Протягаше се. Това не означава, че пророкът е прибегнал до някакви естествени средства за съживяване на мъртвите. Само Бог, който е дал живот, може да възстанови живота. Илия се молеше усърдно на Бог да върне детето към живот.

Душа. Евр. нефеш. Тази еврейска дума се среща повече от 700 пъти в Стария завет и е била превеждана по различен начин като „душа“ (Бит. 2:7; 12:5, 12; и др.), „създание“ (Бит. 1:21, 24; 2:19; Лев. 11:46; и др.), „човек“ (Бит. 14:21; Исус Навин 20:9; Ер. 43:6; и др.), „живот“ (Бит. 9:4; Изх. 4:19; Исус Навин 2:14; и др.), „мъртъв“ (Лев. 19:28; Чис. 9:6, 7, 10; и др.), „аз“ (Лев. 11:43; 1 Царе 19:4; Исая 46:2; и др.), и редица други начини. От всички различни преводи, преводът „живот“ вероятно би бил най-подходящ в разглеждания текст. Преводът „душа“ е подвеждащ и внушава на мнозина идеята за безсмъртно същество, способно на съзнателно съществуване отделно от тялото. Тази идея не се съдържа в думата нефеш. Във всичките над 700 срещания на думата, нито веднъж не е прикрепена такава идея към нея или дори не се подразбира. Нито веднъж нефеш не е наречен безсмъртен. Преводът на нефеш „живот“ е в хармония с това, което преводачите на нашата Библия са направили в 119 други случая. Забележителен пример е 1 Царе 19:4, където Илия заявява: „Господи, вземи живота ми [евр. нефеш]“. Тук преводачите правилно са използвали думата „живот“. За по-нататъшно обсъждане на проблема вижте Битие 35:18.

22. Той съживи. Чрез молитвата на вярата „жените възкръснаха от мъртъвците си“ отново“ (Евр. 11:35). Това чудо е извършено в час на криза в историята на Израел и на света. Вярата в Бога е била на нисък ниво. Хората са се обърнали към силите на природата

като източник на живот и изцеление. Те трябваше да насочат вниманието си към Бога и да научат, че Той е, Който дава живот, и че е в Неговата сила не само да лекува болните, но и да възкресява мъртвите. Новината за такова чудо не можеше да бъде премълчана. Това беше нещо, което Ваал никога не би могъл да направи. Когато хората научиха, че чрез силата на Бог синът на вдовицата е бил възкресен от мъртвите, силата на Ваал започна да се разрушава.

23. Синът ти е жив. Колко болни сърца на майки са копнели да чуят подобни думи! Но същите радостни думи, които бяха чути тогава, много майки, ако са верни, ще чуят в близкото бъдеще. Какви неочаквани благословии и милости бяха сполетели вдовицата от Сарепта в резултат на нейната вяра и гостоприемство! Тя беше споделила последната си храна с пророка и му беше дала място в скромния си дом. В замяна детето ѝ беше възстановено към живот. „Който приема пророк в име на пророк, ще получи награда на пророк“ (Матей 10:41; вижте също Исаия 58:10, 11).

24 По това знам. Вдовицата получи най-необичайно потвърждение за надеждността на словото Господне. Бог беше обещал и Той ѝ беше направил според обещанието Си. Господните обещания са винаги сигурни. Добре е всяко Божие дете да се придържа здраво към изповядването на вярата си без колебание, „защото е верен Онзи, Който е обещал“ (Евр. 10:23). Дори Господ да не извършва чудеса за нас, както направи за финикийската вдовица, има хиляди начини, по които всяко Негово дете може да знае, че Божието Слово е истина. Бог е толкова добър, толкова могъщ, толкова близо до нас днес, колкото беше до вдовицата от Сарепта, и толкова заинтересован да задоволи всяка наша нужда (виж Матей 6:25–34).

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–24РК 119–132

1 EW 162; ПК 116, 121; ЗТ 263, 273

3, 4 РК 122

3–63Т 288

4 МХ 202

6 EW 56; 4Т 253

7–93Т 288

9 АА 416, 430; ДА 238; ЗТ 274

9–11РК 129

9–162Т 29

12–14РК 130

12–156Т 345

15–24РК 131; 6Т 346

ГЛАВА 18

1 В края на глада Илия, изпратен при Ахав, среща добрия Авдия. 9 Авдия довежда Ахав при Илия. 17 Илия, укорявайки Ахав, чрез огън от небето убеждава пророците на Ваал. 41 Илия, чрез молитва, получавайки дъжд, следва Ахав до Йезреел.

1. Третата година. Периодът на суша е бил три години, но интервалът от предишния дъжд е бил шест месеца по-дълъг (Лука 4:25; Яков 5:17). За нормалния сух сезон (май-октомври) вижте стр. 110.

Покажи се. Царят търсел Илия навсякъде, но без резултат. Сега на пророка било заповядано да отиде и да се яви на царя. Забраната била поставена върху земята чрез директното съобщение на Илия към Ахав за това какво ще направи Господ. Беше редно тя да бъде премахната по същия начин. Нито царят, нито

на хората щеше да бъде позволено всяко извинение да приписват края на сушата на силата на своите богове или пророци.

2. Илия отиде. Илия знаеше, че животът му ще бъде в опасност, но когато получи заповедта от Господа да се яви на Ахав, той веднага се подчини и се упова на Бог да го защити.

3. Авдия. Името означава „слуга на Йехова“. Характерът на човека е бил в съответствие със значението на името му. Важно е, че царят е поставил на толкова важна длъжност човек, за когото е знаел, че е слуга на Господа. Но Ахав е знаел, че този човек, който е верен на Бога, ще бъде верен и в управлението на делата на царското домакинство.

4. Йезавел е покосена. Едва тук ни е дадена картината на суровостта на преследването срещу Божия народ и кой е бил неговият водещ дух. Царица Йезавел, разярена от посланието на Илия да затвори небесата, за да не вали дъжд, е решена пророкът и всички, които са се присъединили към него в служба на Йехова, да бъдат убити. Всъщност, съвсем независимо от глада, предаността на Йезавел към Ваал ще я направи враждебна към Божиите пророци.

Сто пророци. Споменатите тук пророци очевидно са били членове на училища на пророците. Те били група от учени пророци и проповедници, които първоначално били обучавани при пророците и посветили живота си на разпространяване на посланието за праведен и свят живот. Фактът, че 100 от тях били скрити от Авдия, показва, че те трябва да са били доста многобройни дори в Израел, който толкова дълго време е вървял против пътищата на Господа.

В пещера. Пещерите са били често срещани в Палестина. Само в района на планината Кармил са преброени над 2000 пещери. Пещерите в Палестина са били както естествени, така и създадени от човека и са служели като домове, гробници, складове, цистерни или обори за добитък. По време на война и потисничество те са предоставяли отлични места за убежище (Исус Навин 10:16–27; Съдии 6:2; 1 Царе). 13:6; 22:1; 24:3–10; 2 Сам. 23:13).

5. Извори. Палестина е известна със своите извори и чешми, бликащи изпод скала или брег, или от земята. Те са постоянният източник на много потоци и реки. Очевидно дълго след като обичайните реки са пресъхнали, някои потоци, захранвани от извори, черпещи вода от снеговете на Ливанските планини, са продължили да текат през целия горещ сух сезон, когато не е имало дъжд.

6. Раздели земята. Тази лична проверка на земята от царя и един от неговите главни офицери бележи крайните затруднения, до които Израел беше доведен от сушата.

7. Ти ли си този господар мой Илия? Може би би било по-добре да се преведе като „Ти ли си, господарю мой Илия?“ или „Тук ли си, господарю мой Илия?“ Смирението на Авдия в присъствието на пророка е поразително. То е родено от благоговение пред Бога. Авдия е бил един от главните служители на царството, но той се разпознава като слуга или роб (виж стихове 9, 12) пред пратеника Господен. Въпросът е зададен не за информация, а от изненада. „Тук ли си, когато царят те търси през всичките тези години из цялата страна?“

8. Кажи на господаря си. Илия беше заповядан от Господа да отиде и да се покаже на Ахав. Сега Той се е срещнал с Авдия, но не го придружава при царя. Напротив, Авдия трябва да съобщи на Ахав за присъствието на пророка и царят може, ако желае, да излезе при пророка. Истинските взаимоотношения между хората не винаги са...

обозначено от титлите или официалните позиции, които заемат. Слугата или робът често стои много по-високо по отношение на истинското величие или превъзходство от краля или господаря.

10. Нямаше народ или царство. Имаше много малки кралства недалеч от Израел. Би било естествено някой, чийто живот е бил преследван, да потърси изгнание в някоя близка държава. Ахав не само претърси собствената си земя, но и разпита за Илия във всички съседни страни.

12. Ще те носи. Авдия имаше пълно доверие в Бог, че ще се грижи за слугата Си. Илия. Той се страхуваше, че „Духът Господен“ ще отведе Илия далеч от бедата в някое скрито убежище, преди да се осъществи контакт с Ахав.

14. Сега ти казваш. Авдия не е имал желание да причини смъртта на Илия, което Той беше сигурен, че съдбата на пророка щеше да е такава, ако го заведе при царя. Но ако не предаде Илия на Ахав, беше сигурен, че самият той ще умре. Дали Илия искаше да причини смъртта на човек, който беше спасил живота на 100 пророци?

15. Несъмнено ще се покажа. Илия имаше задачата си от Бога и, немислимо Въпреки че това можеше да е към Авдия, Илия беше готов да се срещне с Ахав още същия ден.

16. Ахав отиде. Царят отиде при пророка, а не пророкът при царя. Ахав осъзна, че Илия е дал първата си вярност и служба на Някой по-висш от земния цар и по този начин царят е бил принуден да си проправи път към човека, чийто живот е търсил. Той е знаел много добре, че пророкът не се е съгласил на тази странна среща, за да се предаде в ръцете на царя. Царят, а не пророкът, посрещна срещата със страх, въпреки че царят беше придружен от силна телохранител от войници, а пророкът имаше само защитата на Бога.

17. Това смущава Израел. Израел беше силно смутен и в най-дълбоката си душа Ахав разбираше причината за това. Но вината винаги се опитва да избегне отговорността за злото, което носи. Ахав се опита да обвини Илия за проклятието, което беше поразило земята. Едно от най-големите злини на греха е, че той винаги се стреми да обърка въпроса. Той отказва да понесе вината за бедите, които причинява, и дори се опитва да изглежда, че праведността, а не беззаконието, е отговорна за човешкото нещастие.

18. Но ти. Царят се е срещнал с господаря си. Скромната мантия на пророка носи по-голяма власт от царската роба. Илия е този, който седи на съдийския престол, докато царят е виновникът, стоящ на длъжността. Докато Илия безстрашно му казва, че той е този, който е смутил Израел, царят се тресе пред думите на заслужен укор.

Изостави заповедите. Кралят и всички в царството трябва да знаят, че това Непослушанието им на Божиите заповеди е това, което е донесло тежките наказания върху тях самите и върху нещастната им земя. Служенето на Ваал е следване на пътя на рая на глупаците. Търсейки живот, те намериха смърт; търсейки радост, намериха скръб и горко; търсейки мир и просперитет, намериха проблеми и разруха.

19. Съберете се при мен. Пророкът, а не царят, дава заповедите. Ахав разпозна божествения произход на заповедта и веднага се подчини.

Планината Кармил. Хълмова верига с дължина 9,3 км, чийто северозападен нос се вдава в Средиземно море. Хълмовете са високи около 167,7 м на носа и около 518,3 м на югоизток. Височината им предлага красива гледка към Средиземно море, равнините Ездрелон и Сарон и голяма част от Самария.

Пророци на Ваал. Това били жреците и учителите на Ваал, а пророците на горите били жреците, свързани с поклонението на Астарта. Числото им дава представа до каква степен тези деградиращи култове са завладели народа на Израел.

Яжте на трапезата на Йезавел. Тоест, те са получавали подкрепата си от ръцете на царицата. Те са били субсидираното духовенство на Йезавел.

20. Ахав изпрати. В съответствие с указанията на Илия, Ахав изпрати призив към целия Израел да се събере в Кармил, заедно с пророците на Ваал и Астарта. Хората дойдоха със странни предчувствия. Планината Кармил, някога място с голяма живописна красота, с идолските си храмове в цъфтящи горички, сега беше място на запустение. Дърветата стояха изсъхнали и голи, изворите бяха сухи, а цветята вече ги нямаше. Боговете на плодородието, за съжаление, бяха разочаровали своите поклонници и те самите бяха разочаровали. Собствените им светилища бяха места на мъка и безчестие. Тук, на тези земи, осветени за езически светилища, някога толкова красиви, а сега толкова безплодни и изоставени, Илия предложи да демонстрира пълната глупост на поклонението на Ваал.

21. Докога ще се колебаете? Народът на Израел стоеше на кръстопът. Щяха ли завинаги да отхвърлят Бога, който ги беше установил като отделен народ, и да приемат Ваал за свой господар и господар? Ако Йехова беше Бог, Той беше този, на когото трябва да се покланят. Ако Ваал беше Бог, те трябваше да го следват. Предизвикателството беше отправено и на народа беше дадена възможност да се изрази.

24. Отговаря чрез огън. Изпитанието, което Илия предложи, беше напълно справедливо. Въпросът беше кой е Бог, Йехова или Ваал? Ако Ваал беше това, което езическите жреци твърдяха, тогава нека демонстрира този факт, като извади огън от небето. Ако наистина има силата на дъжда и бурята, нека изпрати мълниците си. Дори жреците на Ваал не можеха да отречат справедливостта на направеното предложение, въпреки че сигурно са се страхували от резултатите.

26. Нямаше глас. Как би могъл да има? Ваал не беше нищо друго освен плод на човешкото въображение и не можеше да отговори на молитва.

Те скочиха. Значението е, че те „скачаха нагоре и надолу“, както е в полето. Това беше див ритуален танц, в който те се довеждали до състояние на ярост. Твърди се, че подобни представления понякога са били съпроводени с прояви на демонична сила и несъмнено се е надявало, че по този начин може да се осигури огън. Но Господ се намесил. Сатана и неговите ангели били държани на каишка и огън не се появил.

27. Илия им се подигра. Тези жреци на Ваал трябваше да научат, че техният бог не може да отговори на молитвите им. Думите на Илия към тях бяха израз на върховно презрение. Неговата презрителна подигравка не остана незабелязана от зрителите, които бяха там, за да вземат решение между Йехова и Ваал.

28. Порязват се. Самоосакатяването, често срещано в ориенталската лудост, се е прилагало с идеята, че боговете се наслаждават на проливането на кръв. Такива кървави ритуали в случаи на крайно езически умилюстивяване не са били необичайни в старозаветните времена (Ер. 16:6, 7), но са били забранени за Божия народ (Лев. 19:28; Втор. 14:1).

29. Те пророкуваха. Тези служители на Ваал бяха наречени пророци (ст. 19). Изпълнението на тяхната служба като цяло може да се е считало за акт на пророкуване. Или вероятно в по-ограничен смисъл те са пророкували, както е правил Саул, който „пророкувал в сред къщата“, когато го е нападнал зъл дух (1 Царе 18:10). Преживяването на Саул може да е било подобно на това на поклонниците на дявола в ориенталските земи днес, за които се казва, че понякога се докарват до високо състояние на религиозна лудост, когато дават

изричане на неразбираеми звуци и ръмжене. Сатана и неговите ангели присъстваха в Кармил и биха направили всичко по силите си, за да свалят желанния огън, ако това беше позволено от Бог. Но Господ, макар и да позволи на демоните да проявят някои от по-отвратителните аспекти на своето присъствие в хората, не позволи на Сатана да свали огън в името на Ваал.

30. Поправи олтара. В древността хората са се покланяли на небесния Бог пред този олтар, но дълго време той не е бил използван. Илия благоговейно събрал разпръснатите камъни. Днес има много домове, в които Божият олтар е разрушен. Време е да се извърши дело, подобно на това на Кармил. Вечер Божиите деца трябва благоговейно да се съберат пред семейния олтар за период на тиха молитва. Сутрин семействата трябва отново да се обединят в период на молитва. Олтарът на молитвата и предаността трябва да се поддържа в постоянно състояние.

33. С вода. Твърди се, че в близост до традиционната сцена на жертвоприношението се намира вечен извор, за който никога не е било известно да е пресъхнал дори при най-тежката суша. Като заповядал да се излее вода върху жертвата и дървата, Илия щял да предотврати всяко подозрение за измама.

36. Вечерно жертвоприношение. В продължение на дълги и шумни часове жреците на Ваал извършваха своите бурни и възбудени скачания и писъци, молейки се диво, мърморейки несвързано, но без резултат. Напълно изтощени и изтощени, те най-накрая се оттеглиха в отчаяние. Множеството също беше уморено от сцените на ужас и вълнение и беше в възприемчиво настроение за служението на Божия пророк.

На Авраам. Илия се обръща към Бога, който е Отец на всички тях. Той Му говори тихо и благоговейно, в ярък контраст с неистовите писъци на пророците на Ваал.

Нека се знае. Молитвата беше съвсем проста, съвсем искрена, без вълнение, право в целта и от сърце.

37. Обърнаха сърцата им. Голямото бреме върху сърцето на Илия беше обръщането във вратата Израил – за да се обърнат сърцата им към Ваал обратно към Бога.

38. После огънят. С внезапна светлина, като голяма светкавица, огънят слезе и погълна жертвата и дори камъните на олтара. Никога преди събраното множество не беше виждало такава светкавица. Тя беше видима за всички наоколо, дори за множеството, събрало се в подножието на хълма. Хората го разпознаха като поглъщащия огън на Бога.

39. Господ, той е Богът. Сърца, толкова скоро посветени на Ваал, сега се обърнаха обратно към Господа като великия Бог на небето и земята. В един глас множеството извика и призна Йехова за Господ.

40. Вземете например пророците на Ваал. Илия няма да позволи ревността на хората да се изчерпи само с думи. Той изисква те да покажат своето обръщане и убеждение чрез дела – дела, които биха могли да им донесат гнева на нечестивата царица, но които, веднъж извършени, ще направят разрыв между тях и каузата на Ваал. В резултат на чудните проявления на този ден множеството призна факта, че Йехова е Бог – всички с изключение на жреците на Ваал, които отказаха да се покаят. Бързата екзекуция на тези свещеници от Илия беше страшно отмъщение, но беше необходимо и показа Божието негодувание срещу онези, които упорстват в бунт и които са готови да покварят и деморализират цял народ за егоистични цели. Присъдата срещу тях изпълни и двете

като пример и предупреждение. С Бога не бива да се шегуваме и ужасно възмездие очаква всички, които ще продадат душите си за покварата на света.

41. Илия каза. Илия напълно контролираше ситуацията. Той командваше народа и той напътстваше царя.

Има звук. Звукът не беше в ушите на пророка, а в сърцето му. Чрез вяра той знаеше, че ще вали дъжд. Покаянието на народа беше премахнало причината за съд и Илия осъзна, че следователно дългоочакваните дъждове предстоят.

Илия живя живот на вяра и живот на молитва. Когато Бог го изпрати да обяви сушата, той знаеше, че тя ще бъде точно според словото Господне. Същият Дух, който беше вложил в устата му едното предсказание, сега му даде другото.

42. Илия се качи горе. Докато Ахав отиваше да се угощава, Илия отиде да се моли. Неговата молитва беше ходатайство за покаяния се Израел. Той знаеше, че ще вали дъжд, но се тревожеше дали условията за получаване на небесната благословия ще бъдат напълно изпълнени и резултатите от реформацията да бъдат трайни.

Бог е обещал на Своя народ изобилие от небесни благословения с изпращането на Светия Дух по време на късния дъжд. Дали светиите днес се молят както Илия, или празнуват като Ахав? Когато и само когато Божият народ е изключително искрен, когато е готов да се моли както Илия и поставя за основна грижа изпълнението на необходимите условия, тогава ще падне късният дъжд.

43. Върви отново. Дъждът не заваля веднага. Но вярата на Илия не се поколеба. Той продължи да се моли по-усърдно от преди. Отново и отново слугата беше изпратен, а небесата все още бяха като мед, а земята като прах и прах. Но ходатайството на Илия не престана. Тази усърдна молитва на пророка стана пословична за интензивността и постоянството в молбата (Яков 5:18).

44. Малък облак. Този облак беше за Илия знак за божествена благосклонност. Той прекрати молитвата си. Имаше друга работа за вършене. Той даде нареждания на слугата си да бъде предаден на Ахав. Царят бързо трябваше да тръгне на път. Илия не чака небесата да се помрачат; той действаше при първия знак, че молитвата му е била чула. Светът днес се нуждае от мъже с вярата на Илия. Божието дело ще бъде завършено от мъже, които работят в духа и силата на този пророк от древността. За тях небето ще бъде много близо, докато те тръгват с вяра да се бият срещу войските на злото. Множества ще се обърнат от поклонение на боговете на този свят към Господа, Който е създал небето и земята. Върху смирените мъже и жени навсякъде ще падне Божият Дух (Йоил 2:28, 29), давайки им възможност да правят в своята сфера това, което Илия е правил в своята.

Божията ръка не е скъсена, за да не може да спаси. Бог е толкова силен, толкова готов да дава победи днес, колкото е бил в дните на Илия. Когато Божият народ стигне до мястото, където има същия дух като Илия, когато е толкова искрен, толкова активен, толкова смел, толкова готов да упорства в молитва, толкова безстрашен пред лицето на опасността и толкова нетърпелив да отговори на призивите на Господа, тогава Божието дело бързо ще бъде завършено и Исус ще се върне, за да получи Своите.

45. Йезреел. Това е първото споменаване на Йезреел като царски град. Ахав имал дворец тук, въпреки че Самария продължила да бъде негова столица (гл. 21:1). Към двореца в Йезреел Ахав искал да добави лозето на „Йезреелеца Навутей“ и при осигуряването на което Йезавел убила Навутей (гл. 21:1–16). Тук също така кучетата щяли да изядат тялото на Йезавел (1 Царе 2:19, 23; 2 Царе 9:10, 33–37) и Йорам бил убит от Ииуй (4 Царе 9:15–26). Йезреел се намирал в територията на Исахар (Исус Навин 19:17, 18), в...

живописно място с изглед към равнината Ездrelон. Вероятно разстоянието от планината Кармил до Йезреел е било 45 км.

46. Бяга пред Ахав. Завръщането на Ахав в Йезреел стана през нощта, в ослепителна буря, по коварни планински пътища. Тъй като пътят беше трудно видим, пустинният пророк тичаше пред царя, насочвайки царската колесница безопасно към портите на Йезреел. С този милостив акт Илия показва, че не изпитва лоши чувства към царя и че е готов да извърши всяка услуга, колкото и скромна или неудобна да е тя, в полза на своя господар.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–46ПК 133–159; 3Т 274–288

1 3Т 277

1, 2 РК 137

2 3Т 274

4 РК 126

6–14РК 138

8 3Т 277

10 3Т 276

11 3Т 277

13 3Т 276

14 3Т 277

15–17РК 139

17 DA 587; GC 104; 3Т 276, 278

17, 18 ГК 590

18 РК 140; 3Т 278

18–21РК 177

19 РК 116, 143

21 CH 562; MM 96; РК 147, 188; TM 141; 3Т 280; 4Т 338, 350, 446; 5Т 137, 173, 199,
526; 6Т 141; 7Т 155; 8Т 68

22 Изд. 151; 3Сб. 274

22–24РК 148

22–263Т 281

24 ДА 215

25, 26 РК 149

26 3Т 282, 283

26, 28 ИТ 231

27–29РК 150; 3Т 282

30–32РК 151

30–393Т 283

33–37РК 152

36 GW 255; 6Т 99

36–40 Изд. 151; П.К. 224; 3С. 285

37, 38 5Т 161

38, 39 РК 153

39, 40, гл. 60

40 бр. 154

41 РК 155

41-443Т 286

42-44РК 156

45, 46 РК 158; 3Т 287

ГЛАВА 19

1 Илия, заплашен от Йезавел, бяга във Вирсавия. 4 В пустинята, уморен от живота си, той е утешен от ангел. 9 На Хорив Бог му се явява и го изпраща да помага Азаил, Йеху и Елисей. 19 Елисей, сбoguвайки се с приятелите си, следва Илия.

1. Разказа на Йезавел. Това беше прекрасна история за това, което Илия беше направил чрез мощта и силата на Бог. Но тя не успя да докосне сърцето на Йезавел и да събуди желание да поправи злите си пътища. Чуването на истината просто закоравява там, където не спасява.

2. Животът ти. Ето един Божий човек, който беше извършил доблестна служба за своя господар и Сега той беше заплашен със смърт заради благородните си усилия. Не в този свят праведните получават заслужените си награди за служба, извършена в името на Господа. Една от очевидните трагедии на живота е, че тези, които правят най-много в името на праведността, са и тези, които страдат най-много. Причината може да не винаги е разбрана. Но има утеха в мисълта, че Исус, безгрешният, е страдал повече, отколкото всяко дете на човечеството ще бъде призовано да страда. Слугата не е по-велик от господаря си.

3. Спаси живота си. След толкова пълен триумф над пророците на Ваал и след толкова голяма демонстрация на смелост, изглеждаше, че Божият пророк ще бъде готов да посрещне всяко изпитание на вярата. Човек би могъл да предположи, че Илия, след като е получил толкова забележително доказателство за присъствието и благословията на Бог, никога няма да позволи на смелостта си да се изпари. Но той страдаше от реакцията, която толкова често следва забележителен успех. Той се надяваше, че славната победа на Кармил ще разбие магията на Йезавел върху царя. Когато пророкът беше информиран за упоритата съпротива на царицата срещу новия призив за реформация, това беше повече, отколкото можеше да понесе. Той беше неподготвен за хладната, пресметната, решителна омраза на тази зла царица. Можеше да мисли само как да се измъкне от лапите на толкова озлобен и безмилостен враг. Без да мисли за последствията от поведението си, той избяга, за да спаси живота си.

Илия не постъпи правилно, като изостави поста си. Работата му още не беше приключила. Битката едва беше започнала. Ако беше останал смело и беше изпратил съобщение до царицата, напомняйки ѝ, че Богът, който му беше дал победа над пророците на Ваал, няма да го изостави сега, щеше да намери ангели, готови да защитят живота му. Божиите наказания щяха да се стоварят върху Йезавел по забележителен начин, щеше да бъде направено огромно впечатление и могъща реформация щеше да обхване земята (вижте РК 160). Като бягаше, за да спаси живота си, Илия играеше в ръцете на врага. Бягството към Вирсавия допринесе значително за обезсилване на победата на Кармил.

Вирсавее. Градът се намирал на южната граница на Юдея, на около 152 км от Йезреел. Той принадлежал към южното царство Юдея, което по това време било толкова тясно свързано с Израел, че Илия не би бил в безопасност там.

4. Еднодневен път. Илия не спря в Юдея. Страхът му го тласкаше напред. Едва когато извървя еднодневен път в дивата южна страна, той спря за почивка. Изглежда, че до този момент Илия продължаваше да върви както денем, така и нощем, намирайки сили в страха, който го беше обзел напълно. Когато седна под едно хвойново дърво, беше напълно изтощен.

Той можеше да умре. Депресията на пророка тук достига най-ниската си точка. В часа на победата на планината Кармил той беше въздигнат до небесата. Сега, докато си спомня преживяното

само няколко дни по-рано, духът му пада до най-ниското си ниво. Той си пожелава смъртта. Страданието му е реакция на пренапрегнати чувства; това е видът преживяване, което понякога следва издигането на душата до висини на славата и победата; последствие от голямо религиозно възраждане, когато душата се поддава на обезсърчението и депресията, предизвикани от изпитанията на ежедневието. Добре е да помним, че никой на този свят не може да пребъдва вечно на върха на планината. Пътят на живота понякога се спуска в долината, където трудностите и разочарованията са неизбежните факти от живота. Лесно е да бъдем щастливи и смели, когато сме на самия връх на света, но не е толкова лесно, когато духът е унил и целият свят сякаш е решен да ни сваля. Тогава човек най-много се нуждае да се държи за Бога, за да не се поддаде на съмнението и отчаянието. Когато сте долу, погледнете нагоре и се изкачете отново до висините.

5. Докосна го. Докато Илия спеше, ръка докосна ребрата му и приятен глас го поздрави. Това беше ангел, изпратен от Бога с послание за живот и надежда. Преди всичко имаше храна, която да задоволи нуждите на тялото му и да помогне за възстановяването на смелостта на душата му. Чудесно е какво може да направи храната, за да съживи угасналия дух на човека и да му върне силата и смелостта, които са го напуснали. Имаше божествена мъдрост в простото отношение на Бог към уморения и изтощен пророк.

7. Вторият път. В момента Илия се нуждаеше от храна и почивка и Бог отново милостиво му ги осигури. Ангел от Бога беше този, който приготви храната му.

Твърде голямо. Пътят обратно щеше да е по-кратък от предстоящия. Но Бог не възрази на пророка, нито му заповяда да се върне по стъпките си. Това пътуване беше по замисъл на Илия, а не на Господа, но ангели Божии не изоставиха пророка, а по-скоро му помогнаха по пътя му. Осигурената храна послужи, за да го насърчи и му даде сили за трудните дни, които предстояха. Въпреки че Илия беше допуснал грешка, Господ не го отхвърли, а се опита да възстанови увереността му, за да може той отново да продължи доблестното си дело за Бога.

8. До Хорив. Пътуването му го отведе през пустинята, където Израел беше прекарал 40 години. Пътуването през безплодните пустоши не беше дълго, но беше трудно. Включваше само около 200 мили (328 км), но той не трябваше да бърза. Сега беше в безопасност от преследване и можеше да отдели време да обмисли нещата, докато се отправяше спокойно към Божията планина. На същите скалисти хълмове, където Моисей беше общувал със своя Господ, там Илия трябваше да има специално общение с Бога.

9. Към пещера. Именно от „пукнатина на скалата“ на Синай Моисей е получил възможност да види Бога (Исх. 33:22) и е възможно това да е била същата пещера, където Илия сега се е установил в самотното си жилище.

„Какво правиш тук?“ Въпросът сигурно е разчувствал Илия. Но точно върху този въпрос трябваше да се замисли. Защо, в края на краищата, беше там? Кой го беше повикал там? Дали беше дълг? Какво трябваше да направи сега? Защо не беше в Израел, за да наставлява и окуражава онези, които толкова наскоро бяха обърнали гръб на Ваал? Имаше голяма нужда от служението му у дома, но сега Илия се озова сам в чужда земя. Това обаче не беше време за разкаяние, а по-скоро за сериозно изследване на сърцето.

Едва когато Илия си възвърнеше контрола над себе си, докато не се научи да се осмелява в Бога и да изпълнява небесните задачи по небесните пътища, той щеше да бъде готов да се върне в родината си, за да продължи делото, от което беше избягал. Имаше много

уроци, които да научи. Пещерата щеше да бъде неговата училищна стая, а Господ - неговият учител (виж РК 168).

10. Много ревнив. Илия не можеше да превъзмогне факта, че е бил много сериозен в делото му за Господа, а въпреки това хора се опитваха да отнемат живота му. Този свят е земя на врага и много мъже и жени са в служба на врага. Божиите деца трябва да осъзнаят, че във великата борба пътят на Сатана не трябва да бъде напълно преграден, за да не се води войната несправедливо и Сатана да може да каже, че не му е била дадена справедлива възможност. Да бъдеш раздразнен и неспокоен, защото нещата не са според неговия вкус, едва ли е мъдрото отношение за светец или правилното отношение за пророк.

11. Господ мина. Това, от което Илия се нуждаеше най-много, беше ново видение за Божиата сила. И на собствената си слабост. Именно на Синай Господ беше минал пред Моисей и се беше разкрил като „Господ Бог, милостив и благодатен, дълготърпелив и Който изобилства с милост и истина“ (Исх. 34:6). И тук Илия трябваше да получи ново понятие за Бога.

Силен вятър. Когато Илия излезе от пещерата, буря се разрази през планината и земетресение разтърси земята. Всичко сякаш беше в суматоха, небето пламна, а земята се гърчеше от сили, които сякаш щяха да я разкъсат. Всичко това беше в унисон с конвулсивния дух на пророка. Това, което той трябваше да научи, беше, че колкото и могъщи и движещи да са тези сили, те сами по себе си не изобразяват истинска картина на Божия Дух. Не винаги човекът, който създава най-голяма суматоха, постига най-много за Бога.

12. Тих, нежен глас. След вятъра, земетресението и огъня дойде тишина и тихият, нежен глас на Бога. Ето го най-накрая, когато Господ избра да се разкрие на Своите слуга.

13. Закри лицето си. Илия инстинктивно покри лицето си пред Божието присъствие. Раздразненият му дух се успокои, нетърпението му - покорено. Раздразнителният, импулсивен пророк стана кротък и покорен, готов да се вслуша в гласа на Господа. „В обръщане и покой ще се спасите; в тишина и в упование ще бъде силата ви“ (Исая 30:15). Не като свали огън от небето, не като убие пророците на Ваал, а чрез тихо дело, в което Божият Дух ще смекчи и покори закоравялите сърца на грешниците, Илия ще види най-големите си резултати, осигурени в служба на Бога, а чрез тихото действие на Светия Дух.

14. Много ревнив. Отговорът е със същите думи както преди, но с различен дух. Пророкът сега е спокоен и смирен. Той излага фактите, но вече не поддържа същото отношение към тях. Хората може да искат живота му, но сега той е готов да продължи работата си за Бога. Това беше нов Илия, който щеше да излезе, не като огън или буря, за да предизвика големи сътресения, на които да бъдат свидетели множества хора, а по по-тих начин, говорейки на отделни хора тук и там, за да произведе трайни резултати в сърцата и живота на хората.

15. Върви, върни се. Тези думи учат, че оттеглянето на Илия от делото му беше грешеше, че мисията му все още не е приключила и че Бог все още има работа за него. Помажи. Вижте стих 16.

Азаил. Вижте върху 3 Царе 8:7, 8.

16. Син на Нимши. Йеху всъщност е бил внук на Нимши, тъй като е бил син на Йосафат, който е бил син на Нимши (4 Царе 9:2, 14). Но е известен предимно като

като син на Нимши (4 Царе 9:20; 2 Летописи 22:7). Еврейската дума за „син“ може да се използва за обозначаване на внуци или дори по-далечни потомци.

Елисей, син на Сафат. Няма сведения, че някога са били помазвани пророци в буквалния смисъл на термина, въпреки че тук може да е бил такъв. Някои свещеници (Исх. 40:15; Числа 3:3) и царе (1 Царе 9:16; 10:1; 16:3, 13; 4 Царе 9:3, 6; Пс. 89:20) са били помазвани, когато за първи път са били отделени за специфичните си мисии. Неодушевени предмети също понякога са били помазвани, като например предмети, свързани със светилището (Исх. 29:36; 30:26; 40:9; Лев. 8:10, 11; Числа 7:1), и дори камъни (Бит. 28:18). Някои предполагат, че думата „помазва“ тук трябва да се разбира в по-широко значение, което означава просто да се отдели някой човек или нещо за извършване на някаква служба за Бога, без да се включва действително външно и формално помазване (виж Съдии 9:8). И тримата, Азаил, Ииуй и Елисей, е трябвало да служат за изпълнението на Божията воля и цел, но всеки по различен начин. Чрез Азаил, царят на Сирия, Израел беше непрекъснато притиснат отвън (4 Царе 8:12, 29; 10:32; 13:3, 7), като този езически цар беше използван от Господа като Негов инструмент за налагане на наказание (ПК 254, 255; вж. Исаия 10:5). Чрез Ииуй царството на Израел беше разтърсено отвътре. Той беше инструментът в ръцете на Господа, за да сложи край на дома на Ахаав и на поклонението на Ваал (4 Царе 9:24, 33; 10:1–28).

17. Мечът на Азаил. Дело на съд трябваше да бъде извършено над Израел и Азаил и Йеху бяха инструментите, избрани да извършат тази работа.

Ще убие ли Елисей? Делото на Елисей със сигурност не е било в същата категория като това на Азаил и Ииуй. Няма сведения Елисей някога да е използвал буквално меч, за да убие някого. Може би делото на Елисей по убиването е трябвало да се извърши в преносен смисъл: „Аз ги изсякох чрез пророците; Аз ги убих с думите на устата Си“ (Осия 6:5); или в смисъла, в който е описано делото на Еремия: „Виж, днес те поставих над народи и царства, за да изкореняват, да събарят, да погубват и да събарят“ (Йеремия 1:10). Именно с Божието Слово, което е „бързо, силно и по-остро от всеки двустър меч“ (Евр. 4:12), пророците вършат делото си на поразяване и убиване. Мисията на Елисей не беше физическа война, а духовна (2 Кор. 10:3–6); грехът беше врагът и нечестият трябваше да бъде изкоренен от земята, а не хората.

18. Седем хиляди. Дори за един Божий пророк не си струва да се опитва да брои. верните в Израел. Илия два пъти се е изразил в смисъл, че единственият, който е останал от благочестивите в Израел (ст. 10, 14).

Целуна го. Идолопоклонниците често целуваха ръката му като част от поклонението си (Йов 31:26, 27) или самият предмет (Осия 13:2). Идолите в езическите храмове все още се целуват.

19. Оран. Елисей принадлежал към заможното семейство, както може да се види от 12-те впряга волове. Не бива да предполагаме, че 12-те чифта волове са били впрягнати в един плуг. Елисей имал слуги на полето със себе си, всеки със своя плуг, а воловете вероятно били разпределени така, че да осигуряват по един чифт за всеки плуг (виж РК 218). Елисей бил призован директно от плуга за пророческо служение за Бога.

Мантия. Мантията, изработена от камилска козина, е била характерната роба на пророците. (виж Марк 1:6; ДА 102). Хвърлянето на мантията на Илия върху Елисей представляваше неговия призив.

20. Остави воловете. Елисей реагира незабавно. Въпреки че беше следвал воловете и обработвал земята, Бог видя в него качества, които щяха да го направят силен проповедник в името на праведността.

„Целуни баща ми.“ Елисей, осъзнавайки важността на призива си, помоли само това преди При заминаването си му беше позволено да се сбогува с любимите си хора.

Върни се отново. Елисей беше изпитан, а не отблъснат. Дали щеше да отиде с Илия, или Дали щеше да избере да остане у дома? Той правеше най-великия избор в живота си.

21. Ярем волове. Елисей взел чифта волове, с които ора, заклал ги и сварил месото им на огън, запален от плуга и ярема, като по този начин показал, че никога повече няма да има нужда от тях. Той обръщал гръб на миналото и се отдал на служба на Бога.

Служеше му. По-възрастният пророк се нуждаеше от по-млад спътник и помощник. Оттогава двамата бяха едно цяло в работата си за Господа. Връзката ни напомня за тази на Моисей и Исус Навин, както и на Павел и Сила. Двата мъже имаха различни личности и по-младият, по-спокоен мъж би бил от голяма полза на по-възрастния си, по-импулсивен сътрудник.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-21ПК 159-176, 217-220; 1-14 ЗТ 288-292

1 ЗТ 288

1-4ЗТ 261

2 РК 159; ЗТ 289

3 EW 162

3, 4 РК 162

3-9ЗТ 289

4 DA 301; Ед 151; РК 160, 228; ЗТ 290

5-8РК 166

5-9ЗТ 291

9 РК 172

9-13РК 168

10-14ЗТ 291

11, 12 DA 217; МН 36

13-17РК 169

14 К 189

15 РК 254; 5Т 77

16 Изд. 151; П.К. 217

17 РК 254

18 Ev 559; РК 170, 188, 189, 225, 259; 5Т 81; 7Т 38; 9Т 110, 142

19 GW 333; МН 148; РК 218, 219

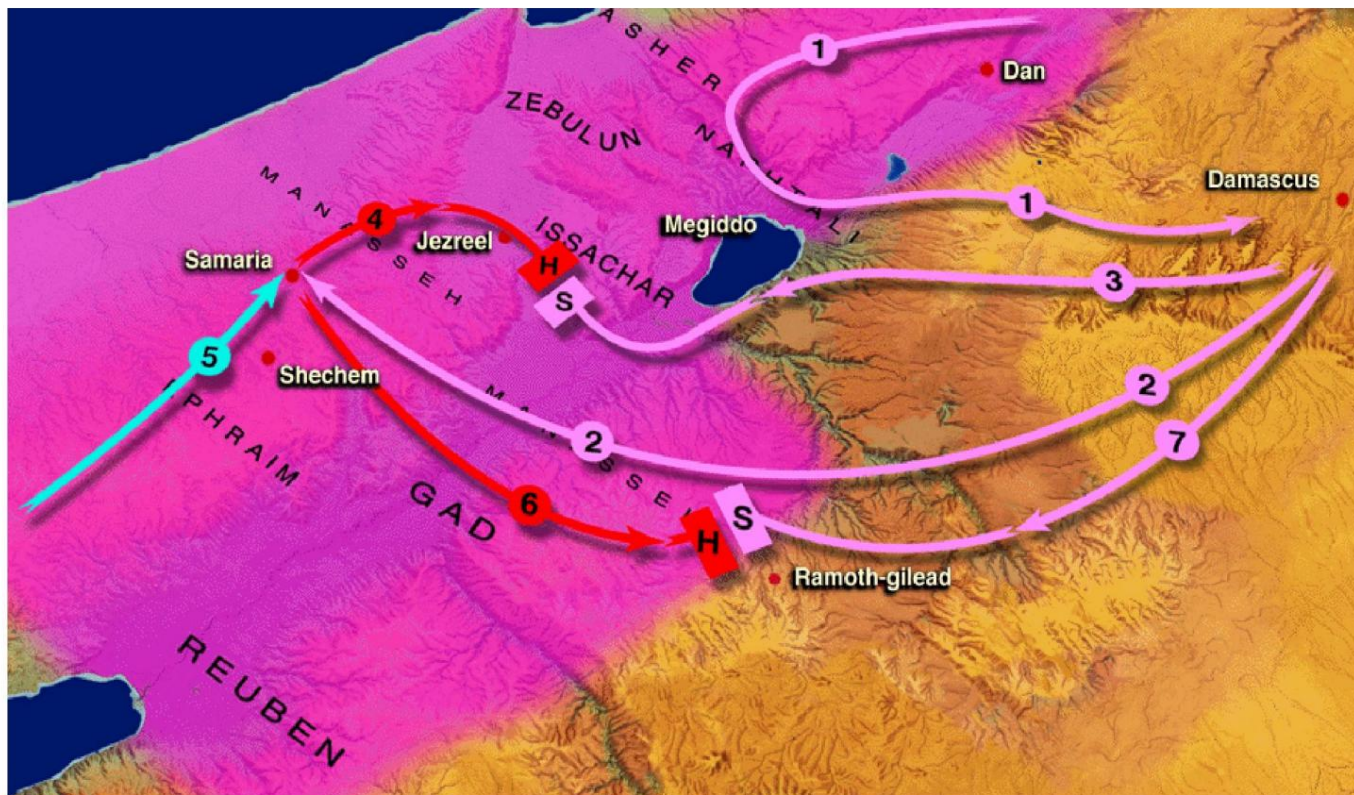
19-21 Изд. 58; 5С6. 82

20, 21 РК 220

ГЛАВА 20

1 Венадад, недоволен от почитта на Ахав, обсажда Самария. 13 По заповед на пророк сирийците са убити. 22 Както пророкът предупреди Ахав, сирийците, уповавайки се на долините, идват срещу него в Афек. 28 По словото на пророка и по Божия съд сирийците са поразени отново. 31 Сирийците се подчиняват и Ахав изпраща Венадад със завет. 35 Пророкът, чрез притчата за затворник, карайки Ахав да се самосъди, осъжда Божия съд срещу него.

Войните на Израел със Сирия по времето на Вааша и Ахав

1. Бен-Хадад. Тази глава е доста различна по съдържание и дух от по-голямата част от материала в Книгата на царете. Тя дава интересна и ценна картина на политическия живот по онова време. Бен-Хадад е израснал като могъщ цар и сега заема господстващото положение сред владетелите на Западна Азия, както се вижда от факта, че асирийските записи го изброяват на първо място сред западните съюзници, които са се сражавали срещу Салманасар III при Каркар (вижте на стих 34).

Тридесет и двама царе. Това са били главите на малки сирийски градове-държави, които признавали сюзеренитета на Дамаск.

Коне и колесници. Броят не е посочен, но в битката при Каркар, Бенхадад Съобщава се, че е имал 1200 колесници, 1200 кавалеристи и 20 000 пехотинци, в сравнение с 2000 колесници и 10 000 пехотинци за Ахав.

3. Твоето злато е мое. Историческите документи, записани в Библията, често са дадени много кратко. Следователно не знаем каква е била ситуацията, довела до искането на Венадад. Това може да е следствие от някакво военно предимство, спечелено от сирийския цар над Ахав, или, по-вероятно, може просто да означава искане от страна на Венадад Ахав да го признае за свой господар, като оттогава нататък Израел ще бъде васална държава на Сирия.

⁵ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 17:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

4. „Аз съм твой.“ – отговори Ахав с помирителни, но унижителни думи. – „Той се страхуваше.“ Или е бил надхитрен от Венадад в някое предишно изпитание на сила, или не е имал смелостта да поеме риска от война.

6. Претърси дома си. Подобно искане само добавяше обида към раната. Ахав вече беше сведен до унижението да признае, че среброто и златото му, и дори семейството му, са собственост на сирийския цар, но настоящото искане изискваше незабавно претърсване на двореца и домовете на Самария, с предаване на всичко, принадлежащо на който и да е от хората, което би могло да се хареса на плячката. Това означаваше безусловно и унижително предаване.

7. Търси пакост. Изглежда очевидно, че Венадад е търсил някакъв извинение да ограби града.

9. Кажете на господаря ми. Отказът на Ахав е формулиран с възможно най-меки думи. Той продължава признаването му за съюзеренитет, договорено при първото му подаване, и е готов да се признае за „слуга“ или роб на сирийския цар. Той изразява готовността си да се съобрази с вече приетите искания, но последните искания „не може“ да приеме. С такъв помирителен отговор Ахав се надяваше да накара Венадад да заеме по-разумно отношение.

10. Прахът на Самария. Думите на Венадад включват заплаха за пълно унищожение и хвалба с неустойима сила. Изразът изглежда означава, че толкова многобройни са хората, които следват сирийския цар, че в Самария няма достатъчно прах, за да напълни ръцете на войниците.

11. Не го оставяй. Смелият отговор на Ахав, изразен с четири еврейски думи, има вкус на поговорка.

12. Пиеше. Венадад получи посланието, докато беше на пиршество и пиеше.

Заповедите на подчинените му били дадени с една-единствена дума – *šim*, която означава „определен“ или „форма“. Може би сирийският цар бил твърде възмутен и удивен, за да каже повече. Той действал, изразявайки пълното си презрение към незначителния еврейски цар, и под влиянието на пиенето станал глупаво и безразсъдно. Това бил случай на „изгубени чувства, силна смелост“.

13. Пророк. Ситуацията в Израел вероятно се е променила значително от великия ден в Кармил. На мъже от пророческия порядък може би отново е било позволено да бъдат в земята.

Ще избавя. Без напътствията на пророка, Ахав може би нямаше да има смелостта да атакува. Щеше да означава много за Ахав, много за старейшините и за народа, ако сегашното безславие унижение се превърне в славна победа.

14. Кой ще заповяда? Ахав сигурно е имал значителна степен на доверие в Бог и в Неговите пророци, за да задава въпросите, които е задавал. Съдбата на нацията е била заложена на карта и пророк, действащ като говорител на Бог, е бил приет от царя за фактически главнокомандващ.

15. Младите мъже. Пророкът беше дал напътствия и царят се подчини. „Младите мъже“ тук вероятно се използва като технически военен термин. Това може да са били избрани ударни войски, добре обучени и добре въоръжени, под командването на провинциални офицери.

Седем хиляди. Това вероятно е била числеността на постоянната военна сила на Израел. В Съобщава се, че Каркар, Ахав е имал 10 000 пехотинци.

16. По обяд. Набегът е направен по обяд, когато в жегата на деня нападателите вероятно са си почивали невъоръжени, без да очакват да бъдат нападнати.

Напивайки се, Бен-Хадад вероятно по това време е бил доста под напрежение. под влиянието на алкохол, неспособен да оцени ситуацията или да вземе мъдри решения.

17. Има мъже. Тъй като нахлуването е било направено по обяд, приближаването е било засечено и не е имало пълна изненада. До царя е изпратена вест, че е видяна група евреи да се приближават.

18. Хванете ги живи. В надменността си Венадад заповяда всички евреи да бъдат заловени, дали са дошли да преговарят за мирни условия, дали са предлагали да се предадат или каквато и да е била целта им.

20. Те убиха. Те се сражаваха мъж срещу мъж и ръкопашен бой. Бдителна група стрелци с лък Или копиеносци може би щяха да успеят да държат малката група евреи настрана, но сирийците не осъзнаха ситуацията, докато не стана твърде късно. Паника обзе войската и те се обърнаха и избягаха.

21. Порази конете. Самият Ахав беше особено добре екипиран с колесници. Той се нахвърли върху сирийските коне и колесници, които вероятно не бяха подготвени за еврейската атака. Резултатът беше пълен разгром за сирийските войски.

22. Завръщане на годината. Царската година на Израел изглежда е започвала през пролетта, с месец Нисан (виж стр. 138). Това е сезонът, когато са се предприемали военни кампании в Месопотамия и Палестина и се нарича „времето, когато царете излизат на бой“. (2 Царе 11:1). Господ посъветвал Ахав да очаква ново нападение от Сирия на следващата година, след като дъждовният сезон на зимата приключи.

23. За хълмовете. Дори сирийците приписвали победата на евреите на божествена помощ. Но те нямали истинско разбиране за всемогъществото на Йехова. Древният политеизъм се основавал на идеята за местната власт и влияние на божествата. Имало например Ваал от Хермон, Ваал от Ливан, Ваал от върха Сафон и Ваал-шамин, който бил бог на небесата, на планинските върхове, на светкавиците и гръмотевиците.

Тези Ваалими често се споменават в древни религиозни текстове като богове на войната, както и като богове на планините, облаците и гръмотевиците. Възможно е сирийците да са мислили предимно за Ваал, толкова известен в Израел от времето на Йезавел, като бога, който е дал победа на Ахав. Самария се намирала в планинския район на Ефрем. Ако Сирия искала да осигури победа, се смятало, че израилтяните трябва да бъдат привлечени от хълмовете в долината, което давало на сирийците както тактическо, така и религиозно предимство.

24. Премахнете царете. Съветът за премахване на царете вероятно се е дължал на фактът, че като васали тези царе са придружавали царя само по принуда и следователно не са били толкова ефикасни или надеждни в битка, колкото биха били водачи, назначени от самия Венадад.

25. Ти загуби. Сирийските загуби сигурно са били необичайно тежки, изискващи подмяна на почти цялата армия. Войната подценява човешкия живот или съкровище.

26. Завръщане на годината. Тоест, в началото на следващата нова година през пролетта, обичайното време за военни кампании в Палестина (виж на ст. 22).

Преброи сирийците. По-скоро събра сирийците за битка.

Афек. Няколко библейски места носеха това име (вижте 1 Царе 4:1). Градът, за който се говори тук, вероятно е бил този на 6 км източно от Галилейското езеро, на пътя между Бет-Шан и Дамаск. Който и град да се има предвид, вероятно е бил Афек, където по-късно, според пророчеството на Елисей, Йоас от Израел, бил, за да порази сирийците, докато бъдат напълно унищожени (4 Царе 13:14–19).

27. Всички присъстваха. Текстът в полето „бяха снабдени с храна“ или преводът „бяха осигурени“ или „снабдени с провизии“ е за предпочитане. Израел беше събран и напълно снабден с всичко необходимо за война. Имаше време и възможност да се направи това, тъй като битката беше предсказана (ст. 22).

Стада. Евр. *chašîph*, среща се само тук в Писанието. Изглежда, че означава нещо отделено, като две малки стада кози, които са били отделени от основното стадо.

28. Ще знаете. Бог не е възнамерявал нито Ахав, нито сирийците да припишат предстоящата победа на друга причина, освен на Неговата собствена намеса в полза на Израел. Като даде победа на Своя народ, езичниците трябваше да знаят, че само Господ е Бог (виж 4 Царе 19:16–34). Бог планираше величието на Неговото име да бъде реабилитирано пред всички народи на земята (виж Пс. 67:2; 102:15; 138:4; Езек. 20:9). Като даде на Израел победа над голямото множество сирийци, Йехова щеше да покаже в очите на околните народи, че Той е Бог не само на хълмовете, но и на долините, и всъщност на цялата земя.

29. Сто хиляди пехотинци. Загубата за Сирия този път изглежда е била предимно сред пехотата, докато в предишния сезон „конете и колесниците“ (ст. 21) са били специално споменати като поразени.

30. Стена падна. Градът вероятно е бил малък, с голям брой сирийци, струпани зад стените. Последвалата обща суматоха лесно е могла да доведе до смъртта на голям брой мъже.

Във вътрешна стая. Буквално, в „стая в стаята“. Убежището на Венадад вероятно е било в цитаделата на града и е било особено укрепено място, обикновено срещано в оградените с стени ориенталски градове, което е могло да се използва като място за последно убежище.

31. Милостиви царе. Сред околните народи се беше разнесла добра вест, че царете на Израел са милостиви царе. Ако всички владетели управляваха само с милост и състрадание, ако добротата замени жестокостта, а справедливостта и братската любов — потисничеството и неправдата, колко различен би бил този свят.

32. Твоят слуга Венадад. Само преди малко Ахав беше слуга, а Венадад - господар (ст. 20). Хвалещият се Венадад вече не се хвалеше и имаше основателна причина да размисли върху посланието на Ахав от предходния сезон: „Нека онзи, който се опасва с ремъка си, не се хвали така, както онзи, който го съблича“ (ст. 11).

Наблюдавайте внимателно. Какъв би бил отговорът на Ахав? Щеше ли да означава живот или смърт? Мъжете търсеха някакъв знак, който би могъл да подсказва реакцията на Ахав. Като се обърна към Бен-Хадад с „брат“, те получиха своя отговор. Напрежението беше приключило и опасността беше отминала. Победителят се беше ангажирал. Щеше да бъде милост и приятелство, а не липса на милост и смърт. Изключителният опит на Ахав за учтивост е показан, като приема Бен-Хадад в собствената си колесница.

34. Ще възстановя. Това се отнася за градовете, които „Венадад, синът на Тавримон, син на Хесион“, взе от Вааша по настояване на Аса (гл. 15:18–22). Фактът, че сегашният Венадад нарича някой предишен цар, който е превзел тези градове от Израел, „баща ми“, убедително доказва, че този цар и сегашният Венадад не биха могли да бъдат едно и също лице, както някои смятат днес. Венадад I е съвременник на Вааша, а Венадад II е съвременник на Ахав.

Улици. Смята се, че това са били базари за търговски цели, като притежателят им е имал екстериториални привилегии. Интересно е да се отбележи, че Сирия е притежавала такива привилегии в Самария.

36. Убий те. Заповедта за удар е била дадена чрез „словото Господне“ (ст. 35). Спътникът, който вероятно е бил брат пророк, е трябвало незабавно да се подчини въпреки неприятността и отблъскващата задача. Бързата присъда върху него послужи за затвърждаване на урока, че на словото Господне трябва да се отдава безпрекословно послушание.

38. Пепел. Това трябва да се чете като „превръзка“ или „покриване“. Еврейските думи за „пепел“ и „превръзка“ са от един и същ корен, като само посоките на гласните са различни. Думата за „пепел“ е „ефер“, а за „превръзка“ – „афер“. Превръзката вероятно е служила за двойна цел – да покрие раната и да прикрие пророка, така че Ахав да не го разпознае.

Лице. Буквално „очи“.

39. Той извика. Значението на притчата е ясно. Превързаният пророк представляваше Ахав, човекът, който му беше поверен, Венадад.

40. Зает. Не с работата си, а обръща внимание на всичко останало, освен на единствения въпрос от първостепенна важност.

Твоята присъда. Царят произнася присъдата, без да осъзнава, че произнася присъда срещу себе си. Присъдата е подобна на тази на Давид срещу себе си в притчата за агнето (2 Царе 12:5–7) или в историята за двамата братя (2 Царе 14:10, 11).

41. Премахна пепелта. По-скоро премахна превръзката или покривалото (вижте на стих 38).

42. Животът ти. Бог беше предал Венадад в ръцете на Ахав, за да бъде унищожен.

Ахав не успя да осъзнае отговорността си или да се възползва от възможността си. В суровите изисквания, отправени към него от Венадад само година по-рано (ст. 3–6), Ахав е трябвало да усети характера на човека, с когото си има работа, и да действа съответно. На Венадад не можеше да се има доверие. Той само печелеше време. Няколко години по-късно Ахав е трябвало да плати за снизхождението си с живота си (гл. 22:31–36).

43. Тежък и недоволен, Ахав отказа да признае справедливостта на присъдата си.

Той се разгневи и намръщи, и не показва никаква следа от истинско покаяние или благочестива скръб. Но той беше произнесъл тази присъда срещу себе си и то с окончателност, която не подлежеше на обжалване. Ахав, в гнева си, несъмнено би предпочел да хване пророка за това открито укорение, но не можеше да го направи, предвид факта, че самият той беше произнесъл присъдата. Той се върна у дома далеч от щастлив, недоволен по-скоро от пророка, отколкото от себе си, намирайки недостатъци в Божиите пътища, отколкото в собствените си грешки. Невъзроденото човешко сърце винаги се стреми да оправдае грешките си; пътищата на човека обикновено са прави в неговите собствени очи.

Царствата на Израел и Юда в книгата на Илия Време

6

⁶ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 20:1).

Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.

ГЛАВА 21

1 Ахав е лишен от лозето на Навутей, което е опечалено. 5 Йезавел пише писма срещу Навутей и е осъден за богохулство. 15 Ахав завладява лозето. 17 Илия осъжда присъдите срещу Ахав и Йезавел. 25 Нечестивият Ахав се разкайва, Бог отлага присъдата.

1. Лозе. Град Йезреел се намирал в равнината Ездрелон, северно от планината.

Гилбоа. Намираще се на склона на стръмен, скалист склон, спускащ се на север и изток. Тъй като древните лозя изглеждат са били на изток от града, дворецът на Ахав вероятно е бил от същата страна (виж гл. 18:45), предлагайки прекрасна гледка чак до Йордан.

2. Ахав говори на Навутей. Този разказ разкрива алчността, свадливостта и егоизма му. нравът на краля и студената, пресметлива жестокост на кралицата.

3. Господ да го пази. На Навутей му се струвало грешно да се раздели с лозето си. Левитският кодекс постановявал, че „наследството на израильтяните“ не може „да се мести от племе на племе“, а всеки трябва „да се придържа към наследството на племето на племето“, но всеки трябва „да се придържа към наследството на племето на бащите си“ (Числа 36:7-9). Ако по някаква причина имотът е бил продаван, са били установени специфични разпоредби, предвиждащи периодичното му връщане на семействата на първоначалните собственици (Лев. 25:13-16). 28). Навутей вярвал, че е против духовната цел на левитския закон да прехвърли наследството си на царя.

4. Натезал и недоволен. Ахав по-рано се беше върнал у дома „натежал и недоволен“, след като научил, че отношенията му с Венадад не са според Божията цел.

(гл. 20:43). Неспособен да си осигури лозето, към което се беше насочил сърцето си, той отново се прибрал у дома „натезал и недоволен“. Отношението му било като на разглезено, егоистично дете, което не се интересува само от себе си. Когато не можел да прави каквото си иска, ставал навъсен и ядосан, отказвал да яде и се хвърлял на леглото си. Цялото му царство сякаш не означавало нищо за него, докато не притежавал лозето на Навутей.

7. Ти ли сега управляваш? Думите на Йезавел бяха пълни с горчивина и презрение. Дали човекът, който е господар на царството, трябва ли да признае, че не може да си осигури малък парцел земя? Дали царят Ахав позволява да бъде осуетен от някакъв незначителен негов поданик? Въпросът може лесно да се уреди – тя сама ще се погрижи за въпроса и ще му покаже как се правят такива неща.

8. Писма. За Ахав очевидно не е било от значение как Йезавел обезпечил лозето, стига да е било обезпечено. Той не ѝ попречил да пише писма от негово име, подпечатани с неговия печат, и по този начин станал еднакво отговорен с нея за подлото деяние.

9. Пост. Това може да е било, за да се прикрие гнусното престъпление с мантията на религиозната святост и да се внуши, че е извършен някакъв таен грях, който, ако не бъде изкупен, ще доведе до божествено отмъщение върху целия град. По този начин щеше да се подготви пътят за лъжливото обвинение и смъртта на жертвата.

Постави Навутей. Не за да бъде почетен, а за да бъде изпитан.

10. Двама мъже. Двама мъже, в хармония със съдебните изисквания (Числа 35:30; Втор. 17:6).

Синове на Велиал. Синове на беззаконие, безполезност и нечестие – подли негодници на от когото можеше да се очаква нещо лошо (виж Съдии 19:22; 20:13; 1 Царе 1:16; 2:12; 10:27; 25:17, 25; 30:22; 2 Царе 16:7; 20:1; и др.). Беше тъжен коментар за Израел да знаем, че сред изповядващите Божия народ се намират такива мъже.

11. Както е написано. Охотното съгласие на управниците на града с изпълнението на този гнусен заговор е характерно за най-лошото, което може да се открие в ориенталския деспотизъм. Думата на царя е закон. Дори долно убийство би било извършено под претекст за справедливост. Това лесно подчинение на старейшините и благородниците предполагаше дълбока морална деградация сред хората.

13. Убил го с камъни. От 4 Царе 9:26 става ясно, че не само Навутей, но и синовете му били убити с камъни. Когато Ахан бил убит, синовете и дъщерите му били убити с камъни заедно с него (Исус Навин 7:24, 25). След като синовете на Навутей били отстранени, нямало да има наследници по закон, които да претендират за лозето. По този начин престъплението станало двойно по-отвратително.

15. Завладей имота. Навутей беше мъртъв, а синовете му бяха с него, и цялото му имущество сега принадлежеше на царското владение. Без да се интересува от последствията, Ахав веднага прие имота като свой.

17. Дойде при Илия. Йезавел си мислеше, че всичко е уредено перфектно, но тя не се беше разплатил с Бога. Господ на небето видя всичко, което се случваше. Ужасното престъпление на Ахав не можеше да остане неосъдено. Илия беше изпратен от Бог, за да предаде посланието на Небесата. Когато Господ има работа за вършене, Той намира онези, които са готови да изпълнят поръчки за Него.

18. Самария. Не градът, а областта Самария, както в гл. 13:32.

19. Убил ли си? В срещата на Илия с Ахав не трябва да има учтиви предварителни думи. Пророкът стига директно до същината, като обръща внимание на скандалния акт на разбой и убийство, който израилевият цар е извършил. На Ахав не е дадено никакво

шанс за извинение за хитрост – ужасното престъпление е разкрито веднага и кралят се изявява такъв, какъвто е в действителност – безсрамен мародер и убиец, който убива безжалостно и след това се нахвърля върху имуществото на жертвата си.

„Оближи кръвта си.“ Присъдата беше изключително справедлива. „Защото каквото и да посее човек, това той ще и пожъне“ (Гал. 6:7).

20. Намери ли ме? Собствената му гузна съвест изтласка тези думи от устата на Ахав. Човекът, когото най-малко искаше да види, го беше пристигнал и го беше хванал на мястото на злото му дело. Илия не беше враг на Ахав, а негов приятел. Най-лошият враг на Ахав беше самият той и Илия се опитваше да го спаси от самия него. Божието послание, макар и осъдително, все още беше примесено с милост. На Ахав бяха показани ужасните плодове на семето, което тогава сееше, но възможността за покаяние не беше отнета.

21. Ще докарам зло. Вижте гл. 16:12.

22. Като къщата. При разрушаването на къщата на Йеровоам, Ахав е имал цел урок, който не можеше да бъде опроверган. Тази къща я нямаше. Тя погина поради нечестие. Ахав следваше същия път и щеше да претърпи същата съдба.

23. Кучетата. Кучетата в Ориента са мършояди, които ядат всякакви карантии и ако тялото на Йезавел просто бъде изхвърлено на открито, скоро ще бъде изядено от кучетата от квартала.

24. Който умира. Съдбата, предсказана за Йезавел, е предсказана и за децата ѝ.

25. Никой като Ахав. Стихове 25 и 26 са скоби, които изтъкват причината за ужасната съдба, сполетяла дома на Ахав.

Разпален. Грехът беше огън, който пламтеше в сърцето на Ахав, но Йезавел се погрижи този пламък да бъде непрекъснато разпалван, така че да гори с най-голяма интензивност. Именно чрез влиянието на Йезавел Ахав беше подтикнат да приеме поклонението на Ваал (гл. 16:31), да позволи убийството на Божиите пророци (гл. 18:4), да позволи Илия да бъде прогонен (гл. 19:2) и накрая да убие Навутей и да завземе земята му (гл. 21:7, 15).

26. Както правеха и аморейците. Колко отвратителни бяха практиките, свързани с Древното идолопоклонство едва сега, чрез резултатите от археологически проучвания, е ясно разбрано. Имало е порок и безнравственост в най-гнусните им форми, имало е жестокост и кръвопролития, както и поклонение на демони с отвратителни и унижителни обреди. Заради всички тези неща аморейците и другите народи на Ханаан щяха да бъдат прогонени от лицето на земята. И все пак Ахав се беше отдал на същите отвратителни практики.

27. Когато Ахав чу това, Илия произнесе ужасно обвинение срещу царя и думите му се забиха като кама в самите дълбини на сърцето му.

Това сърце не беше изцяло зло. Можеше да бъде докоснато. Ахав сега видя себе си такъв, какъвто беше в действителност, и трепереше от страх, докато си мислеше за приближаващата си гибел.

Раздра дрехите си. Под строгото порицание на Илия, Ахав се поклонил до праха и се облече във вретище. Беше странно за гордия, тираничен цар да облече дрехите на опечален и да заеме позата на просител.

29. Ахав се смирява. Ахав не се е облякъл във вретище само за да можеше да бъде видян от хората, но той беше видян от тях, а също и от Бога. Такъв подход би могъл да окаже голямо влияние върху хората, ако царят само се беше обърнал към Господа по-рано през това царуване. Можеше да донесе голямо съживление, което щеше да се разпространи из цялата страна. Както вероятно се случи, покаянието дойде твърде късно или може би е било до голяма степен провокирано от страх. Но както и да е било, Бог видя угризенията на съвестта,

колкото и слаби да бяха те, Той не обърна внимание на разкаянието и мъката на царя. Бог забеляза вретещето и поста на Ахав, както по-късно направи и с вретещето и поста на царя и народа на Ниневия (Йона 3:5-10).

В неговите дни. Произнасянето на съд от Небето често е условно. Ако човек искрено се покае, Бог прощава и съдът може да бъде избегнат (Йеремия 18:7, 8; Йона 3:4, 5, 10). Ахав имал удовлетворението да знае, че предсказаната гибел ще бъде поне временно отложена.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1-29РК 204-207

1 РК 204

2-8РК 205

9-11РК 206

17-21РК 206, 224

22-24РК 207

25 РК 204

25, 26 РК 115

27-29РК 207

ГЛАВА 22

1 Ахав, съблазнен от лъжепророци, според словото на Михей, е убит в Рамот-Галаад. 37 Кучетата лижат кръвта му и Охозия го наследява. 41 Доброто царуване на Йосафат. 45 Неговите дела. 50 Йорам го наследява. 51 Злото царуване на Охозия.

1. Три години. Тази глава подхваща нишката на военния разказ, която е прекъсната от гл. 21. Това са били знаменателни години в историята на Западна Азия. Асирия ставала все по-могъща и се превръщала в определена заплаха за страните Палестина и Сирия. Общоприето е, че това е времето, когато под шпора на асирийската заплаха Израел и Сирия временно са изгладили различията си и са се обединили в коалиция срещу Асирия. Вероятно именно този съюз е дал на Израел и Сирия тригодишен период на мир. Знаем, че Ахав и Венадад са били приятели, поне за известно време, защото и двамата са се сражавали заедно срещу Салманасар III в битката при Каркар (виж стр. 59).

3. Рамот в Галаад е наш. Венадад очевидно не беше върнал на Ахав всички градове на Израел, държани от него, в съответствие с обещанието, което беше дал (гл. 20:34), и Ахав осъзна, че ако те трябва да бъдат върнати на Израел, трябва да бъдат завладени със сила.

4. Аз съм както си ти. Йосафат вече беше в съюз с Ахав, като този съюз беше формиран чрез брака на дъщерята на Ахав, Аталия, със сина и наследника на Йосафат, Йорам (4 Царе 8:18, 27). Тъй като Охозия, синът от този съюз, беше на 22 години по време на възкачването си на трона (4 Царе 8:26), съюзът трябва да е съществувал от известно време. Фактът, че царете, наследили Йосафат в Юдея, са Йорам и Охозия (4 Царе 8:16, 25) и че двамата синове на Ахав, които го наследиха на трона, се казваха Охозия и Йорам (3 Царе 22:40; 4 Царе 1:17; 3:1), е допълнителен индикатор за приятелството, съществуващо между двата царски дома по това време.

Моите коне. Юда, както и Израел, изглежда са имали армия, оборудвана както с конница, така и с колесници. Йосафат е бил силен военен водач, страхуван и уважаван от околните народи (2 Лет. 17:10-19).

5. Попитайте. Йосафат, с характерното си благочестие (3 Царе 22:43; вж. 2 Лет. 17:3–9; 19:3–11; 20:5–32), предложил на Ахав да се допита до Господа, преди да се предприеме експедицията, и то да се направи още в същия ден.

6. Пророците. Вероятно това не са били пророци на Ваал, тъй като е малко вероятно Ахав да е обидил Йосафат, който ясно е поискал пророк на Господа (Яхве), като е призовал изповядващите се пророци на езическо божество. Те твърдяха, че говорят от името на Йехова, но бяха лъжепророци.

Господ ще избави. Еврейската дума, използвана тук за „Господ“, е „адонай“, а не Яхве и може да се отнася за всеки бог, който се счита за Господ или господар, както и за единствения истински Господ, Яхве, тоест Йехова. Ако това са били пророци на Ваал, може да се очаква от тях да използват термина „Ваал“ вместо „Господ“. По-късно обаче същите тези пророци използват термина Яхве за своя бог, както може да се види в английския превод „Господ“ (ст. 11, 12), изписан с главни букви (вижте том I, стр. 35).

7. За Господа. Терминът, използван тук от Йосафат, е Яхве. Юдейският цар е категорично недоволен от пророците на Израел, което показва, че те трябва да бъдат поставени в съвсем различна категория от пророците на истинския Бог и единствения истински „Господ“, Йехова. Оттук нататък обаче думата Яхве се използва както от истинския пророк на Йехова, така и от останалите за Бога, на когото се покланят, като „Господ“ (ст. 8, 11, 12, 14–17, 19, 21, 24).

8. Михей. Според Ахав имало един човек, за когото било възможно да се допита Яхве, но Ахав не го харесвал. Този човек бил истински пророк на Йехова. Йосиф Флавий твърди, че именно Михей (Древности viii. 14. 5) е пророкувал зло за Ахав заради неразумното поведение на царя спрямо Венадад (гл. 20:35–43).

Мразя го. Злото обикновено мрази доброто. Михей беше мразен от Ахав, защото думите му не бяха в съответствие с желанията на нечестивия цар на Израел, който искаше по свой начин и искаше пророци, които да пророкуват по съответния начин.

10. Вход на портата. След държавен банкет, на който Йосафат и свитата му са били царски посрещнати (2 Лет. 18:2), двамата царе отиват на открит площад пред градската порта. Градската порта е била място от голямо значение. Често царете са сядали там, за да раздават правосъдие (2 Царе 15:2; 19:8; вж. Рут 4:1; Пс. 127:5).

11. Железни рогове. Вероятно един за Израел, а друг за Юда, за да символизируют сили, от които Сирия е трябвало да бъде поразена. Роговете често се използват в Писанието, за да представят победоносна сила (Втор. 33:17; 1 Царе 2:1) или народи или сили (Дан. 7:7, 8, 24; 8:2–10; Зах. 1:18, 19). Пророците често са използвали символични действия като ефективни методи за илюстриране на своите послания (Ер. 13:1–11; 19:1; 27:2; Ез. 4:1–4, 9, 12:3–7; 24:3–12, 15–24).

Така казва Господ. Интересно е да се отбележи, че Седекия сега си позволи да говори от името на Йехова. Това не би означавало, че той е истински пророк на Йехова, а вероятно просто се е преструвал, за да изпълни искането на Йосафат (ст. 5).

12. Всички пророци. Пророците на Израел предаваха посланието, което царят на Израел искаше да чуе. Те не го знаеха, но подобно действие би означавало смъртта му. Всъщност те го насърчаваха да предприеме тази глупава и катастрофална мисия.

Господ. Евр. Яхве. Пророците вече използвали името Йехова, титла те първоначално избягваха (вижте стих 6). Те бяха лъжепророци и не говореха от името на Йехова, въпреки че сега се осмеляваха да използват Неговото име в своите измамни твърдения.

13. Провъзгласявайте доброто. Божиите пророци получават своите послания от Бога, а не от хора. То Господ е, който ги напътства и им казва какво да кажат, независимо дали това е в съответствие с гласовете на другите или не. Пратеникът, изпратен да доведе Михей, имал ниска представа за пророците като цяло, когато си мислел, че с такъв съвет, какъвто предлагал, може да повлияе на предаденото послание.

Това, което е добро. Доброто не винаги е това, което изглежда добро, или това, което хората може би желаят да чуят. Да се насърчава Ахав да предприеме тази катастрофална мисия, която щеше да донесе смърт на царя, не беше добре от гледна точка на самия Ахав. Много по-добра е неприятната истина, отколкото добре дошлата лъжа.

14. Какво казва Господ. Истинските пророци не могат да бъдат подкупени или принудени да пророкуват приятни неща. „Пророчеството в старо време не е идвало по човешка воля, а свети Божии мъже са говорили, водени от Светия Дух“ (2 Петрово 1:21).

15. Върви и ще успееш. Михей се появява, по драматична ирония, за да подхване и да се подиграе на думите на лъжепророците. „Да, „иди и ще успееш“ – това са ти казвали пророците – и „Господ ще го предаде в ръката на царя“. Просто опитай и виж какво ще се случи.“ В гласа на Михей може да се чуят презрението и подигравката, докато той отново предава посланието, което царят е чул от „всички пророци“, единственото послание, което той е искал да чуе.

16. Това, което е вярно. Ахав сякаш веднага е усетил, че пророкът говори иронично. Ахав е бил достатъчно добре запознат с Бога и с мъже, които лъжливо са твърдели, че говорят от Негово име, за да знае, че Михей не е възнамерявал думите му да бъдат приети за истина.

17. Израел се разпръсна. Михей сега променя тона си и става изключително сериозен. Той предава посланието, дадено му от Бога. Израел ще бъде разпръснат по хълмовете и ще се върне по домовете си без своя цар.

18. Не ти ли казах? Да, казал е (ст. 8), и сега отново посланието на Михей беше послание за лоши последици, които ще дойдат както за царя, така и за народа. Когато един път е лош, истинският пророк може да го опише само като лош. Необходима беше не промяна на посланието от страна на пророка, а промяна на курса от страна на царя.

19. Видях Господа. Това беше удивително видение. На пророка беше позволено да види игра и контраигра зад човешките дела. Това напомня за ярката картина в Йов 1:6–12.

22. Лъжлив дух. В Библията Бог често е представян като вършещ това, което не възпира. Цялата картина е притча. Ахав е избрал да бъде воден от лъжепророци и Бог просто му е позволил да бъде воден от тези пророци към негова гибел.

24. Порази Михей. Духът на злото винаги се разкрива като зло. Той е суров, а не мил; жесток, а не милостив. Божият народ е увещаван: „Не вярвайте на всеки дух, но изпитвайте духовете дали са от Бога“ (1 Йоан 4:1). „По плодовете им ще ги познаете“

(Мат. 7:20). Списък на делата на плътта и плодовете на Духа се намира в Галатяни 5:19–23 и чрез тях може да се изпита природата на духовете. Като удари Михей по бузата, Седекия даде доказателство, че духът в него е зъл.

25. Ще видиш. Михей се обръща не толкова към точните думи на въпроса на Седекия, колкото към основния спорен въпрос, а именно кой от тях е истински

пророк. Седекия скоро щеше да прозре. В неуспехите, които щяха да дойдат от поражението на Ахав, самият Седекия щеше да пострада.

27. В затвора. С насилствения си акт срещу Михей Ахав разкрива какъв нечестивец е. Той затваря пророка, чийто съвет, ако беше вслушан, би му спасил живота.

В мир. Ахав иска Израел да си помисли, че той не вярва на пророка и че е...
сигурен, че ще се върне благополучно. Но последвалото му поведение (ст. 30) показва, че вероятно е имал сериозни опасения относно изхода на ангажимента, с който се е ангажирал.

28. Чуйте, хора. Михей приема предизвикателството на царя и иска целият народ да го забележи. Ако Ахав се върне с мир, тогава той ще признае, че Господ не е говорил чрез него и че е лъжепророк. Обратното, разбира се, също е вярно. Ако царят не се върне с мир, тогава целият народ може да знае, че 400-те пророци, които са говорили толкова силно и дръзко, са само измамници и че Господ не е с тях. Това е справедливо изпитание (Второзаконие 18:22).

29. Изкачи се. Можеше да се очаква, че Йосафат, който беше поискал пророк на Господа (ст. 5), ще се вслуша в посланието на пророка и ще откаже да се включи в експедицията, за която Михей беше предсказал, че ще завърши с бедствие. Вярно е, че той прибързано се беше ангажирал с тържествено обещание (ст. 4) да участва във войната и очевидно беше обвързан с Ахав чрез военен съюз, но въпреки това можеше да даде ясно да се разбере на Ахав, че не може да се противопостави на волята на Господа. Всъщност, по този начин той можеше да разубеди Ахав да започне войната. С готовността си да придружи Ахав, Йосафат насърчаваше Ахав да си навлече бедствие. В действителност Йосафат получи строго порицание от Господа, че се е присъединил към това начинание (2 Лет. 19:2).

30. Ще се преоблека. Предпазливостта на Ахав е характерна за неговия темперамент, съчетан с полувяра и полуневерие. Дълбоко в сърцето си той знаеше, че Михей е истински пророк и се страхуваше, че пророчеството му ще се изпълни. Но той щеше да направи всичко възможно, за да предотврати изпълнението на предсказанието.

31. Бийте се. Тази заповед дойде от човека, чийто живот Ахав беше пощадил и за когото действие Ахав беше получил пророческото укор (гл. 20:42).

32. Йосафат извика. Във 2 Лет. 18:31 са допълнителните думи: „И „Господ му помогна; и Бог ги накара да се оттеглят от него.“ Вероятно това е бил спонтанен вик към Бога за помощ и към собствените му сили за незабавна подкрепа. Сирийците разпознали вика, че не идва от израилевия цар.

34. С риск. Най-големите победи и най-големите поражения в живота понякога зависят от причини, които изглеждат наистина малки. Сирийският стрелец с лък, опъвайки лъка си с риск, убил цар и спечелил битка. Малко вероятно е човекът, който е изстрелял стрелата, да е знаел резултата от изстрела си. Изстрелите, изстреляни с риск, понякога са изстрешили на съдбата. Но е добре да се знае, че никоя стрела на съдбата не може да уцели без знанието на Този, който управлява всичко.

Завърти ръката си. Кочияшът можеше да завърти колесницата, но не можеше да завърти стрелките. часовникът на съдбата. Последният час на Ахав беше дошъл и той знаеше, че пророчеството на Михей беше вярно.

35. Остана буден. Ахав направи смел опит да продължи, позволявайки си да бъде поддържан в колесницата си до самия край.

36. Всеки мъж в града си. Смъртта на царя вечерта беше смъртта на надеждите на Израел за победа. Ахав не само с упоритостта си доведе себе си до позорния гроб; той донесе трагедия и поражение на цял народ.

37. В Самария. От времето на Омри нататък Самария е била редовното място за погребение на израилтяните царе (1 Царе 16:28; 2 Царе 10:35; 13:9; 14:16).

38. Басейнът на Самария. Археологически разкопки са разкрили това, за което се смята да бъде този басейн. Той се е намирал в двора на северното крило на двореца на Ахав и е бил с размери 33,6 на 16 фута (10,2 на 4,9 м), с дълбочина 16 фута. Басейнът е бил издълбан в скалата и циментиран с дебел слой мазилка.

Изми бронята си. Буквално „блудниците измиха“. LXX добавя „в кръвта“. Значението е неясно. Може да се говори за някаква практика, днес неизвестна. Йосиф Флавий е преразказал пасажа: „блудниците продължиха след това да се мият в този извор“ (Древности, viii. 15. 6). Преводът на KJV отразява сирийския език и Вулгата.

39. Къщата от слонова кост. Сравнете „дворците от слонова кост“ от Пс. 45:8 и „къщите от слонова кост“ от Амос 3:15. Дворецът на Ахав е наречен така заради богатата си орнаментация със слонова кост. Това описание е напълно потвърдено от археологически разкопки на двореца на Ахав, където са открити мебели с инкрустация от слонова кост. Много примери за резба от слонова кост са открити в Палестина и Сирия (виж стр. 81).

Градовете. Не са открити други сведения за тези градове. По време на управлението на Ахав е имало голям просперитет.

40. Охозия. Вярно е, че Охозия е царувал веднага след смъртта на Ахав, но подробностите за неговото царуване се появяват едва в стих 51.

41. Йосафат. След сравнително дългия разказ за царуването на Ахав (1 Царе 16:29 до 22:41), летописът сега се връща към цар на Юда (виж стр. 145).

43. Пътищата на Аса. В книгата Царе са дадени малко специфични подробности относно царуването на Йосафат, като целият разказ обхваща само стихове от 41 до 50. В Летописи разказът е много по-пълнен (2 Летописи 17:1 до 21:1). Основният акцент е, че той е бил добър цар, ходещ по пътищата на баща си Аса. Относно общото благочестие на Аса вижте 3 Царе 15:11–15; 2 Летописи 14:2–5; 15:8–18. Но Йосафат изглежда е бил по-добър цар от баща си, защото няма сведения за неговото отстъпничество в напреднала възраст, както е направил Аса (2 Летописи 16:2–12).

Не е отнет. Това е в съответствие с 2 Лет. 20:33. Но 2 Лет. 17:6 казва, че „той премахна високите места и горичките от Юда.“ Вероятно значението е, че Йосафат премахнал по-унищожителни места за поклонение, като например „горички“, но позволил на някои неоторизирани светилища да останат. Или може би ги е премахнал и някои по-късно са били възстановени.

44. Сключил мир. Според 2 Лет. 18:1, Йосафат „се сродил с Ахав“. Тоест, той сключил официален съюз с него. Съюзът бил скрепен с брака на Готолия, дъщерята на Ахав, с Йорам, син на Йосафат (4 Царе 8:18, 26; 2 Лет. 21:6). Охозия, синът от този съюз, вероятно е бил кръстен на сина и наследника на Ахав, а следващият син на Ахав изглежда е бил кръстен на зетя на Ахав, Йорам, наследник на трона на Юда (виж на стих 4). Съгласно съюза, който очевидно е бил продължен от наследниците на Йосафат и Ахав, членовете на царските домове са се посещавали един друг (3 Царе 22:2; 4 Царе 8:29; 2 Лет. 18:1, 2), са правили

общо разположение на силите им в битка (1 Царе 22:4; 2 Лет. 18:3; 22:5, 6) и обединени в съвместни предприятия за външна търговия (2 Лет. 20:35, 36).

45. Как е воювал. За войните на Йосафат вижте 4 Царе 3:9–27; 2 Летописи 20:1–27; а за неговата „сила“ виж 2 Лет. 17:12–19; 18:1; 20:29, 30.

Книга на летописите. Вижте 1 Царе 14:29; 15:7, 23; 4 Царе 8:23 и др. В допълнение Ииуй, синът на Ананий, написал биография на живота на Йосафат (2 Лет. 20:34).

46. Содомляни. Вижте гл. 14:24; 15:12.

47. Няма цар в Едом. Няма споменаване на състоянието на Едом от времето на Соломон, когато Адад, завърнал се там от Египет, бил „противник на Соломон“ (гл. 11:14). Изглежда обаче, че Едом отново е бил сведен до зависимост, може би от Аса или Йосафат, и е бил управляван от заместник или вицекрал, на когото обаче не е било позволено царско титла (виж 4 Царе 3:9, 12, 26).

48. В Ецион-Гебер. Ецион-Гебер е бил морското пристанище на Соломон (1 Царе 9:26; 2 Летописи 8:17), в едомитска територия, сега управлявана от подчинен цар. По-пълно описание във 2 Летописи 20:35–37 ясно показва, че Охозия от Израел първоначално се е присъединил към Йосафат в това начинание, но че съюзът е бил осъден от пророк Елиезер, в резултат на което Господ е разбил корабите в Ецион-Гебер, където са били построени.

49. Не искаше. След божественото наказание над флота му, Йосафат отказа да поднови предишния договор с Охозия.

50. Йорам, неговият син. Йорам започва да царува с баща си като съвладетел преди смъртта на Йосафат, както се вижда от сравнението на двете твърдения в 4 Царе 1:17 и 3:1.

51. Две години. Две години, включително изчисляване, една действителна година.

53. Служил на Ваал. В това кратко царуване влиянието на майката на Охозия, Йезавел, отново се проявява. Тук завършва първата книга на царете. Останалите събития от царуването на Охозия са записани в първа глава на 4 Царе.

КОМЕНТАРИ НА ЕЛЪН Г. УАЙТ

1–53РК 190–196, 207

8 РК 195

16, 17 РК 196

22 ТМ 409

29, 36 РК 196

43 РК 190

46 РК 191

50 бр. 212

51–535Т 191

52, 53 РК 207

⁷

⁷ Никол, Ф. Д. (1978). Коментар на Библията на адвентистите от седмия ден: Светата Библия с екзегетични и обяснителни коментари. Серия с коментарни справки (1 Царе 21:1). Вашингтон, окръг Колумбия: Асоциация на издателствата „Ревю енд Хералд“.